

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ezechielis Spanhemii Dissertationes De Praestantia Et Usu Numismatum Antiquorum

Spanheim, Ezechiel

Amstelodami, 1671

Dissert. III. III in Naturali Scientia, ad Historam Animalium & Plantarum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12878

PRÆSTANTIA ET USU
NUMISMATUM
ANTIQUORUM.

QUamquam vix mihi fructus otii datus esse videatur, ad utriusque nostrum præclara studia pro dignitate celebranda, non committam tamen, ut quasi in limine suscepti operis inchoata nobis tractatio conticescat. Neque enim te fugit, cum in infinita quadam varietate litterarum, tum in artibus aliis ac disciplinis versari hanc omnem memoriam, quæ nobis hic velut postliminio excitanda, & in nova quadam luce collocanda veniebat. Quando autem hoc oneris mihi semel imposui, & erecti expectatione homines plura hic videntur à nobis flagitare, dabo operam, ut in hac etiam mea vel vite occupatione, vel otii penuria, quantum fieri poterit, nostris simul studiis & eorum obsequar voluntati. Tu vero, nobilissime OCTAVI, omnium optime iudicabis, an quod ab initio operis suscipere ac polliceri visus sum, dum amplissima huic studio præmia vel ad usum vel ad delectationem proposita prædicavi, sim hoc labore nostro, nec mediocri quadam exercitatione consequutus.

Haud dubitas equidem NATURALI etiam SCIENTIÆ lumen aliquod ex antiquis Nummis adfulgere, seu

seu PROPRIETATES ANIMALIUM, aut FORMAS eorundem; seu PLANTARUM etiam FIGURAS consulamus. Hinc enim videre in iis licet Animalia ob infitas singulis proprietates, suo quæque numini sacra, *Aquilam & Capram* Jovi; *Pavonem* Junoni; *Gallum* Mercurio & *Æsculapio*; *Cybele* ac *Soli Leonem*; *Pantheram*, *Tigrim* & *Caprum* Baccho; *Porcum* & *Dracones alatos* Cereri; *Serpentem* *Æsculapio*; *Ibim* & *Anserem* *Ifidi*; *Cornicem* & *Cygnum* *Apollini*; *Delphinum* & *Equum* *Neptuno*; *Cervum* & *Canem* *Dianæ*; quæ ex Poëtis non solum, sed Antiquariis etiam vulgo jam nota. *Cervum* alias non *Dianæ* solum, sed fratri ejusdem ob cursus velocitatem sacrum, prolatis aliquot nummis novissime docuit elegans hujus mercis propola *Petrus Seguinus*; unde apposite plane flammea illi vestigia tribuit *Veronensis vester*,

Flammea prævertet celeris vestigia cervæ.

Gryphas etiam *Apollini* sacros haud magis ex *Philostrato*, *Heliodoro*, aliisque colligas, quum vel ex signato eodem ab urbibus vulgo *Apollini* devotis, ut in nummis *AKTION*, vel juncto etiam cum tripode in numismate *ΚΥΤΟΡΙΩΝ*, apud *Goltzium*; aut alias ex *Gallieni* nummis, in quibus *Gryphus* depingitur cum epigraphe *APOLLINI CONS. AUG.* seu *Conservatori Augusti*.

Corvum præterea & *Delphinum* in ejusdem *Apollinis* tutela exstitisse, recte ad *Manilium* notavit magnus *Scaliger*, ex nummis *Quindecim virum*, in quibus signatur *Tripus* cum *Corvo* in inferiori parte, & *Delphino* in superiori. Sed de hoc nummo paullo infra, de *Corvo* vero sacro *Apollini*, ut aliunde, ita ex *Plutarcho* liquet ac *Porphyrio*. Sic *Noctuam* *Minervæ* plerique *Atheniensium*, & *Tarentinorum* aliquot *Nummi* ad-

Catull. in Epith. P. lei.

De Iud. De Abst. l. 111.

Q 2

judi-

judicant: de cujus tutelæ ratione vide differentem alicubi Dionem Prusæum. Noctuam certe sapientiæ Symbolum arguit præterea nummus aureus magni Constantini, in quo eadem in cippo cum epigraphæ SAPIENTIA PRINCIPIS PROVIDENTISSIMI. Hinc Noctua imposita columnæ Trajani in nummo ejusdem Seguini, quo providentia illius Principis, duraturo apud posteros indicio notaretur. Ut minus jam mirum videatur, sub Noctuæ Symbolo eandem Minervam apud Ægyptios depictam, quod tradidit alicubi Philostratus. Ita quoque, *Columbas Veneri*, Cyprorum nonnulli nummi rariores addicunt. Quo referri etiam possunt insignes Erycinorum in Sicilia, & duo inter alios apud Parutam depicti, cum Columba in utroque, & cum Veneris, tum biformis senis effigie.

Lib. 11. de
vit. Apoll.
c. 9.

Qui-

Quibus nummis singularem quandam lucem fœnerantur duo præclari scriptores ^a Athenæus ac ^b A-
 etianus; ex quibus intelligimus festum fuisse apud ^b lib. Var. 1.
 Erycinos dictum *Ἀναγωγία*, proficiscentis nempe Ve-
 neris, quod nullæ tum essent Columbæ, alias cir-
 ca templum illius Deæ frequentes; alterum vero,
 solemne dictum *καταγωγία* seu revertentis Deæ, quo
 Columba nuda & purpurea prævolabat rursus ad
 Deæ fanum, sequebantur aliæ. Signant utique rei
 memoriam cum columba illa priori nummo expres-
 sa in corona laurea, tum vel maxime hinc Erycina,
 illinc itidem Columba in posteriori depictæ. Quo
 spectare etiam observo alium Nummum Erycino-
 rum Gazæ Medicæ, in quo illinc caput virile orna-
 tum spolio leonino, hinc Pharetra, Clava, & Co-
 lumbæ conspiciuntur; quorum illa ad Herculem Ery-
 cis in eo tractu victorem, hæc ad sacrum Veneri lo-
 cum, & Festi ac Columbæ hujus memoriam omnino
 sunt referenda. Alias eodem *καταγωγίης* nomine, sed
 alterius generis festum Ephesius celebratum legas in
 Actis Martyris Timothei apud Photium. Mitto ve-
 ro tricipitem *Cerberum*, quem Plutoni vindicat Tral-
 lianorum Nummus pulcherrimus Medicæus. Cau-
 sas vero adferent Mythologi & Symbolorum inter-
 pretes, nec enim nugari hic vacat. *Serpentem* vero
 & *Draconem* Felicitatis, Victoriæ, Salutis symbolum
 frequenter fuisse, non apud Ægyptios solum, sed
 apud Græcos etiam & Romanos, tot Nummi cla-
 rissime ostendunt, ut mirer eruditissimum Gevar-
 tium id inficias ivisse. Res enim obvia ex priscais mo-
 numentis, quamvis non id promiscue cum Joanne
 Tristano, ad omne Serpentum genus retulerim, sed
 ad illos maxime, quos *ἀγαθὸς δαίμωνας*, seu pro bonis

Col. ccllfr.
 pag. 1401.

Geniis habitos, ex Servio discimus, & de quibus Lucanus meus,

*Vos quoque qui cunctis innoxia numina terris,
Serpitis aurato nitidi fulgore Dracones.*

Verum de his agetur mox uberius. Sic *Elephantis* diurnitas vitæ præ cæteris animalibus Aristoteli tradita, *ÆTERNITATIS* nomine ac Symbolo in iisdem non semel adumbratur. Inde haud ignotus ille Pori Elephas apud Philostratum, cui torquem aureum ab Alexandro injectum, eundemque ultra quadringentos annos refert vitam produxisse. Occurrunt præterea iidem Elephantis lychnum ceu facem proboscide gestantes, in præclaris aliquot Nummis Antiochi Dionysii; ministerio haud alieno à reliqua hujus animalis industria tot scriptoribus decantata, & de qua inter alios Manilius,

*Cumque Elephante loqui, tantamque aptare loquendo
Artibus humanis varia ad spectacula molem.*

Certe spectaculo hic minus admirando, quam eosdem videre funambulos in Theatris Romanorum; aut alias pila ludentes; aut in munere gladiatorio Germanici, solennibus epulis admotos, earundem promuscidum opera, ut moderatos convivas, cibum ac potum decenter sibi ministrantes. Nota res ex Seneca, Suetonio, Æliano, aliisque id genus probatis aut oculatis auctoribus. Sed quod magis appositum, ut vel inde pateat, unde morem illum horum *λυχνοφόρων* Elephantum acceperit Julius Cæsar, de quo diferte tradit Suetonius, *adscenditque ad lumina quadraginta ELEPHANTIS dextra atque sinistra LYCHNYCHOS gestantibus.*

L. XLVIII. Idem narrat Dio, quoad illos *δαδέχης* Elephantas, *πλῶν δὲ ΕΛΕΦΑΝΤΩΝ ΛΑΜΠΑΔΑΣ ΦΕΡΟΝΤΩΝ, ἑκομίδην, Multis autem ELEPHANTIS FACES*

FE-

De vit. A-
poll. lib. 1.
cap. 6.

FERENTIBUS *deductus est*, quamvis in eo differant, quod ille in Capitolium, hic domum à cœna deductum ea pompa Cæsarem narrent. Unde jam opinor, minus erit ingratum id genus *λυχνοφόρον* Elephantum producere, qualem cum Gaza Palatina & Medicea, tum suis & majorum meritis amplissimus Joachimus Camerarius noster mihi subministravit, harum quoque laucitiarum cupidus sectator.

Neque vero mirum in Syriæ Regis nummo signatum videre Elephantem, qui apud veteres legit, successores Alexandri passim usos Elephantis, & teste Agatharchide, institutam quondam Elephantum à Philadelpho venationem; aut vero apud ^a Athenæum & ^b Plutarchum observavit, Seleucum inter hujus Antiochi Deceffores, dictum *Ελεφαντίχην*, ob copiam datorum illi Elephantum; haud aliter nempe ac de Rege Pegu in India memorant nonnulli, vocari illum Regem alborum Elephantum. Unde & Strabo illustratur, qui in regione Syriæ prope Laodiceam quingentos Elephas ab eodem Seleuco ali solitos narrat. Ex quo nummo illud præterea colligas, Suetonio *Lychnichos* & Dioni *λαμπάδας* in simili Elephantum ministerio dictos, nihil aliud revera, quam *δάδας* seu faces exstitisse;

Cap. 1. apud
Phorium
Cod. ccl.
^a Lib. v. 1.
^b In Deme-
trio.

Lib. xv. 1.

se;

se, quas utique voces, *λυχνέχες*, *λαμπάδες*, *Φανές*, *δάδες*, promiscue veteribus usurpatae, ex ^a Athenæo discas & ^b Polluce. Neque debuit certe, ut obiter hoc addam, *lychnuchus* ille Ciceronis *ligneoilus*, tantum negotii eruditus antiquariis faceffere, in cujus explicatione æstuantem videas Cl. Smithium & Fortunium Licetum, ac postremum inprimis miras loci illius emendationes tentantem in opere de lucernis antiquorum postremæ revisionis. At consuluisse Athenæum, qui diserte *Ξυλολυχνέχες*, seu *Lychnuchi ligneoli*, ut verbum sonat, dicit Alexin meminisse, neque illum dissimilem *Obelisco lychno*, cujus Theopompus meminerit, & de quo videndus etiam Pollux. An vero feliciter eidem Liceto, aliisque successerit, *λυχνοφόρες*, non jam Elephantas, sed Dracones ex Nummis antiquis itidem producere, infra alio loco discutietur. Alias vero tædas seu faces accensas, non jam in Elephantis promuscide conspicuas, sed Vulpium caudis adligatas juxta Samsonis factum, apud Ovidium legisti proculdubio; unde & Vulpes Lycophroni ac Hesychio *λαμπυρῆς* dicta videtur, ut erudite observat doctissimus Borchartus.

Capricornus, qui non tantum inter signa coelestia, sed Augusti etiam Sigilla & Nummos locum invenit, in iisdem & altero Nummo Hadriani rariore abundantiam & felicitatem notat. *Apes* ob multiplicem industriam & mellis præstantiam, Sapientiae etiam & dignitatis symbola, plurimi Græcorum, Romanorumque Nummi arguunt; quorum aliquos illustravit non ita pridem hujus veteris elegantiae optimus interpres, Petrus Bellorius noster. *Aquilam* præterea mitto, perpetuum quoddam Providentiæ, Divinitatis & Imperii, geminas autem Aquilas Orientis & Occidentis in iisdem
sym-

^a Lib. xv.

^b Lib. viii.

cap. 18. &

lib. x. c. 26.

Lib. xv.

Lib. i v.

Fast.

symbolum, *Phanicem* æternæ & novæ vitæ, *Upupam* aut *Ciconiam* Pietatis, *Cornicem* Concordiæ, *Bovem* autem Fertilitatis, aliaque id genus magis trita, quorum etiam causam quis ignorat? Quamvis aliàs *Boves* miseriæ symbolum ob perpetuos illius animalis labores, & in somnis visos malum portendere, duo somniorum interpretes cum *Esæus* apud *Josephum*, tum *Astrampsychnus* in *Oneirocriticis* contendant.

Lib. Ant.
xvii. c. 15.

FORMAS vero *Animalium* terrestrium, æreorum, aquatilium, vulgo minus notas, aut de quibus dissentiant nonnunquam prisca & recentiores Naturæ consulti, iidem Nummi in conspectu ponunt. Sic *HIPPOTAMUM* *Philippi* & *Otacillæ* Numismata, factis arguunt, quare idem *Equi* non solum, sed *Bovis* nonnullis veterum, aliis *Porci Marini* etiam nomine nuncupetur. Ita enim in iis expressus est, ut cauda & dentibus *Aprum*, pedibus autem divisis & mole corporis, *Bovem* referat, cætera fœde simus, & ad *Aristotelis* potius, quam *Herodoti* aut *Diodori* descriptionem comparatus. Neque tamen recentioribus accedo, qui proinde à sola magnitudine *Equi Marini* vel *Fluvialis* verius nomen illi inditum credunt, quum diserte *Aristoteles* & *jubam* instar *Equi*, & vocem ejusdem seu hinnitum, interiora denique *Equo* & *Asino* similia referat, unde etiam *Hippopotami* nomen illi adhæsisse crediderim. Accedit insuper alia maxillarum, ventris, ac pedum, nisi quod divisæ sunt ungulæ, cum *Equo* similitudo, quam illi quoque tribuit *Achilles Tattius*: ἐστὶ μὲν ἵππος τὴν γαστέρα καὶ τὸν πῦδος καὶ τὸν ὄπισθεν τὴν ὀπίσθην, hoc est, quod ad ventrem pedesque attinet *Equus* est, nisi quod divisas habet ungulas, non ut vulgo Interpretes, *bifidas*. Unde quoque de eadem bellua *Calpurnius*,

Circæ FORMAS Animalium.

Hist. Animal. lib. ii. cap. 12.

Lib. iv. de Clitoph.

Sed deforme pecus, quod in illo nascitur anni,

Qui sata riparum venientibus irrigat undis.

Sed præter Achillem illum, diligentem utique ac domesticum pictorem hujus animalis, patebit res clarius ex sequenti ejus schemate, obvio jam in Cimeliis Antiquariorum.

En, juxta optimos auctores, caput hujus belluæ rotundum & grave; resimum rostrum; cauda Apri; juba ac venter velut Equi; ungulæ instar Boum divisæ, neque tamen eadem solum bifidæ, ut vulgo Plinius, Ammianus, aliique etiam è recentioribus tradidere. Sed gravior adhuc error Ammiani, qui easdem bifidas, ut ibi legitur, ungulas ad speciem Equorum tribuit huic feræ in nuperis editionibus; ac proinde loco, ut omnino crederem, in tam absurdo mendo vel corrupto, vel hiulco. Equidem novi Equum prodigii loco Julio Cæsari natum, fissis in duas partes prioribus ungulis, si fi-

Lib. XXXVII.

Lib. XXI.

des habenda Dioni Cassio. Sed hoc nihil ad Ammianum, cujus hæc verba vulgo referuntur, *Hippopotami quoque generantur in illis partibus ultra animalia cuncta ratione carentia sagacissimi, ad speciem EQUORUM bifidas habentes ungulas, caudasque breves.* Quis postrema hæc gravissimo auctori credat excidisse? Non ego certe: unde loco *Equorum*, libenter *Boum* legerem; utique appo-

apposite ad rei veritatem, & ad Nummorum simul ac auctorum fidem. In eo enim non ad Equorum, sed ad Boum speciem accedit Hippopotamus, quod divisas habeat ungulas, in quo maxime ab Equis differt, ut bene notavit Achilles Tatius. Sic Plinius; *Major in altitudine in eodem Nilo bellua Hippopotamus editur ungulis bifidis*, **QUALES BOBUS**. Et pridem Aristoteles; *Equo fluviatili, quem gignit Ægyptus, juba Equi*, **UNGULA QUALIS BOBUS**. Mole quoque corporis maximo Bovi similem tradit laudatus modo Achilles, non Heros quidem Phthius, sed Alexandrinus Sophista. Unde factum etiam, ut non tam inter Equos, quam inter Boves relatum fuerit à multis scriptoribus hoc animal. At sciolus aliquis antiquarius, habita ratione nominis hujus feræ, aliorumque cum Equo communium, locum Ammiani ab aliquot jam sæculis videtur interpolasse, cui accessit postea infelix Gelenii in eodem supplendo industria. Agnovit quoque lectionis vitium doctissimus Ammiani editor, sed non sanavit; neque verum Æsculapium velim me hic omnino præstare, ubi nullum à scriptis libris remedium. Siquis malit proinde, levi distinctione poterit locum juvare, *ultra animalia cuncta ratione carentia sagacissimi, ad speciem Equorum, bifidas habentes ungulas, caudasque breves*: ut hæc postrema non ad *speciem Equorum* referantur, sed singula se junctæ sint proprietates hujus animalis, quibus Equum juxta, Bovem & Aprum refert. Alias frequentem ejus figuram videas non in Nummis solum sæcularibus, sed in aliis percussis in Ægypto, maxime in quibus Nilus adumbratur. Unus enim ille, ut notum, ex portentosis maxime Fluvii illius incolis; unde præter vulgaris honorem arundinis, qui illi cum fluminibus alijs solennis, adjacens Hippopotamus, tanquam

quam germanus illius & peculiaris foetus, Parentem arguit in nummis aliquot HADRIANI cum inscr. NILVS.

Neque absimiles occurrunt aliquot Nummi Trajani. Circumstantes etiam nonnunquam pueros observas; sicut eosdem quoque præfert Statua Nili Vaticana, & ejusdem fluvii *πολύρον* effigies apud Philostratum; quos alias in Ægyptiis NILI picturis familiares notasse jam olim Heliodorum, & *νάις* & *Νείλις* dictos alibi memini me legisse. Sed præter modo adlegatos, videas quoque Niloticum hunc vel Ægyptium Elephantem, ut vocatur Achilli Tatio hæc bellua, Hebræorum autem *Behemoth* juxta doctissimum Bochartum, in præclaris aliquot Nummis Ægyptiis Claudii ac Neronis Gazæ Mediceæ. Alias *Equos* revera *Marinos*, superiori nempe parte equina, inferiori autem in piscem desinentes videas cum in denariis Atratinorum gentis Sempronix apud Urfinum, tum in variis maritimum locorum Nummis. Omitti vero hic nequit sine nota insignis error eruditi Antiquarii, qui ludis sæcularibus à Philippo Imp. celebratis, h. e. millenario ab U. C. quo superior Nummus percussus, cum feræ hujus effigie, eandem nunquam ante Romæ spectatam confidenter adseruit. At præter ^a Capitolinum, ^b Lampridium aliosque, Plinium & Ammianum consulere potuisset, qui

Jo. Him-
melar. ad
Numif.
Aresch.
Tab. xli.
^a In Anton.
Pio.
^b In Elaga-
balo.

qui ædilitate Scauri (hoc est tribus & ultra ante Philippum sæculis) primum Romæ conspectum hoc animal, ac per plures dein ætates in urbem deductum tradunt. Quod vero addit idem Marcellinus sua ætate non potuisse eandem feram amplius inveniri, adsentitur ei quoque Themistius; quamvis proxime ante Ammiani ætatem, Cari nempe ac filiorum temporibus, decorasse adhuc Hippopotamum amphitheatricas voluptates, liqueat ex adlato paullo ante Calpurnii loco. Neque sequitis Ammianum ætatibus, fefellit Editorum industriam, qualiscunque prædicata hujus animalis sagacitas.

Neque minori voluptate adficiunt obvii passim in iisdem Nummis ELEPHANTES, modo bijuges, modo quadrijuges curribus juncti, non terroris amplius, sed triumphalis pompæ apud Majores vestros argumenta. Hinc productus etiam paullo ante Elephas, & ex simili ministerio, J. Casari olim exhibitus, obiter illustratus. At vero non prætereundus hoc loco ornatus ac loricatus ad pugnam Elephas; unde veterum quorundam auctorum loca de hoc more haud parum lucis scenerantur. Exhibet vero cum inter alios sequens Philippi nummus.

R 3

Non

Non repetam hic quæ in genere de bellico hujus animalis usu, qui ab Indis ad reliquas gentes dimanavit, ex auctorum veterum lectione omnibus obvia sunt & exposita. Illud forte majus erit operæ pretium admonere, inde factum, ut non minus quam homines, ferro etiam munitus Elephas in aciem procederet. Quum enim ob ingentem corporis molem jaculorum & telorum ictibus pateret bellua, in qua potissimam victoriae fiduciam videbantur collocare, qui earum opera in bello utebantur, hinc morem etiam illum receptum crederem, ut lorica præmuniretur. Tales Elephantes olim ab Antiocho Eupatore in aciem contra Judæos educti, ut notum ex Auctore Macchabæorum; καὶ εἶδεν Ἐλεάζαρ ὁ Σαβαράν ἐν τῇ θηρίων περὶ ὤμων δάρεσσι βασιλικῶν, καὶ ἰὼν ὑπεράγον πάντα τὰ θηρία, καὶ ᾤθη ὅτι ἐν αὐτῷ ἔστιν ὁ βασιλεὺς. Videns vero Eleazar dicitur Sabaran, unam ex bestiis loricatorum induam lorica regia, qua erat superior omnibus aliis bestiis, & visa est illi Regem ferre. Instructos eodem modo contra Cæsarem Scipionis Elephantibus ex Hirtio quoque discimus, ornatusque ac loricatorum Elephantibus quum esset, quæ pars ejus corporis nuda sine tegmine relinqueretur, ut eo tela conficerentur. Accedit Heliodorus, qui morem illum vulgo receptum clare innuit, Ὅσοι δὲ καὶ διεδίδραστον ἀπερχοίτο, καὶ εἶδεν δεξιᾶν τῶν Ἐλεφάντων ἀπεχωρῆν. τὸ γὰρ θηρίον περὶ κεφαλῆς καὶ σιδήρῳ ἀσπίδι γινόμενον εἰς μάχην. Quicumque effugiebant nullo facinore edito, nec ullo detrimento Elephantis illato discedebant. Bellua enim ferro munita est, cum ad prælium accedit. At vero morem illum eruditus notum non jam solum evincit, sed nobis etiam ante oculos ponit superior Elephas, unde insuper discimus, non jam partem aliquam, sed totum etiam corpus eo modo instructum ac præmunitum. Talis nempe Regis Indorum Elephas, quem phaleris aureis

Lib. II.
cap. V I.
v. 43.

De Bello
Africano.

Lib. I X.

reis toto corpore contextum narrat Curtius, *Longior ubi Lib. viii. expeditio est, Elephanti vehunt currum, & tantarum belluarum corpora tota contegunt auro?* Elephanti comitem hic obiter adjungimus CAMELUM, & ex eo quidem genere, quod Græci DROMADES vocant. Quum enim vulgo notum sit ex veterum & recentiorum historiis, alios esse Camelos in Oriente, quibus vulgo ad onera ferenda, alios autem quibus ad cursum tantum utantur, hinc utriusque generis signati in antiquis Nummis. Priores quidem saginarios illos & ἀρχοφόρος innuere videntur varii & obvii Trajani nummi cum inscriptione ARABIÆ aut ARABIÆ ADQUISITÆ, cujus generis unus infra adducetur. Arabicos autem Camelos satis arguit, quod non duos instar Bactrianorum, sed unum tantum præferant gibbum, qualis etiam Camelus è dromadam ut videtur genere obvius in denario gentis Æmiliæ, cum inscriptione Aretæ Arabum Regis. Unde certe liquet vere jam olim ab Aristotele, & inde à Plinio discrimen illud Bactrianorum & Arabi-
 Lib. II. Hist. Anim. c. I.
 corum Camelorum observatum, à Solino autem perperam inversum, *Arabici bina tubera in dorso habent, singula Bactriani.* Alterius vero speciei Camelos, ad cursum comparatos, atque inde Græcis δρομάδες dictos, graciliores proinde ac minoris stature exhibet sequens nummus singularis raritatis sub Caracalla percussus, cujus ectypum petenti mihi lubenter indulfit Cl. Patinus.

Do-

Dolendum equidem fugientes omnino & exesas inscriptionis litteras, locum signati hujus Nummi hodie nobis invidere. Neque enim obvium illum aut vulgarem in Antiquis Nummis, facile licet ex adpicto animali colligere. At illo interim beneficio fruamur, quod Dromadem ejusmodi Camelum exhibeat, cum nudo fessore protensa dextra nescio quid innuentem. Mira autem sunt, quæ de velocitate hujus animalis, qua Equos longè dicitur superare, narrant cum antiqui auctores, Diodorus, Strabo, Philostratus, tum recentiores, Leo Africanus, Marmolius, aliique, qui sua nobis itinera, Asiatica nempe aut Africana reliquere, puta unius diei spatio ultra centum milliaria Dromades id genus conficere, idque modico viatico octo vel decem dies per deserta continuantes. Hinc non immerito Dromas Talmudicis dictus נמלא פיתא seu *Camelus volans*, & juxta Glossam Magistrorum, quia est cursu velox instar avium volantium, ut observat in Lexico suo Talmudico doctissimus Buxtorfius. Haud aliter nempe ac Græci & Romani celeres suos Equos nonnunquam *Pegasos*, *Volucres Aquilas*, aliisque id genus nominibus appellarunt, qua de re infra.

De RHINOCEROTE haud ignota quoque veterum ac recentiorum controversia, quorum alii fabulosis eundem annumerant, alii vero unum, alii duo cornua, eademque modo in naribus, modo in capite, modo in humeris etiam posita voluerunt. Visum vero Romæ hoc animal Flavio temporibus, non ex Plinio solum, Suetonio, aut Martiali discimus, sed præterea ex Nummo Domitiani, ex quo patet luculenter, illud sæcularibus Ludis exhibitum, ac in ejus rei memoriam ibi expressum, cum unicornu è naribus prominente. Unde mirari subit nuperum *Historia Animalium*

malium scriptorem, qui cum duobus cornibus in his
 ipsis Domitiani Nummis depictum refert: sed illum
 in hunc errorem induxisse videtur Aldrovandus, &
 utrumque Pierius, qui hoc ipsum de duobus Rhino-
 cerotis cornibus nummo illo expressis ante eos tradi-
 derat, verum quod jam auguratus est Aldrovandus,
 Elephante nobis pro Rhinocerote obtruso. Certe satis
 Pierium aliosque ei adficientes arguunt, cum pro-
 ductæ jam ante superiori sæculo hujus nummi Icones
 ab Antonio Augustino, & Sebastiano Erizzo, tum se-
 quens ejusdem effigies illis consentanea.

Joan. Jon-
 ston. Hist.
 Quadrup.
 Lib. 11.
 Hiero-
 glyph.

Ut omnino inde corruptum constet Martialis locum
 vexatum jam viris doctis, ubi geminum cornu huic fe-
 ræ videtur tribuere: de quo præter alios consulendus
 Cl. Bochartus in præclaro opere de Animalibus sacris,
 ne actum procul dubio hic agamus, neque enim liber
 ille nobis ad manum, dum hæc commentamur. Certe
 in hunc errorem haud impingere potuit Poëta testis
 illius spectaculi oculatus, quale nummus iste Domitia-
 ni repræsentat, qui juxta Plinium, Ælianum, aliosque
 unum cornu alio loco eidem feræ tribuit,

Quantus erat cornu, cui pila taurus erat.

Alias sequutis etiam temporibus, & præter sæcularium
 solemnitatem, ornasse non semel Rhinocerotas Ro-
 manas

S

manas

manas ludorum editiones, liquet aliunde ex Auctori-
 bus Historiæ Augustæ, Capitolino in Pio & Gordia-
 nis, ac Lampridio in Elagabalo. Immo sub Trajano
 etiam idem animal Romæ conspectum, fidem facit
 Nummus ab Occone descriptus, quinto illius Augusti
 Consulatu. Ut pateat inde luculenter, quam vere
 à^a Plinio ac^b Æliano sit adsertum, formam illius belluæ
 Romanis esse notissimam, quippe apud quos sæpe sit
 in amphitheatris visa. Si fides vero habenda est Pyrrho
 Ligorio, notatur ab eodem in uno Domitiani Numi-
 smate Rhinoceros cum Elephante, ut videbam nuper
 in antiquariis ejus collectionibus ineditis, quas adser-
 vat Bibliotheca Augustæ Christianæ.

^a Lib. viii. c. 20.
^b Lib. xvii. c. 44.

Neque vero in isdem diversum ab eo MONOCE-
 ROTA memini me vidisse, quem à se tamen in Num-
 mo veteri inspectum apud hunc ipsum Ligorium te-
 statur Aldrovandus, cornu cantharo humi stanti infe-
 rentem, cum inscr. ΝΥΣΣΕΩΝ. Suspiciatur vero per-
 cussum illum ab Indis Nysæis, in Bacchi sui cultum,
 ac memoriam victoriarum Alexandri Magni, & reper-
 ti in eo tractu id genus Unicornis. Eundem quoque
 Nummum vulgavit Medicus quidam Gallus scripto
 vernaculo, ac eidem Alexandro Indorum Triumphato-
 ri tribuit; paullo tamen aliter expressâ nummi epi-
 graphe, ΝΥΚΕΩΝ. Vir autem doctissimus, magnum
 lumen Germaniæ nostræ litteratæ, recentem illum
 Nummum statuit, peculiari illi destinata commenta-
 tione in variæ eruditionis opere. In ea autem id agit
 pluribus, ut eundem adscribat non Indiæ illi Nysæ,
 sed haud paullo viciniore Nicææ, sitæ in Liguriæ &
 Galliæ finibus, ac legendam proinde auguretur inscrip-
 tionem ΝΙΚΑΙΕΩΝ. Fundus illi hujus observatio-
 nis Julius Scaliger, qui in ea Urbe visum à se narrat
 cornu

Laurent.
 Catelanus
 l. de Uni-
 corni.

Thom.
 Reinesius
 var. lect.
 l. ii. c. 2.

Exerc. ccv.

cornu hujus Monocerotis; unde quoque illud ab eodem Heroë Scaligero, aut ab alio forte conscio geminæ voluptatis, ad perpetuam rei memoriam æri incisum putat superiori sæculo, ac intuitu Græcorum illius urbis aboriginum, signatum Græco illo nomine ΝΙΚΑΙΕΩΝ. Neque dubitat vir eruditissimus hanc suam de Nummo illo sententiam, ut extra omnem contentionis aleam proponere; immo pro qua paratus sit forti animo *tanquam Danais pro navibus Ajax* depugnare. Non vero is ego sum, quibus digiti pruriant hanc pugnæ aleam subeundi, aut vero qui gestiam inde capere solatium, quod cum victus ero, cum Aiace ferar decertasse. Optassem equidem mihi copiam fieri illius Nummi, aut iconis inde expressæ; ut de eo liceret certius aliquid statuere, maxime de ætate illius & occasione, qua percussus fuit; & an ad remota illa Alexandri M. tempora, aut ad alia eum subsequuta, an vero ad elapsum modo sæculum omnino referri debeat. Sed non licuit mihi hæctenus Galli illius Medici scriptum consulere, quo Nummi illius iconem dedit inspiciendam, aut eundem in penu antiquaria Pyrrhi Ligorii à me hic inspecta observare, à quo primum Nummi hujus notitia videtur dimanasse. Illud tamen in Lectoris gratiam, & ad majorem quandam lucem hujus rei haud alienum erit præmonere, magnam utique fuisse superiori sæculo, quod tu non ignoras, Pyrrhi hujus Ligo-

*Judicium
de Operibus
Antiquariis
Pyrrhi Li-
gorii medi-
ci.*

rri in colligendis undique residuis prisca ævi monumentis diligentiam, ac in iisdem delineandis, describendis, in certum ordinem redigendis, & pro captu etiam interpretandis, incredibilem quandam neque fatis unquam prædicandam sedulitatem. Hinc optimos & publicos illius industriæ præcones nactus jam olim sibi conjunctos arcta id genus studiorum commu-

nione, Antonium Augustinum, Fulvium Urfinum, Onuphrium Panvinium, Annibalem Caro, & his ætate proximum Laurentium Pignorium, omnia clarissimæ famæ nomina. Sed certiores adhuc ejus rei testes exstant Herculeæ Viri lucubrationes antiquariæ etiamnum superstites, in quadraginta & plura volumina digestæ; quæ integræ adhuc in Taurinensi Bibliotheca, & hic in urbe magna sui parte in supellectile libraria Christianæ Augustæ, Farnesiana, & Barberina, instar præstantissimi cujusdam Thesauri, adservantur. Complectuntur vero illæ, tum consueto litterarum ordine & libris totidem, Geographicam locorum hominumque prisce ævi enarrationem, insertis passim Lapidum ac Nummorum monumentis; tum præterea Commentarios singulares in Græcorum & Cæsarium aliquot Nummos; ac insuper Tractatus quosdam peculiare ad illustrationem Romanæ omnisque remotæ antiquitatis comparatos; De Religione & Dis Gentilium, Heroibus & Viris Illustribus, Ponderibus, Mensuris, Statuis, Monetis, Funeribus, Re Nautica, Vestriaria, Claris Familiabus Romanorum, de eorum Magistratibus, ac tandem distinctis quibusdam Tiburis, Villæ Hadrianæ, aliorumque id genus vel Rituum vel locorum explicationibus. Dum vero easdem fama & commendatione eruditorum hujus ac superioris sæculi mihi pridem notas, obiter versare licuit aliquoties, facile deprehendi multas latere in iis optimas prisce ævi reliquias, quibus vel imprimis prioribus Inscriptionum aut Nummorum veterum collectionibus ingens & præclara quædam accessio fieri posset; ac inde in omne litterarum & doctrinæ genus utilitas non levis redundare. Multa enim id genus hodie etiam haud amplius obvia, ibi recondi adversus injuriam temporum;

rum; multa etiam ab aliis secus aut prophanter descripta, accuratius ibi aut fidelius, quam vulgo in editis legi; præter conspicuam singularis cujusdam in colligendis iis, ac ubi opus fuit delineandis, industriæ laudem. Sed neque illud vicissim dissimulabo, plura passim occurrisse congesta in tam vasta mole, quæ aut dubiæ fidei, aut confessæ videbantur novitatis; magnam inprimis Nummorum segetem ipsa locorum aut inscriptionum notatione quam oppido singularem. Et quidem erratum videbam frequentius in Græcis id genus monumentis vel tradendis vel explicandis; adjunctas certe iisdem interpretationes, nullum ferme usum Græcarum aut interiorum alias litterarum manifesto nimis arguere. Varia ejus rei exempla possem huc adferre, quæ subinde sese mihi ac dolenti quidem ingerebant, & quæ suo loco nonnunquam ac ordine, sed cum pace ejus viri, cujus ossa quiescant molliter, lectorum oculis subjiciemus. Sive itaque fatum illud sit omnium vastarum collectionum, in quibus vulgo πολλά μὲν ἐσθλά, πολλά δὲ λυγρὰ; sive ea sit consueta humani ingenii pluribus intenti imbecillitas, sive fucus ab aliis bono ac diligenti viro factus sit; sive nimio omnia vetera ac nova promiscue congerendi studio laborarit; sive revera majore animo ac labore improbori, quam idoneo provisu prisca eruditionis & solertiae illius judicatricis instructus, rem tantam sit aggressus; illud certo mihi constat, quod nec fidem ubique decoquat, nec ubique mereatur, & in amplissima messe,

Infelix lolium ac sterile dominantur avenæ.

Unde etiam, si mei voti res esset, mallet ego à viris eruditis ac in litteris id genus subactis, spicilegia inde colligi bonæ frugis magna fide & cura, publico

ulius eximie profutura; ex quo sua Ligorio fedulitatis ac industriæ laus maneret illibata; quam ut tota illa qualis exstat farrago promeretur; quæ vel incautis posset imponere, avidis ad quamcunque ciborum novitatem; vel etiam ut est sæculi genius, auctoris sui celebritati ac meritissimis alias laudibus haud parum valeret detrudere. Atque candidum hoc meum de immensis laboribus Pyrrhi hujus Ligorii iudicium, probatum quoque tuo calculo, citra ullam ejus contumeliam prolatum velim; neque certe in alium finem, quam ut inde constet, quousque fidei ejus ac auctoritati, quam maximam publica jam illi fama conciliavit, sit tribuendum, de qua hic etiam quæstio vertebatur, & forte sæpius in processu operis mentio erit facienda. Alterum vero hic monendum quoque videbatur, quod nihil traditum videam à viro doctissimo, de altera Nummi illius parte, qui istum Monocerotam nobis repræsentat. Illud tamen valde fuisset opportunum, ut inde lux major adfulgeret, quando aut qua occasione idem ille sit percussus. Proximum est, viros doctos, sed in id genus antiquitatibus parum exercitatos, ad Nysam Indicam levi fundamento confugisse, & ad victorias ab Alexandro Magno de illa gente reportatas; in quo haud difficulter Cl. Reinesio adsentimur. Multa quidem exstant & teruntur manibus Procerum ac antiquariorum Herois hujus Numismata, proba illa quidem & genuina; sed quæ expeditionum ejus Indicarum meminerint, fateor me nondum reperisse. Et quum præter Nysam hanc Indicam, plures alias, & quidem novem urbes ejusdem nominis Stephanus Byzantinus commemoret, sitas in Eubœa, Thracia, Cilicia, aliisque id genus regionibus haud paulo vi-

lo vicinioribus, haud necesse fuit proinde dilabi ad ultimos terrarum Indos, & percussos inde Nummos accersere. Accedit opportune, quod ceu antiquus sit ac genuinus Nummus ille ab iis descriptus, ceu ad veteris alicujus normam novo signatus metallo certe, ΝΤΣΣΕΩΝ levi aut obvio errore legerint iidem, aut eum obruderint, pro ΝΤΣΑΕΩΝ. Occurrunt enim plures Nummi, quod etiam fugisse videtur virum doctissimum, & optimæ quidem notæ, cum hac inscriptione ΝΤΣΑΕΩΝ. Percussi illi vulgo sub Hadriano, Pio, Marco, Commodo, Valeriano, modo cum Dei Luni effigie, modo cum Cerere in bigis serpentum, modo cum Quadrigis, aliisque id genus symbolis. Ad quam vero Nysam referri debeant, & an ad unam singuli an ad diversas, non ita liquet: nisi quod plures illi, qui Luni effigiem representant, Nysæ Euboicæ transcribendi mihi videantur. Colligebam id primo obtutu ex Nummo Valeriani, quem nuper cum selectis aliis vulgavit Cl. Seguinus, in quo eadem inscriptio ΝΤΣΑΕΩΝ cum figura hujus Luni, infra vero Bovino Capite, quod ille ingeniose ad varias bicornis Lunæ cum Tauro similitudines, ego omnino ad Eubœam referebam, cujus symbolum passim in nummis noveram simile Tauri caput, & in qua Stephanus urbem Nysam hujus nominis tradit existisse. Quo spectare etiam memineram Nummos Magni hujus Alexandri, probos illos neque dubiæ fidei, cum adjunctis variis id genus symbolis Taurini Capitis, Sphingis, Rosæ, Pegasi, quæ nempe ab Euboicis, Chiis, Rhodiis, Corinthiis, signatos eosdem arguunt. Sed res patebit clarius ex sequenti schemate, cujus priorem Alexandri Nummum Gazæ Palatinæ, poste-

*De variis
Nummis
Nysæorum.*

posteriorem Nysæorum Cl. Seguino acceptum ferimus.

Ad distinctionem itaque Nysæ Euboicæ ab aliis urbibus ὁμωνύμοις, additum familiare Insulæ symbolum Taurini capitis; sicut vulgo etiam in Nummis Urbium Siciliæ, tria crura notum regionis insigne solent denotare. Neque vero alias mirabitur quisquam in eo Græciæ tractu cultum hujus Luni, quem non apud Assyrios solum Carrenos, sed apud Græcos etiam ac Ægyptios familiarem, ex Spartiano liquet in vita Caracallæ. Haud aliter nempe ac mascula Venus vel virilis apud Cyprios colebatur, sub masculino itidem nomine Α'φροδίτης, ut me docuit Servius, & juxta ejus glossam, *secundum eos qui dicunt utriusque sexus participationem habere Numina.* Unde & vicissim Bacchus ἀνδρόγυνος occurrit apud Suidam. Sed hæc alterius loci. An vero Nummus ille de quo agimus, descriptus à viris doctis cum Monocerote cornu cantharo inferente, (modo constaret de illius valore) ad hanc vel aliam Nysam referri deberet, haud ita possem adfirmare. Ob Bacchi tamen memoriam, Cantharo, ut volebat etiam Aldrovandus, abunde indicatam, eundem Thracum Nysæ eo casu lubentius imputarem, apud quos Liberi Patris cultum

Ad lib. 11.
Æneid.

cultum familiarem, haud minus quam apud Nyſæos Indos, probant alia Nummorum monumenta illius tractus, cum iisdem etiam Canthari aut reliquis symbolis hujus Dionysii. Geminus inter alios Nummus Thraciæ Pautaliæ, in quo Lyæus ille cum Cantharo; sicut alias fratri ejus Herculi Scyphum quoque suum varii Græcorum Nummi adjudicant, juxta divini vatis de eodem testimonium, *cui sacer implevit dextram scyphus*. Sed magis adhuc faciunt ad præsentem Nummum illi, in quibus ut Monoceros hoc loco, ita alia animalia è cyathis id genus bibentia conspiciuntur. Talis Nummus Iliensium Medicæus, in quo hinc Commodi effigies, illinc Aquila bibens è cyatho, cum adstante Ganymede & inscr. ΙΑΙΕΩΝ. Hæc vero si non probant omnino Nummi, de quo agitur, antiquitatem, (quod neque hic intendimus statuere) illud saltem evincunt haud incommode, neque illius inscriptionem, neque symbolum etiam animalis cyatho cornu inferentis, novum alias esse aut insolitum in priscis id genus monumentis; multo minus opus fuisse recedere adeo à lectione ΝΥΣΣΕΩΝ, aut ad alteram ΝΙΚΑΙΕΩΝ confugere, quum eandem istam ΝΥΣΑΕΩΝ præferant alias optimi & antiqui Nummi. Unde liquet etiam, quam minus adhuc sit necesse, alteram illam conjecturam ΚΥΚΕΩΝ, seu de potu miscello hic amplecti, cum ab omni usu ejusmodi inscriptionum plus satis alienam, tum merito ab eodem viro doctissimo prolatam valde dubitanter. Alias plures quoque occurrunt Nummi ΝΙΚΑΙΕΩΝ, Nicææ nempe non Liguriæ sed Bithyniæ, & (quod hic non minus apposite) cum signato etiam Patris Liberi in iisdem cultu; qui etiam *αγομίστρος* illius urbis vocatur alicubi Dioni Orat. xxxv. Chrysoſtomo. Addam & illud insuper, haud novum

T esse,

esse, ut quotidie eruantur monumenta prisca ævi, & ipsius etiam Herois Alexandri, quorum altum alias apud veteres silentium; neque continuo proinde suspecta sit aut labans eorundem fides, ut colligere videbatur vir eruditissimus. An vero nulla plane mentio sit huius Monocerotis apud Aristotelem, ut idem censet, nondum ita liquere mihi videtur. Dubium certe illud in ancipiti reliquit Casar Scaliger, annon eum forte nomine *ὄνξ ἰνδία Μονοκέρατος* designarit Stagirita. Easdem certe legas Monocerotis vel Asini Indici descriptiones apud Ctesiam, Plinium, Ælianum, ut non dispartentur viri docti. Et quamvis quæ vulgò figura Monocerotis describitur, ab Asinina satis recedat, ut haud difficulter concedam Cl. Reinesio, nihilominus vel solus ille mugitus gravis seu asininus, quem illi tribuit Plinius, facile impellere potuisset Aristotelem, ut illi Asini Monocerotis seu Unicornis appellationem tribueret. Firmare id posset luculenter meo iudicio exemplum Hippopotami superius adlati; cui cum alias figura ab Equina satis sit diversa, & magis ad Bovinam accedat, ob hinnitus tamen aut soni cum Equo similitudinem, Equi etiam nomen idem tribuit Aristoteles. Neque alias ignotum fuisse veteribus aliquem id genus Monocerota, non ex clarissimis solum apud Gentiles scriptoribus liquere videbatur, sed quod aliquanto majoris erat auctoritatis, ex prisca sacrorum librorum fide, certe ex gravi LXX Græcorum Interpretum testimonio, qui illud Hebræorum *מנר* constanter per vocem *Μονοκέρατος* expressere. Hinc illa quoque Hebræorum traditio, quæ Monocerota Josuæ symbolum adsignavit. Unde & illud insuper colligitur huic loco maxime consentaneum, haud mirum certe fore vel insolitum, si expressa foret in aliquo Nummo veteri figura
vel

vel memoria hujus animalis. Equidem videas passim insolitas id genus feras aut minus obvias, ad memoriam posterorum, aut spectaculi novitatem, frequenter in iisdem consignari; quod jam indicavimus Hippopotami aut Rhinocerotis exemplo, & mox ulterius evincetur. Sed quæcunque tandem sit traditio de hoc animali, aut vi ejus salutari; quam hic in medio relinquitur, illud certe constat, male hunc Unicornem cum priori illo Rhinocerate confundi à tot claris scriptoribus, aut huic illud Hebræorum QNR secus tribui ab iisdem, quod viderunt jam eruditi. Alias vero non Unicornem, quod tamen innuebant vetusti illi Interpretes, sed Bicornem à Mose ac Davide describi hoc animal, & de Capra utroque cornu obvios feriente intelligendum, adferentem novi Cl. Bochartum in novissimo opere, quod ab erudito lectore consulendum. Et hæc obiter ad majorem quandam lucem, illius in qua versamur disquisitionis, nulla me cum viris doctis committendi pruriginem, qua utique non laboramus; neque alias quadam de Nummo nobis haud inspecto certo aliquid statuendi fiduciâ. Sed vel ita illis & argumento simul fuit inferendum.

HYÆNAM quoque solenni celebritate Ludorum sæcularium, Romæ inspectam, Philippi Senioris Nummi aliquot rariores repræsentant; quod alias ignotum Europæ animal tradidit Julius Scaliger. Præcipua nempe hæc fuit sequioribus sæculis, cum sæcularium, tum aliarum editionum munificentia, ut à peregrinis iisque ignotis ut plurimum animalibus, muneribus suis dignitatem ac famam conciliarent Editores; ubi Elephantum, Tigrum, Leonum, Leopardorum, Hippopotami, aliarumque belluarum Libycarum vulgaris jam voluptas evaserat. Hinc temporibus etiam

Com. in
Hist. Anim.
Aristot. vi.
c. 32.

fuis gloria ac celebritas quaesita. Vopiscus, *memorabile maxime Cavi, Carini, & Numeriani hoc habuere imperium, quod ludos Romanos novis ornatos Spectaculis dederunt.* Ita maxime Principum Natalibus feras insolitas ex India aut Æthiopia præter Ægyptias vulgo accersitas, cum aliunde, tum ex Eusebio liquet in Natalibus Maximini Casareæ celebratis. Idem de Pratoriiis etiam aliisque ludis legas aliquoties apud Symmachum; *Ludos Pratorios properamus, quorum ornatus peregrina desiderat, ut novo cultu Romana splendet editio.* Cujusmodi insolitas amphitheatricas voluptates eleganter describit alicubi Calpurnius,

Hist. Eccl. l. vii. c. 6.

Lib. ix. Epist. 125.

Eclog. x.

*Ordine quid referam? vidi genus omne ferarum,
Hic niveos lepores, & non sine Cornibus apros;*

& quæ plura id genus in sequentibus commemorat. Alibi tamen CROCODILOS in præcipua hujus voluptatis parte apud Romanos existisse, vulgato licet eorum adpectu, liquet ex eodem Symmacho; *Præ cæteris autem quæ Romana spectacula desiderant, CROCODILOS functio theatralis efflagitat.* Ut non mirum proinde sæpius in nummis Cæsarum expressam itidem figuram hujus animalis, alias haud ignotam; aut ejus imagine cum Nilum tum Ægyptum frequenter in iisdem adumbrari, ut vidit jam olim Plinius. Res obvia ut cum aliunde, tum ex vulgatis jam Nummis Augusti & Colonia Nemaufensis, in memoriam subacti illius Regni.

Lib. x. Epist. 19.

Lib. xxxvi. cap. 2.

Neque

Neque vero piguit obvium alias & familiarem in Ci-
 melijs ac libris antiquariorum Nummum huc adferre,
 ut inde illustrètur Hesy chius, cui explicatur vox *κροκόδει-
 τος* *κροκόδειλ.Θ.*, qualem utique haud male videtur in-
 nuere Crocodilus iste palmæ adligatus; nec diffitetur,
 quem postea consului, doctissimus Bochartus in præ-
 fatione Hierozoi. Haud enim omnes fluviatiles seu è
 Nilo Crocodili, quamvis ob eos in Indo fluvio reper-
 tos, continuo Nili fontes in illo terrarum tractu, sed
 irritò labore, sibi investigandos crederet Alexander,
 uti narrat Arrianus. Equidem diserte alibi fluviatiles Lib. vi.
 ac terrestres Crocodilos distinguit idem Hesy chius, &
 diu ante illum Aristoteles, sicut jam monuerunt Viri
 magni. Tales utique, ut hoc addere mihi liceat, qui
 in antris & puteis, quo mansuescerent, apud Diospo-
 litas Ægyptios educati, & præcipua quadam apud eos
 religione culti, ut me docuit Stephanus Byzantius; In voce
 cujus locus obiter adducendus est ac emendandus, *εἰσι* *Διὸς πόλεις*
 ἢ καὶ ἀλλὰ μικραὶ (nempe urbes dictæ Diospoles) ἐν Δι-
 οσπολίῳ ποταμῶν, ὧν ἐν τῇ μίᾳ πηλοσέυσσι εἰσὶν ΚΡΟΚΟΔΕΙ-
 ΛΟΥΣ, ἐν ἄλλοις ἢ Φρέασι σέβοντες ΜΗΔΕ, ΤΟΤ ΠΟ-
 ΤΑΜΟΥ ἡρομόδους μὴδ' εἰ σφόδρα λέγουσι. Negantem
 audis aperte *ποταμίας* fuisse, seu è Nilo Crocodilos illos
 Diospoliticos, quæcunque de iis in contrarium tra-
 ditio exstaret. Ex quo loco præterea illustrandus, cum
 eruditissimus Clemens, qui Diospoli itidem apud Æ-
 gyptios in æde sacra præter alia expressum quoque
 Crocodilum narrat; tum sanctissimus Martyr Cypria-
 nus, CROCODILI & Cynocephali, & lapides & serpen-
 tes à vobis coluntur. Non autem communis omnium
 Ægyptiorum Deus, sicuti reliqua illa animantia, quæ
 ut toti genti sacra recenset alicubi Geographus, sed
 juxta Ovem, Lupum, Simiam, aliaque id genus, topi-
 cus

In Jove
Tragedo.

custantum quorundam Ægypti locorum, ut ex Luciano præterea discas; aliis Tentyritarum exemplo internecinum cum Crocodilis bellum gerentibus. Varia autem Crocodilorum apud Ægyptios nomina; neque unam speciem existisse, vel inde liquet, quod sicuti $\delta\epsilon\upsilon\delta\epsilon\lambda\epsilon\tau\iota\varsigma$ Hefychio Crocodilus superiori nummo, ut videtur expressus, ita occurrebat mihi nuper apud Damascium in vita Isidori, $\Sigma\epsilon\chi\varsigma$ ὄνομα ἢ $\kappa\rho\epsilon\kappa\omicron\delta\epsilon\iota\lambda\omicron\varsigma$ ἢ $\epsilon\iota\delta\omicron$, *Souchis* vero nomen & species Crocodili. Unde emendabam Strabonem, cui $\Sigma\epsilon\chi\omicron$ idem vocatur, & quem apud Arsinoitas cultum docet. Illam enim terminationem in *is*, Ægyptiis familiarem cum aliunde novitum ex pleraque locorum ita desinentium apud eos terminatione, Stephano Byzantio frequenter indicata: unde Strabonis potius quam Photii Codices in ea voce emendandos liquet. At vero haud male ita dictos id genus Crocodilos liceret statuere, quod non in paludibus solum, sed etiam in antris ac speluncis, Diospolitarum exemplo, ut paulo ante è Stephano videbamus, alerentur. סוכה *soucha* certe Hebræis, (quibus multa cum Ægyptiorum idiomate communia notarunt eruditi) antrum & spelunca, unde & *Succhaos* seu Troglodytas, inter militantes Ægyptiorum Regi Chronicorum auctori commemoratos, deducebat in suo Phaleg doctissimus Bochartus. Haud aliter vero ac Diospoli loco supra adlegato Stephanus, ita alibi quoque idem docet in fonte quodam Zarëta prope Calchedonium mare, parvos id genus Crocodilos educari solitos. Cæterum vel ex superiori nummo, aliisque id genus sub Augusto, aut vero in cælebritate sæcularium sub aliis Cæsaribus percussis, abunde liquet quanta fuerit hujus feræ apud veteres cælebritas; unde & præcipua ludis Romanorum solennitas, & nobilissimo Regno

II Chron.
nic. xii. 3.

In voce
Ζάρητα.

gno insigne passim peti meruit. Unde & nobilis illius
 civitas Arsinoë, dicta urbs Crocodilorum, aliaque
 haud procul Thebis Ægyptiis, juxta Strabonem. Lib. xvii.
 que aliter Equi Thessaliam, Arabiam Cameli, Africam
 Leones ac Elephantes, Syracusas, Neapolim, Messinam,
 Tarentum, aliasque maritimas civitates Delphini
 designare solent, in Nummis eorundem locorum;
 ut præcipui nempe illorum vel fœtus vel accolæ. Ut
 jam mittam Hispaniam, cujus index veluti ac tessera
 Cuniculi, sicut liquet ex obvio Nummo, sedentis cum
 oleæ ramo mulieris & adstante Cuniculo, peculiari HISPANIÆ
 Symbolo. Qui Nummus optimus interpretatur *Cuniculo* Catulli *Celtiberia*, & mire insuper
 illustrat, quæ de nomine ipsius Hispaniæ, quasi à copia
 Cuniculorum deducto, ex lingua Phœnicum erudite
 observat doctissimus Bochartus, in præclaro opere
 Geographiæ sacræ. Sed hæc obiter, de quibus nempe
 agetur accuratius suo loco, ubi ad regionum ac Urbium
 illustrationes è Nummis petendas deveniemus. Ut
 vero in viam redeamus, à qua me tamen vix crederem
 aberrasse, HYÆNÆ, de qua paullo ante agebamus,
 contentæ in Nummis figura docere potest, quam cum
 Porco, unde illi nomen, communionem habeat: cujus
 inter alia, vis in Magicis præ reliquis olim animantibus
 celebrata, unde & in hanc rem Lucano *dura nodus*
 HYÆNÆ commemoratur: quem locum perperam à
 viro magno ad Solinum explicatum alibi vindicabimus.
 Sed ferimus ægre, non esse jam nobis ad manus
 vel Nummos vel Icones inde depictas, cum figura sagacis
 hujus feræ, quam hic opportune lectorum oculis
 subjiciamus. Præter vero Auctores alios, meminit quoque
 Porphyrius in aureo libello, calliditatis Indiæ, Lib. iij. de Abstin.
 quam vocat, Hyænæ; qua, humana voce simulata solet
 incautos opprimere.

Alias

Jul. Caf.
lib. v r.
Comm.

Occo pag.
447.

Alias vero haud minus ex nostro quoque Septentrione, quam ex Oriente aut Meridie quaesita tandem id genus spectaculis celebritas. Testes praeter alios ALCES, fera olim Hercyniae sylvae, quas ad amphitheatrales pompas à Gordiano cum pluribus id genus destinatas, Philippus successor Ludis saecularibus exhibuit. Capitulinus, *Fuerant sub Gordiano Romae Elephanti xxxii. ALCES x. Tigres x. Leones mansueti lx. Leopardi mansueti xxx. Hyena x. Gladiatorum Fiscalium paria mille, Hippopotamus unus, Rhinoceros unus, Archoleontes x. Camelopardali x. Onagri xx. Equi feri xl. Et cetera animalia innumera & diversa, quae omnia Philippus Ludis saecularibus vel dedit vel occidit.* Unde etiam inter Nummos Philippi saeculares, aliquos cum Alce aut Cerva descripserunt viri docti, neque tamen quod sciam inde producta ejus icone. Unum vides apud Erizzo, cum figura insoliti animalis, quod ille quidem, ut incertum & hirco simile contentus fuit obiter indicare, ego vero ad Alcem illorum temporum referre omnino non dubitarem.

Multa sunt quae me movent, ut hanc fuisse veterum Alcem existimem, de qua tot sunt alias ac tam variae scriptorum nostri ac priscae aevi dividiæ, quas hic meas non facio. Neque vero illae solum occurrunt de nomine aut

ne aut aliqua proprietate hujus animalis, ut paulo ante de Hippopotamo aut Rhinocerote videbamus, sed de tota ejus figura; quam nempe alii Capræ, alii Jumento, alii Cervo, alii Mulæ etiam confimilem faciunt. Contulit obiter inter se eas dividas, puta Julii Cæsaris, Plinii, ac Pausaniæ, Magnus Solini interpres; neque quidquam præterea. Minus adhuc moror turbam reliquorum, qui non aliam vulgo Alcem, quam *Elend* dictam nostratibus, nonnullis Magnum Animal volunt agnoscere. Nec enim me illorum numerus junctæque umbone phalanges deterrent; quin feram hanc in superiori Nummo depictam, pro vera veterum Alce ausim haud cunctanter venditare. Primum illud est, quod modo ex Capitolino constabat; nempe hac solennitate Milliaris Sæculi à Philippis celebrata, Alces quoque exhibitas. Inscriptio autem Nummi hinc Philippum, illinc SÆCULARES AUGG. Patris nempe & Filii arguit, & memoriam spectaculi id genus Circensis. Nec vero ad aliud iste Nummus referri potest securius, quam ad Alcem; si consulas totam seriem descriptorum Animalium, quæ ut præcipuas eorundem Sæcularium celebritates, & diversis data missionibus commemorat Capitolinus. Alterum, vix notam hæctenus Romanis feram, quantum licet aliunde colligere, meruisse maxime signari ad recordationem illius festivitatis; sicut de Rhinocerote sub Domitiano; de Hyæna vero, Hippopotamo, Elephante, Crocodilo, Leone etiam, aliisque vulgo jam notis, videmus ex eadem Nummorum penu contigisse. Certe sequutis inde temporibus, inductas sæpius ad spectacula Romanorum Alces, ut ad spectu & raritate singulares, docuit me præterea Calpurnius, ubi

inuitatas ac solennes Cari & liberorum ejus describit
Editiones,

Ordine quid referam, vidi genus omne ferarum,

Hic niveos lepores, & non sine cornibus apros.

Manticoram, & sylvis etiam quibus editur ALCEM.

Per sylvas nempe, Hercyniam videtur innuere, quarum incolæ olim Alces, juxta Cæsarem. Tertium vero & præcipuum, occurrere non pauca in hac figura cum Alce veterum communia, in quantum patitur incerta & diversissima illorum de hoc animali narratio. Vides utique illius, juxta Cæsarem, ad primum statim adspectum, *consimilem Capris figuram & eandem magnitudine antecedentem*, imo etiam aliquo modo juxta Plinium, reliquam corporis formam à jumento haud alienam. Nam quod adsunt cornua & crura cum nodis & articulis, quæ in Alce Cæsar haud agnoscit, in eo liquet ex Plinio ac Solino, eum vel Alcem cum Machli illi haud dissimili confudisse, de qua isti tradunt nullum illum suffraginum flexum; aut vero fœminam cum mari miscuisse, cui priori solum cornua demit Pausanias. Nec mirum præterea, si de fera adhuc Romanis parum nota secus quædam, aut inter se diversa, antiquiores scriptores tradiderint; quod iisdem in aliis magis obviis accidisse, neque tu ignoras, & vel adlata paullo ante exempla Hippopotami, Rhinocerotis aliorumque id genus satis arguunt. Palmarium vero illud, quod Capræ haud absimilem Cæsar agnoscat, ac eadem majorem; quorum utrumque figuræ hujus adspectus satis meo judicio ante oculos ponit. Unde liquet etiam haud opus nunc esse emendatione illustris Salmasii, qui Capras hic apud Cæsarem in Capreas mutat; cum ad priores magis, quam ad posteriores accedat superior effigies. Neque illam mutationem evincit addita

MOX

3a Eliacis.

mox à Cæsare pellium varietas, quam præmissa ab eodem Capreæ figura per se satis indicasset; ut non fuisset necesse proinde Cæsari eadem distinguere, *habere consimilem Capris figuram, & varietatem pellium*. Alias apud Comicum, *Caprigenum genus*, de Capreis dictum videas, Plautus in Epidico.

qui varie valent

Caprigenum hominum non placet mihi, neque pantherinum genus.

Illud enim *Caprigenum genus*, de *Capreis* intelligendum non de *Capris* satis liquet, in quibus utique haud occurrit illa varietas pellium, ad quam adludit Comicus. Cur vero recentiores magnum suum Animal, seu Germanorum *Elend*, Alcis nomine indigitarint; aut eandem cum Alce veterum statuunt, ipsi viderint. Nunquam certe feras tota specie, ut liquet, diversas in unam eandemque, sicut in unum nomen tam facile sociabunt; facilius certe, *jungentur jam Gryphes equis*. Vel sola insuper ab iis prolata iconum hujus feræ diversitas, in quantum iis fides sit habenda, satis arguit. Sed non scribimus hic Historiam Animalium, aut vero tantum nobis otii, ut de iis inter se, aut quod factu difficile, cum veteribus conciliandis, multum jam laboremus.

Alias selecta quædam è *CAPRINO* genere Animalia, neque vulgo obvia eadem antiquaria supellex nobis subministrat. Quamvis enim, quod tradit alicubi Plinius, in omnibus animalibus placida & fera reperiantur, *CAPRÆ tamen in plurimas similitudines transfigurantur*; dari enim Capreas, Rupicapras, Ibices, Oryges, Damas, & quæ plura hujus generis ibi commemorantur. Unum animal eodem referendum, neque superiori valde dissimile suppeditat

Tab. LXXX. nummus Ennæ urbis Siculæ apud Parutam, cum inscriptione ΔΑΜΑΤΗΡ in una, & ΕΝΝΑ in altera parte.

Cererem in priori Nummi area signatam non solum, sed inscriptam haud mirabitur, qui hanc Urbem Templo & simulacro ejusdem nobilem apud Ciceronem, Strabonem aliosque passim legit, & ista quidem apud Melam, *Famam habet ob CERERIS Templum ENNA.* Unde & ENNEA CERES dicta Claudiano,

Ennea Cerevi proles optata virebat.

* V. in Verrem.

† Lib. VI.

Lib. I. de Rapt. Proserp.

Vid. Steph. pag. 707.

Neque Doricæ etiam dialecti causam in hac voce ΔΑΜΑΤΗΡ requiret, qui novit eam Siculis familiarem, nec aliam certe quærendam in urbe Syracusanorum Colonia, quos more consueto coloniarum, Metropoleos suæ Corinthi dialecto usos constat. Animal autem, quod exhibet aversa Nummi area, è Caprino simul ac Cervino genere satis arguit magnitudo instar Cervi, varietas pellis, Caprina cornua, barba seu villus è mento dependens, pedes denique bifulci. Quamvis enim nostrates Capræ ac Damæ vulgo minores occurrant, at notum aliunde plures dari majores, & Cervo magnitudine pares. Tales utique Afrorum vulgares illæ *Gazelle*, juxta vocem Arabicam, *غزال*, de quibus inter alios consuli potest Marmolius, Gallice nuper admodum

modum conversus à Gallorum interpretum principe Ablancourtio, & firmant insuper aliæ voces, quibus promiscue Capream, Damam, & Cervum notant, ut liquet ex Arabum Lexicographis, & vidit etiam harum litterarum decus Samuel Bochartus. Neque etiam minores ex eodem Caprearum aut Damarum genere qui Veteribus *Hippelaphi*, *Tragelaphi*, & *Pygargi*, nuncupantur. Hippelapho certe seu Equi-cervo haud dissimilem figuram tribuit Aristoteles, formam nempe Equi & Cervi, unde illi nomen, jubam tenuem à capite ad armos, villum instar barbæ dependentem magnitudinem Cervi, Cornua Capris proxima, pedes bisulcos. Apud Arachotas autem, h. e. gentem Indiæ vicinam reperiri tradit, sicut Tragelaphum seu Hircocervum Plinius non alibi, quam juxta Phasin amnem, sed quem & in Syria & in Arabia etiam existare author est Diodorus. At vero haud male quis ad PYGARGUM referre posset superiorem effigiem, quem ab albis natibus nomen hoc sortitum liquet, ut ex antiquo Juvenalis Scholiaste observarunt jam viri docti. Rationes autem hujus rei dari possent, prima quidem quod inter Caprearum etiam & Damarum genera à veteribus recensentur, ut observarunt etiam viri doctissimi Gesnerus & Bochartus, & quidem à Plinio diserte loco supra adlegato, ubi de variis sylvestrium Caprearum generibus agit; *sunt & Dama & PYGARGI & Strepiscerotes*. Unde eosdem etiam cum Capreis, Cervis, Hinnulis conjungunt Herodotus ac Ælianus. De priori mox videbimus. Posterior autem *ἄπολμα ἢ νεβροὶ καὶ πέρκες ἢ ζόρκες τε καὶ πύργου*. *Timida autem animalia sunt Hinnuli, & Cervi, & Capreae, & Pygargi*. Altera, quod animal fuerit in Africa obvium, teste Herodoto; *κατὰ τὴν Νομάδα* *δὲ ἐστὶ τρεπίων ἔδεν, ἀλλ' ἀλλὰ τὰδε ΠΥΓΑΡ-*

Lib. 17.
Hist. Anim.
cap. 1.

Lib. 7111.

cap. 33.

Lib. 11.

Hist. Anim.
l. vii. c. 19.

Lib. 17.

ΓΟΙ, καὶ ζορκάδες, καὶ βεβάλιες, καὶ ὄνοι. Quorum nihil apud Afros pastorales est, sed alia veluti PYGARGI, & Caprea, & Bubali, & Asini. Nota autem vetusta & continua Africæ & Siciliæ commercia, vicinia, linguæ communione, coloniarum frequentia introducta continuo & stabilita. Unde & cum aliarum rerum, tum animalium etiam rariorum facilis vectura, & ad rei memoriam, quod alias solemne, nummis etiam consignari meruit. Hinc Plinius quoque Pygargos refert inter ea animalia, quæ transmarini situs mittunt. Non par autem hic vel Hippelaphorum, vel Tragelaphorum seu Hircocervorum ratio, quorum postremos multi, quamvis immerito, fabulosis adnumerant. Si quis tamen malit figuram superiori nummo expressam simpliciter è majorum Damarum seu Gazellarum, quas vocant, genere statuere, quibus adhuc hodie Africam feracem constat, haud equidem reluctabor. At vero aliam rursus CAPRAM haud vulgarem eique inequantem nudum barbarum videas in sequentibus nummis Himeræ urbis itidem Siculæ.

Capra

Capra hæc, ut cernis, cum prolixo cornu in tergum reflexo, in priori Nummo aure longa & demissa, jumentum instar sessorem ferens, & ad cursum comparata. Hanc autem continuo fatearis ex earum genere, quas in Oriente tradunt reperiri, cum longis auribus, & quidem palmæ longitudine, quibus jumentum aut camelum loco vehi soleant tenuiores homines, & quibus vulgo MAMBRINÆ aut CAPRARUM INDICARUM nomen inditum. De longis ac demissis auribus fidem faciet Aristoteles, ἐν ᾗ τῇ Συρία πρὸ πρῶτα πὰς ἐρεῖς ἐχέει τὸ πλάτος πρὸς πρῶτος, τὰ δὲ ὄτα αἰ αἰφες πρὸς πρῶτος καὶ παλαιότητος, καὶ ἐνταῦθα συμβαίνει τὰ ὄτα κατὰ ἀλλήλους; hoc est juxta Gazam, *In Syria oves sunt cauda lata ad cubiti mensuram, CAPRI AURICULIS mensura palmari & dorsali, ac nonnulla etiam quibus inferne aures inter se coeunt: quæ postrema minus recte expressit Gaza, ac nonnullas demissis ita ut spectent ad terram. Jumentum autem vicem præstare illas Capras docebit Leo Africanus, Ego quondam juvenili fervore ductus horum animalium dorso insidens ad quartam milliariis partem delatus fui. Clarius autem scriptor Italus apud Gesnerum, Capra Mambriana in regione Damiatina dicitur, fert equitatem, sellam, frenum & cetera quibus equi instrui solent, admittit. Neque vero in Syria solum & vicinis locis, sed in Africa etiam reperiri tradunt Capras id genus, quas vulgo Adimmayn vocant, & quo referenda videtur superioribus nummis expressa, ob viciniam & commercia utriusque gentis Siculæ & Africanæ. Marmolio certe, luculento scriptori rerum Africanarum, describitur ADIMMAYN, animal cicur instar Arietis, vituli magnitudine, cum demissis itidem & longis auribus infantes sessores admittere, ac ultra milliare deferre. Quo referendum etiam proverbium Arabum doctissimo Bocharto*

Lib. VIII.
Hist. Anim.
cap. 28.

charto commemoratum, *Capella post Camelas*, de angustia nempe post copiam; quod ubi Camelis solerent vehi, redacti sint ad Caprarum vecturam. Neque vero eam omnino insuetam aliis Gentibus, certe in ludis Equestribus & militiæ rudimentis, tyronibus ac pueris frequentatam ex Anthologia & Juvenali erudite jam observavit idem vir magnus modo laudatus. Ut non mirum etiam Hirco insidentem videre Cupidinem in denario Gentis Fonteix. Pernicitatem vero ejusmodi Caprarum, quam superior videtur etiam arguere ad cursum incitata, vel ex Oppiano licet colligere,

De Venat.
lib. II.

Αἰγῶν δ' αὖτε πόλις ποσειδάτων τε πινάγερα φύλα.

Οὐ πόλων τέτων οἶων λαγίων τε χιμάρων

Μεζονες, ἀλλὰ θεῶν κραιπνοὶ θείαροί τε μέχεσθ.

Caprarum vero etiam sunt Oviiumque admodum fera secula. Non multo hisce nostris ovibus hirsutisque Capris majores, sed ad currendum pernices validaeque ad pugnandum. Sic inter Capras sylvestres, Ibices mirandæ pernicitatis docet

Lib. VIII.
cap. 53.

Plinius. Unicornem vero eandem Capram superius depictam non mirabitur, qui vel Orygem Capreae genus unicornu, vel Capras sylvestres seu Rupicapras cum uno cornu è media fronte ac dorsum versus inflexo, in Carpatho monte, Segestana, Bulgaria reperiri observabit apud veteres aut recentiores Historiæ Animalium Scriptores; cujus generis etiam animalia vel *Reem*, vel *Carcand*, ceu *Charfan* Arabibus dicta docet supra laudatus Bochartus, quem consulere poterit eruditus lector. Sic unicornu etiam animal in Æthiopia obvium describit commemoratus aliquoties Marmolius, instar jumenti cum hircina barba, & cornu in media fronte longitudinis trium pedum. Sed en tibi adhuc ex eodem tractu duos Panormitanorum nummos,

prio-

priorem cum utraque nummi arca, posteriorem cum averſa tantum parte, quibus Damæ rurfus aut Arietis genus peculiare ſignatum itidem occurrit.

Geminum priori Nummum poſſidet Gaza Medicea, & cujus ſignatum priori parte animal Arieti aut Hirco- cervo tribuebat eruditus ejus cuſtos. Quod poſtremum firmare poſſet Bellonius, cui Tragelaphus ſeu Hirco- cervus animal ſine barba cum cornibus Caprinis, ſed retortis ſicut Arieti, & cui præterea roſtro, fronte, & auriculis Ovem referre traditur. Sed obſtant præter alia, cum pili longi ac nigri, quos eidem, colli prona ſupinaque parte tribuit, ut barbarus videatur, ac inſuper circa ſtomachum, armos, pectus, juxta eam quam producit effigiem; tum autem Plinii & aliorum diverſa de hoc Tragelapho traditio, quæ nec Bellonii figuræ, nec ſuperiori nummo expreſſæ poteſt competere.

X

Plinius

Plinius ubi de Cervis egisset superiori capite continuo
 Lib. VIII. subdit: *Eadem est specie, barba tantum & armorum villo*
 cap. 33. *distans, quem Tragelaphum vocant, non alibi quam juxta*
Phasim amnem nascens. Barbam itaque & armorum vil-
 lum in Tragelapho agnoscit, unde illi nomen, cætera
 Cervo similem; alium proinde ab hoc Panormitano-
 rum animali, quod sine barba & illo armorum villo,
 ac præterea cum cornu non Cervino, sed Arietis instar
 retorto. Aliud Hircocervi genus describit nobis Nico-
 laus Menardus; Animal nempe Cervo simile magni-
 tudine, capite, ore, agilitate, pilis, cornibus autem in
 tergum reflexis inque extremo contortis, pedibus in-
 genti Hirco simile, & quod in remotis Africae partibus
 reperiri tradit. At nec Arietinum aut Ovinum caput,
 nec varietatem pellium illi adscribit, quorum utrum-
 que præfert superior nummus. Scilicet quemadmo-
 dum in Caprarum genere, aliæ ad Cervorum naturam
 ac formam accedunt, ita aliæ rursus ad Ovium figuram,
 cum quibus alias magna illi animali societas & com-
 munio intercedit; unde & communes Hebræis aliisque
 Orientalibus voces, quibus utrumque animal designa-
 tur. Ita *Musmones* in Sardinia reperiri observat Strabo,
 Lib. v. *Arietes nempe quibus pilus Caprinus loco lanæ, Γίνον-*
ται ἢ ἐν ταῖς οἰ τείχεα φύοντες ἀργεῖαν ἀντ' ἐρείας κεκοί, κα-
λέδμοι ἢ Μόσμονες. *Nascuntur ibi Arietes, qui lanæ loco*
pilum ferunt caprinum, & vocantur Musmones. Ne vero
 superius Panormitanorum animal idem cum hoc Mus-
 mone statuamus, (quod alias suadere posset Insulæ vi-
 cinia & ovinum ac arietinum caput) obstat rursus mac-
 culis distincta pellis, quæ non Capram sed Capream
 refert, & qua rursus Africanum Capræ aut Damæ ge-
 nus nobis adumbratur, etiam haud alienum ab iis ani-
 malibus, quæ vulgo hodie Barbariæ Damas indigitant.
 Ne-

Neque dissimilis figura alterius Animalis superius etiam depicti cum cornu Arietino & Hinnuli seu Capreoli itidem pelle, pluribus maculis distincta, & à Venatore apprehensi, quale rursus Siculo Gelonis Nummo acceptum ferimus. Communis nempe aliis quoque animalibus illa cum Capreis aut Capreolis pellium varietas. Plinius alicubi inter Indiæ animalia refert, *Et feram nomine Axin, Hinnuli pelle pluribus candidioribus* Lib. vii. *que maculis sacram Libero Patri.* Agmen hic claudant postremo loco, tum peculiaris adhuc ARIES signatus itidem in Panormitanorum nummo, tum CERVA cornibus auratis insignis, obvia inter Saloninæ Gallieni Conjugis numismata.

Priorem haud dubito referre ad sylvestres illos Arietes, quales rursus apud pastorales Afros existare tradit Herodotus; *Καὶ βασιάρια, καὶ ὕαινα, καὶ ὑστρίχες, καὶ κριοὶ* Lib. i. *αἰγριοὶ.* *Et bassaria, & hyæna, & hystriches, & ARIETES AGRESTES.* In posteriori seu CORNUTA CERVA ne multum immerer, fecit Cl. Tristani diligentia, Tom. i. *à quo jam observata, quæ peti ea de re poterant è poëtarum fabulis, puta Cerva Telephi, Herculis, Iphigeniæ loco substituta, quas χρυσκέρως vulgo nobis describunt Sophocles, Euripides, Pindarus aliique. Quibus addi potest Phixi Cerva juxta Valerium Flaccum,* pag. 101. *Ipsa comes setis fulgens, & cornibus aureis.* Lib. vi.

X 2

Nota

Nota autem lis, quam eo nomine Sophocli, gravissimo alias auctori, intendit Aristoteles in libro de Poëtica, quod Cervæ nempe cornua tribuat, qui alibi Cervis feminis cornua demit. Atticis autem *πίω ἐλαφον*, pro Cervo usurpari, observarunt jam eruditi, atque ita quædam Aristotelis aliorumque auctorum loca, qui Cervis eo genere prolatis, cornua tribuunt, explicanda. Haud aliter nempe ac vel *πάρδαλις*, *τίγρις*, apud Græcos, vel *Panthera*, *Tigris* apud Romanos, aliæque familiares in Orientis linguis femininæ terminationes, promiscue de utroque sexu sumuntur. Repertas tamen nonnunquam cornigeras Cervas testantur cum Gunterus in suo poëmate, tum Julius Scaliger, & postremus quidem suis temporibus servatum adhuc captæ id genus Cervæ caput.

Capreas vero aut Caprigenum genus, de quo paullo ante agebamus, excipere poterit PANTHERINUM, quod cum Caprigeno ob varietatem pellium, conjungentem supra vidimus Comicum. Varia autem hujus generis animalia signata occurrunt in antiquis Nummis, & iis maxime quibus Libero Patri comites adjunguntur. Notum quippe sacras vulgo huic Deo, Tigrides, Lynces, Pantheras, & postremas inprimis, quas Bacchi proinde symbolum vocat Philostratus, *πάρδαλις ἔστι θεῶν σύμβολον*, & in quas proinde conversas Bacchi nutrices vulgo fabulantur Poëtæ. Hinc Panthera juxta eundem Philostratum in Pamphilia reperta cum torque aureo, & Armeniis litteris REX ARSACES DEO NYΣÆO. Nota etiam ratio ejus rei, petita ex natura & indole illius animalis, quod vino inprimis deditum

Lib. 111. de
partib. Ani-
mal. c. 2.

Lib. 111.
Poët. c. 9.

Imag. lib.
2.

Lib. 11. de
Vir. Apoll.
cap. 1.

Lib. iv. Cy-
neg. v. 319.

*θηρὶ Φιλακρήτισιν ἐμήσειο παρδαλίεσσιν.
Feris vinosis excogitavit Pantheræ.*

Adeo

Adeo etiam ut non alia arte in eo capiendo utantur venatores, quam apposito illi potu, ex quo continuo solet ebriari, quod fufe narrat idem Oppianus, & firmant insuper Arabum historiæ. Hinc mos ille Veterum in Bacchi simulachris Pantheriscum ad pedes ejus statuendi, in quem Deus ille vinum è Scypho effundit, quem dextra tenet, sinistra autem Thyrsum; Docet id nos Herodotus agens de veterum versatilibus scenis in quibus illo habitu depictum vulgo Bacchum tradit; *ἐν Πιερίων τῇ ἀριστερᾷ χειρὶ θύρασαν κατέχων, ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ Σκύφον*. *ἠδὲ καὶ ἀδίζετα ἢ Πανθήσκου πρὸς τοῖς Ἐ Διονύσου ποσίν.* & paullo post, *ἐκ δὲ Ἐ Σκύφου οἴνου ἐγχεθήσεται ἄπὸ τῆς ἀριστερᾷ Πανθήσκου.* Sinistra quidem manu Thyrsum tenens, dextra autem Scyphum. Adsidet vero ad Bacchi pedes Pantheriscum etc. Ex Scypho autem vinum in subjectum Pantheriscum effundetur. Hunc autem morem luculenter illustrant varii nummi superstites, in quibus Bacchum eodem plane modo depictum adhuc hodie videas, & quibus luculenti commentarii vicem præstat superior locus, cujus ignoratione minus eosdem adsequebantur eruditi antiquarii. Tres hujus generis, eosque præclaros imprimis & luculentos hujus rei indices, signandos hic duximus.

Prior nummus cum inscriptione **DIS AUSPICIBUS** sub Severo percussus, & jam à Cl. Tristano vulgatus, Tom. 11, cui pag. 62. X 3

cui similem cum in Gaza Christinae Augustae, tum alibi me vidisse memini. Exhibet autem hinc Herculem cum Clava, illinc Bacchum juxta Heronis descriptionem, sinistra Thyrsum, dextra Scyphum tenentem, è quo in subjectum Pantheriscum vinum effundit. Sed dum dubitat Trifanum, an juxta Oconem, Canis sit nummo illo expressus, an Tigris, an Leopardus, an Panthera, & eum tandem tanquam de Cane explicat, minus feliciter in ejus interpretatione versatur. Plures alias occurrunt nummi apud eundem Trifanum, qui Bacchum cum Thyrso & ad pedes ejus Pantheriscum exhibent, quamvis sine Scypho. Alter vero supra expressus, & cum Bacchi habitu, Heronis descriptione itidem consentaneo, ab Abonoteichitis in Paphlagonia sub Antonino Pio percussus, cujus eëtypum Cl. Patini beneficio nunc primum vulgamus. Postremus vero Catinæ in Sicilia signatus, in Tabulis Parutæ occurrit, cum inscriptione in anteriori nummi parte ΚΑΤΑΝΑΙΩΝ. In eo autem ejusdem moris vestigium licet observare, Bacchum nempe vehiculo insidentem cum bijugibus Pardis, sinistra quidem Thyrsum, dextra autem Scyphum tenentem, è quo vinum non jam in Pantheriscum, sed in Pantheram aperto ore illud appetentem fundit. Ad quod etiam respexisse videtur Oppianus agens de Panthera.

Tom. 11.
P. 77. 207.
208. 236.

Lib. 111.
Cyneg. 1.

Τῶκεν εἰσέτι νῦν οἴνω μέγα καρχαλώσι.
Δεχνύλαραι σμαρτάποισι Διονύσα μέγα δῶρον.
*Qua causa etiam nunc vino valde exultant,
Capientes ore Liberi Patris magnum munus.*

Unde etiam lucem foeneratur præclarus gentis Vibiae denarius apud Ursinum, qui illinc Bacchum, hinc Pantheram exhibet cum Thyrso, & Larvam insuper Aræ impositam; solita Bacchi & Liberalium symbola; & quo

quo spectat itidem alius denarius gentis Carisæ, cum simili fera ac Thyrso. Neque vero etiam parum hæc illustrat sequens nummus quantivis pretii, apud Cl. Patinum nobis inspectus, & cujus ectypum eidem rursus acceptum ferimus.

Percussus hic Nummus sub Vespasiano, & quidem Nicomediæ, Metropoli Bithyniæ, ut liquet ex nummi inscriptione, quæ præfert in priori parte litteras ΝΕΙΚΟΜ., in averfa autem quam expressimus Græcum nomen *Plancii Vari*, provinciæ illius Proconsulis. Hunc enim hujus Vari magistratum jam ante colligere mihi licuerat, ex duobus rarissimis nummis, quorum alterum videram in Gaza Medicea, alterum in Museo Christinae Augustæ. Prior itidem cum capite Vespasiani, & in averfa parte cum Herculis insignibus, Clava, Pharetra, Arcu, ac inscript. ΑΝΚΙΟΥ ΟΥΑΡΟΥ ΑΝΘΥΠΑΤΟΥ, seu *Plancio Varo Proconsule*. Alter vero, quem ob attritas vetustate litteras legendum & explicandum mihi tradiderat antiquariorum apud vos princeps Franciscus Gottifredi, Vespasiani itidem caput & præterea locum signati nummi ΝΕΙΚΟΜΗΔ. seu *Nicomediensium* præferebat, parte autem averfa caput turritum & inscr. . . ΝΚΙΟΥ ΟΥΑΡΟΥ ΑΝΘΥΠΑΤΟΥ, hoc est rursus, *Plancio Varo Proconsule*; ut ex-
 fâs aliquot ac fugientes in priori voce litteras haut difficulter supplebam, etiam ante visum nummum Patiniana-

nia-

nianum. Idem nempe hic Plancius Varus cum eo cuius Tacitus alicubi meminit, quem Prætura functum, Dolabellæ Othone mortuo accusatorem narrat existisse. Sed corrupte apud Tacitum *Plautius* pro *Plancius* hæctenus vocatur, qui ex indubia trium, quos modo tradidi Nummorum fide emendandus venit; *Dolabella* audita morte Othonis urbem introierat. Id ei PLANCIUS VARUS prætura functus ex intimis Dolabellæ amicis apud Flaviū Sabinum Præfectum urbis objecit. Ita & Tacito sua verba & huic Plancio suam gentem, qui in alienam irreperat, restituiimus. Diversæ enim Gentes seu Familiæ *Plancia* & *Plautia*. Vari autem cognomen multis Gentibus olim apud Romanos commune, ut Arriis, Attiis, Quinctiliis, Vibiiis, aliisque, ac ut hic liquet, Planciis. Vides autem quibus artibus in Vespasiani gratiam irreperit vir prætorius ac Bithyniæ, quod nummi superiores arguunt, sub eodem Cæsare Rector. Bithynia enim una est Populi Provinciis, ad quas regendas sub Proconsulis nomine mittebantur viri Prætorii, ut ex Dione constat, & qua de re alius occurret in sequentibus dicendi locus. Animal autem eodem nummo signatum, haud aliud quam Græcorum Πάρδαλις, Romanis vulgo PANTHERA. Id utique satis arguit cum varia, & maculis distincta pellis, unde orientalibus נמר *Namer*, & *Varia* Romanis dictæ eadem feræ, tum Cantharus ille, quem unguibus apprehendit, vinosis ut modo vidimus Pantheris apprimere conveniens. Familiare insuper in Asia feræ genus, ac vel inprimis Caria & Lycia, ut liquet ex Agatharchide apud Photium, ac præterea ex Æliano, cui Πάρδαλις, Καρκή & Λυκισακή vocatur. Inde petita ejus in Romanis spectaculis celebritas & frequentia, de qua consuli potest Plinius, ut mittam Ciceronis eo nomine apud Cœlium accuratas

Lib. I I.
hist. c. 63.

Lib. LIII.

Cod. c c I.
cap. 35.

Lib. XVII.
cap. 43.

ratas ac sollicitas preces. Hinc in similis forte editionis memoriam, sub Varo Bithyniæ Præfide, eadem fera superiori nummo à Nicomediensibus signata, sicut utique simili occasione nobiles id genus feras huic memoriæ vulgo impressas vidimus. Neque enim Romæ solum, sed passim in Provinciis, ac Metropolitibus imprimis, theatricas id genus voluptates locum habuisse vulgo notum. Quanquam hac in parte, Nicæam Theatrorum voluptatibus, Nicomediam vero doctrinæ ubertate præstantiorem tradat alicubi Libanius. Mitto Tom. 17. de Vita sua. vero illos, qui magnum inter *Παρδαλεις* & Pantheras discrimen quærunt, quos prolixus Græcorum & Romanorum scriptorum consensus abunde refellit. Illud vero indicasse obiter haud supervacaneum puto, ita signari vulgo in nummis antiquis Pardos, aut Pantheras, vel Pantheriscos, aut etiam Tigres, ut non continuo maculis illis distinctum corpus præferre videantur, quibus tamen vel virgatis juxta Tigres, vel orbiculatis juxta Pantheras, hæc animalia constat insignita. Quod monetariorum incuriæ omnino transcribendum, qui nonnunquam minus accurate figuram horum animalium tradidere. Unde factum, ut vulgo antiquariorum etiam principes, obvia id genus in nummis animalia promiscue soleant de Tigridibus, Pantheris, aut Leopardis etiam interpretari, ac Pantheras ut plurimum nobis pro Tigridibus obtrudere, sicut aliàs easdem hodie Pantheras passim cum Leopardis confundi notum.

BISONNIS alias caput, bovis feri ac setosi, neque infueta etiam in Romanorum spectaculis, ut vel ex Xiphilino liquet, ex duobus nummis Andriorum In Severo. memini protulisse in sua Vefontione Cl. Chiffletium, præter alia Viri decora, his quoque studiis excellentem.

Y

In

In priori quidem Taurum vides cornipetam cum inscriptione ΑΝΔΡΙΩΝ, quod de loco signati nummi accepit Chiffletius, in posteriori vero caput Tauri feri ac jubati cum Lyra, utrinque autem Tridente, in altera autem nummi parte caput juvenile sine ulla inscriptione. An vero utroque illo Nummo Bison sit ab Andriis expressus, quod existimabat Chiffletius, fateor haud mihi continuo persuasum: Equidem obuius & unicus quidem occurrit apud Goltzium nummus horum Andriorum, illinc cum Pallade, hinc cum ordinario Tauri ad victimam parato.

Nihil habet hic Taurus à vulgari diversum & ab ordinariis iconibus hujus animalis, neque consonum festosis illis ac jubatis Tauris sylvestribus, quos Bisontes antiqui nuncuparunt. Accedit, mirum videri posse, quid huic Græcæ Cycladum Insulæ commune sit cum Bisonte, quem solum Hercyniæ sylvæ & plagæ Septentrionalis hospitem Plinius, Solinus, alique è recentioribus tradunt, nisi scirem in Thracia poni quoque

que ab Oppiano, & præterea Pausaniam de Bisfontis æreo capite Delphos missò à Dropione Pæoniorum Rege, & posita illi è regione ab Andriis loricata Andrei conditoris sui statua, nonnulla quæ Chiffletius refert, commemorare: Alias vero in Pæonia, non Bisfontem quidem, sed *Bonacum* aut *Bonafium*, Bovem itidem ferum & cum juba equina obvium refert Aristoteles, cui superior effigies posset eadem ratione adaptari, ni cornua in se flexa & contorta, acumine terram spectantia, cum Philosophus tum Plinius iidem Bonaso tribuerent. Luculentum Suidæ testimonium, optimi superioris nummi ac similium hujus Insulæ interpretis. Docet enim ille Minervam Taurobolum ab his Andriis cultam, occasione Tauri apud eos exilientis, ut postea vidi Nonnium quoque observasse, non indicato tamen Suidæ loco. Exstat vero ille in voce Ταυροβόλων, quem erit operæ pretium hic adferre. *Etiā Minerva Taurobolos in ANDRO colitur. Anthropius enim dato Atridis TAURO, jussit ubicunque is è navi exiliisset, ad eam Minervæ condere, & sic eos prospera navigatione usuros. Ille vero in ANDRO exiliit. καὶ Ἀθῆνα ἢ Ταυροβόλον ἐν Ἀνδρῶν. ὁ γὰρ Ἀνθρώπων δὲς ΤΑΥΡΟΝ τῆς Ἀτρεΐδαις, ἠκέλευσεν ὅπως ἐν ἐκείνῃ νεὼς ἀλητή, ἰδρύσασθαι Ἀθηνῶν. καὶ ἔτιως διπλοῦσεν. ὁ δὲ ἐν Ἀνδρῶν ἐξήλατο.* Nihil hic ut vides de Bisfonte, sed omnia de ordinario Tauro, plane ad fidem superioris Nummi. Neque etiam reperiri apud Andrios Bisfontes, vel Pausanias, vel alii referunt, sed tantum missò aliunde Delphos capite æreo bovis illius feri ac indomiti, positam è regione ab Andriis sui conditoris, ad indicandam Viri ferociam ac robur, loricatam statuam. Sed ne in similem errorem inducat viri sagacis alias ac cruditi auctoritas, sciendum neutrum illum Nummum ab eodem productum, & paullo

ante expressum, ad Andrios vel ad Bisontem quicquam spectare. Prior, non quidem cum Tauro illo indomito, ut existimabat, sed cum Vacca & lactente vitulo, ad Apolloniam Illyrici urbem referendus. Dyrrachii enim & Apolloniæ solita illa symbola, utraque nummi parte signata. ANAPION autem, non loci (quod in errorem induxit Cl. Chiffletium) sed Prætoris aut Magistratus nomen, sicut alterum ΘΕΟΦΙΛΟΥ , sub quibus nummus percussus, & cui geminum plane cum iisdem symbolis ac nominibus videas inter Apolloniæ nummos apud Goltzium. Omissas autem nonnumquam observo in utriusque cum Dyrrachii tum Apolloniæ nummis solitas illas loci ΔΥΡ aut ΑΠΟΛ initiales litteras (quas præfert nummus Goltzianus) adscriptis solum, præter consueta insignia, Prætorum nominibus ANAPION , ΑΡΙΣΤΩΝ , ΑΓΙΑΣ , ΦΙΛΩΝ . & sexcentis id genus. Utrumque autem symbolum, cum Vacca cum lactente vitulo, tum quadratæ Arculæ, ab antiqua patria ceu Corcyraeis, quorum erant Colonia Dyrrachium & Apollonia, juxta morem desumptum: sicuti eadem omnino videas in nummis Corcyraeorum apud Goltzium. Posterior autem Nummus cum Tauri jubati capite ac pendente utrinque Tridente, ad Eubœam spectat, ut vel ex Goltzio liquet, aliisque obviis nummis illius Insulæ. Neque illi valde dissimilis Delphorum nummus apud eundem Goltzium, inde explicandus (silet hic enim ut sæpe Goltzii interpret Nonnius) quod Carystii ex Eubœa Bovem æreum Delphis dedicarint, auctore Pausania: nisi hunc postremum ad Bisontis illud æreum caput Delphos transmissum à Prætorum Rege placeat lubentius referre. Videtur enim aliquid ferinum magis ac indomitum spirare, quam Euboicus ille Taurus à

Chif-

Tabul.
Græciæ II.

Thucidid.
lib. I.
Plin.
Tab. I. in
sul. Græc.

Tab. IX. in
sul. Græc.

In Phoci-
cis.

Chiffletio pro Bisonte Andriorum productus, aut il-
lius Insulæ similes apud Goltzium.

DRACONES etiam alatos & coronatos exhibent aliquot Nummi selectiores, de quorum cum Aquilis & Elephantibus pugna Nicander & Plinius meminere; & quos diversos proinde ab iis intelligimus, quos alias Chamædracones veteres nuncuparunt. Duos certe cum alatos, tum coronatos & barbatos Dracones videas currum ducentes in rarissimo Trajani nummo Mediceo, quem signatum in Ægypto, ex ipsius nummi adspectu, & additis aliis symbolis, liquet. Frequentes enim illos Nummos mitto, cum obvio eodem ministerio, in quibus nempe mœsta frugum mater dracones vehiculum ducentes regit, plane juxta Claudiani descriptionem libris de Raptu Filiae,

sinuosa draconum

Membra regens volucris qui per via nubila tractu.

Volucres illi quidem vulgo, non autem alati, quales nempe Libyco Scorpiones alicubi describit Geographus, *ἄλωδες* simul & *ἀπέρπτες*, quorum etiam Lucianus meminit, nisi quod membraneas alas instar cicadarum aut vespertilionum iis tribuat. Alatos tamen eodem Cereris dracones exhibent etiam nummi quidam selectiores. Utriusque generis cum volucrum, tum alatorum simul hic habes cœtypa.

Strabo lib.
xvii.
De Diplo-
didas.

Y 3

Alatos

Alatos etiam serpentes non alibi, quam in Arabia reperiri tradidit jam olim Herodotus, cui vicinam addit Æthiopiam Josephus. An vero fabulosum statuendum sit omne hoc volucrum aut alatorum serpentum & Draconum genus, quæcunque veterum aut recentiorum occurrant ea de re testimonia, ipsi viderint, qui hoc sibi disquirendum putant. Lubentius certe referas in hanc fictorum classẽ, Draconem illum cum humano capite, qualem vidisse memini depictum in nummo quodam Amphipolitarum. Familiares nempe olim in Macedonia, cujus incolæ hi Amphipolitæ, Dracones, magnitudine simul ac mansueta natura singulares: ut de Pellæis observat Lucianus, & unde natam contendit illam fabulam de Olympiadis cum Dracone concubitu, & nato inde Alexandro. Cujus rei expressam videas memoriam cuidam Nummo ex eorum genere, quos vulgo *Crotoniatas* vocant Antiquarii, in quo Olympias in lectisternio decumbit inter duos serpentes. Eo refert etiam Nonnius nummum Macedonum apud Goltzium, in quo mulier seminuda escam serpenti porrigit: quod vulgatum alias salutis symbolum in priscis id genus monumentis. Neque diversus à mansuetis illis Draconibus Ajacis Locrensis Draco domesticus ac cicur, instar canis illi adhærens, ut tradit

Lib. III.

Lib. xv.

In Pseudomant.

dit Philostratus. Sacri quippe Dracones Heroibus, ut aliunde liquet ex Plutarcho in Cleomene. Iste vero Draco Amphipolitarum humano capite singularis adhuc magis & mirandus. Si exstarent hodie libri illi, quos de hac primaria Macedonum urbe Zoilum scripsisse auctor est Suidas, tum vibicibus illis, quas optimo vatum voluit inurere hic flagellator, libenter caremus, tum haberemus forte hoc symbolum magis explicatum. Neque sic tamen dissimulabo, illud me Oraculum facile credere illius loci, quo ministerio frequenter videas functos id genus Æsculapios an Apollines, genuinos scilicet & fraudulentos. Hinc apud Delphos Draco sub Tripode vocem edens juxta Lucianum, sicut alias ab Æginetis Tripod aureus ad eosdem missus insistens super tricipitem ex ære serpentem. Hinc plures etiam illi Nummi, in quibus occurrunt Tripodes Dracone vel serpente involuti, sicut Troadis, Nicomediæ, Amastrianorum, Myndiorum, Lylibæi, Crotonis, aliorumque locorum; aliquando etiam supra Tripodem erecti. Neque enim illa Pithii solum serpentis vulgaria symbola, sed domestici etiam illarum urbium vates, quos videas in Augustis Cimeliis Christianæ, Palatino, ac Mediceo. Quo spectat eximie mos ille Arabum, quem refert Philostratus; qui à brutis animantibus captabant auguria, Draconum corde vel hepate in cibis adsumpto. Ut illum etiam Draconum in veterum auguriis usum haud immerito observatum ab Origene videam in præclaro opere contra Celsum; *ὁ δὲ Δρακῶν ἐπεὶ ἢ τὰτα χεῖνται τῷ ζῷοι οἱ οἰωνοκῆται*, Draco autem, quandoquidem ex illo animali utuntur Augures. Apollo nempe idem cum Æsculapio, juxta Macrobius, hinc sacri utrique Dracones ac serpentes, & proinde iidem modo vaticiniorum, modo salutis symbola, in
priscis

De vita
Apoll. lib.
VII.

In vit. A-
poll. lib. I.
cap. 4.

In Pseudo-
mant.

priscis id genus monumentis. Immo hinc alter Draco ille, *ρησομὸς* etiam *ἀντόφων*; *Ⓞ*; cujus caput è linteis humana itidem specie, arte cujusdam impostoris Alexandri, non suis solum Paphlagonibus, sed Romanis etiam aliisque mire illudit aliquandiu. Legisti procul dubio non semel apud Lucianum lepidam renati illius Æsculapii narrationem; quam præclare certe illustrat nummus alicubi à Goltzio descriptus, *ΑΒΟΝΟΤΕΙΧΙΤΩΝ ΓΛΑΥΚΩΝ*; unde corrigendi Luciani codices, in quibus *ΓΛΥΚΩΝ*, novus ille non jam Epidaurius, sed Paphlagonius Draco nuncupatur. Abonoteichus enim ceu Aboni Murus vel Castrum urbs Paphlagonum haud obscura, & Luciano in hac historia sicut Suidæ aliisque, *τὸ Ἐ' Ἐώνη τείχη* *Ⓞ*, Patria calidi impostoris, & sedes præclari scilicet Oraculi. A duabus autem illis vocibus *Ἐ' Ἐώνη τείχη* *Ⓞ*, ceu Aboni Castrum (frequenter enim pro Castro sumi hanc vocem etiam aliunde liquet) factum gentile nummo expressum *Ἐ' Ἐωνοειχίτης*, vel ut in aliis *Ἐ' Ἐωνοειχειίτης*, sicut vulgo promiscue hæc sumi supra monuimus. Haud aliter nempe ac ab *Ἀ' γοραίων τείχη* *Ⓞ*, (quod male apud Stephanum *Ἀ' γοραίων*) item *Γορδίων τείχη* *Ⓞ*, *Ἐ' λαιών τείχη* *Ⓞ*, Hellepontique ac Lyciæ Arcibus, aliisque id genus, deducta itidem gentilitia *Ἀ' γοραίοειχίτης*, *Γορδίοειχίτης*, *Ἐ' λαιοειχίτης*. Sed mereamur ulterius de venustissimo scriptore, & illo simul, quod præ manibus nobis est argumento. Memineram scilicet, me singularem loci ejusdem Nummum, & ad hanc forte histrioniam referendum, adnotasse inter alios rariores illustris Urbis Antiquarii Francisci Gottifredi, qui jam Christianæ Augustæ Gazam exornant. Non anxie mihi fuit laborandum, ut illius iconem & plurium aliquot rariorum ab obvia viri comitate jam absens impetrarem; quibus

quibus nova hujus operis editio ornatior in lucem prodiret, & ego iisdem Nummis aliquam lucem vicissim impertirer. Exhibet vero iste, de quo jam agimus, hinc ANTONINI PII effigiem, illinc duos serpentes, quorum alter jacentis caput lambit aut mordet, & inscript. ΑΒΩΝΟΤΕΙΧΕΙΤΩΝ.

Vides hic ejusdem urbis Nummum cum altero quem descripsit Goltzius, signatum quoque circa eadem fabulosi hujus Oraculi tempora. In eo tamen diversi, quod Goltzianus nomen renati hujus Æsculapii ΓΑΤΚΩΝΟΣ nempe habuerit signatum, quale illi à Luciano tribuitur, unum præterea serpentem in gyrum involutum, iste autem modo expressus duos exhibeat Dracones aut serpentes, non addito αἰσχροφώνος illius Oraculi nomine. Equidem geminum Goltziano nummum adservare quoque videas Gazam Eminentissimi Cardinalis Barberini, cum uno scilicet serpente, sed citra eandem Glauconis appellationem, licet alias percussum itidem sub Pio, & cum eadem inscriptione ΑΒΩΝΟΤΕΙΧΙΤΩΝ. Neque vero hoc dissimulandum, referri à Luciano hujus histrionis narrationem ad M. Aurelii tempora, cui bello Germanico cum Marcomannis & Quadis depugnanti, redditum ab hoc impostore oraculum refert, & insuper ab eodem Pseudomanti adscitum generum Rutilianum, per eadem Marci tempora celebrem. Omnes autem hi nummi ab Abo-

Z

notei-

noteichitis percussi, ceu cum uno, ceu cum duobus serpentibus, Goltzianus nempe, Barberinus, & quem modo protulimus è Regia Christianæ Gaza, non Marci sed decessoris Pii vultum præferunt. Talis etiam alius Musei Patiniani in superioribus à nobis exhibitus, & cum Bacchi effigie ab his Abonoteichitis itidem sub Pio Cæsare signatus. Sed nihil hic Nummus ad eam, de qua Lucianus meminit, histrioniam, aut nummorum ejusdem loci & atatis, qui serpentes exhibent, illustrationem. Unde fide maxime Goltziani nummi, qui Glauconis nomen præfert, omnino videtur statuendum, incepisse jam sub Pio hanc histrioniam, quæ sub Marco tandem incrementa & exitum habuerit. Illud utique colligas ex tota Luciani narratione, per multos annos fabulam illam egisse, Pseudomantin Alexandrum, eumque demum prope septuagenarium, & orbi adhuc cum suo Glaucone illudentem, è vivis discessisse. Cur vero superiori Nummo ibi expresso, haud unus jam ille renatus Æsculapius, sed duo serpentes occurrant, aut cur unus desuper alterius jacentis caput lambat quasi aut fugat, equidem haud facile licet divinare? Dracones quidem Pellæos, non solum immani magnitudine, sed ita mansuetos & familiares narrat in hac ipsa historia Lucianus, ut infantum etiam more lac è papilla sugerent. Ex horum autem genere erat Draco ille, futurus brevi Tutelaris Abonoteichitarum Æsculapius, paucis utique obolis Pellæ à præstigiatore illo Alexandro redemptus. At vero hic jam non mulierem, sed alterum sibi haud dissimilem serpentem lambit capiti ejus instar *ερωδῆ* cujusdam, ut mihi quidem videtur, applicitus. Notus vero ac sæpe præscis traditus ille *ερωδῶν* mos, incantationes ad vulnorum curationem auribus vulgo insinuandi, ac ut Arnobius loqui-

loquitur: *Sonos auribus infundere dulciores, non medicinam* Lib. 1.
vulneribus admovere. Unde salutare id genus ἐπωδαί,
 ceu ad aurem incantationes, ad animæ quoque & ad-
 fectuum curationem translata à Zamolxide, & ejus
 exemplo cum à Socrate tum à Zenonis sequacibus do-
 gmata sua seu Oracula ita insinuare solitis, ut de prio-
 ribus frequenter apud Platonicos legas, & eorum Ma-
 gistrum, de posterioribus vero ut alios mittam, vel fi-
 dem faciet Satyricus

Stoicus hic aurem mordaci lotus aceto.

Hinc translata eadem à sacris Oratoribus ad salutaria
 ac divina Oracula credentium auribus percepta aut
 percipienda, quibus & Christus ipse ἐπωδὸς nonnun-
 quam, ut Clementi, & Oracula ejus instar ἐπωδὸς cu- Lib. v. Præ-
 jusdam per aures ad animæ curationem demissa, ut non dagog.
 semel Christianorum Tullio vocantur. Immo, quod Chryso-
 huc inprimis facit, notum iis qui scriptores antiquos stom. Orat.
 versarunt, habitos vulgo serpentes cum ἐπωδαίς illis seu LXXIV. in
 incantationibus obnoxios, tum eosdem etiam aures J. Christ.
 lambendo vaticinandi peritiam inspirantes. Prius qui-
 dem, cum ex Davidis, tum ex Orphei, Aristotelis, alio-
 rumque testimoniis, ac Marforum aut Ægyptiorum
 more vulgo eruditus notum. Hinc nempe surda Aspis
 & aurem obturans dicta Regio Vati; *Sicut ASPIDIS* P. LVIII.
surda obturantis AUREM SUAM, ne mussitantium aurem v. 6.
audiat, & divini incantationem verbi. Posterius autem
 Heleni & Cassandrae exemplo docent Græci Poëtarum
 Interpretes, ac inter alios Euripidis scholiastes, Εὐχόμε- In Hecubam.
 ντες ὄφεις καὶ τὰ αὐτῶν περιείξαντες ὥστε ἰζηγέως εἰρηλατικῶ
 ὡσμῶνος πὸς τὸ θεῶν ἀκούειν βελῆς, ἢ μάλης ἀκρὸς εἶναι. *Ac-*
cedentes SERPENTES & eorum AURES CIRCUM-
LINGENTES, auditum illorum adeo exacuerunt, ut soli
consilia Deorum audirent, & PRÆSTANTISSIMI

VATES evaderent. Ita etiam, ut hæc jam ad Nummi nostri interpretationem conferamus, gemino symbolo expressi; in eo duo serpentes occurrunt, quorum alterum jacentis capiti admotum, hanc illi non ἐπαδὲ adeo, quam vaticinandi peritiam inspirantis vicem præstare videas. Famam scilicet de proximo Apollinis & Æsculapii adventu apud Abonoteichitas commoverat præstigiator ille Alexander, & sub tempus illius Epiphaniæ utriusque nomen & laudes decantabat, ut tradit in hac historia Lucianus. Apollini autem non minus ac filio Æsculapio sacri serpentes, immo idem ille cum Æsculapio, ut supra videbamus. Unde etiam ab illa utriusque communione eundem Apollinem, ut verum quoque ἐπαδὸν describit Dio Chrysostomus, nempe ὁρῶνται ἐμπνεῦσιν ἢ ψυχαῖς ἢ σώμασιν, salutem inspirantem animabus & corporibus. Ex quibus jam liceat mihi colligere, percussum hunc nummum ab Abonoteichitis, quo illo symbolo utrumque Deum mox adventurum adumbrarent, Apollinem nempe Æsculapii filii aures lambendo, vaticinandi peritiam illi inspirantem, qua prospiceret civibus, & felicis adventus, ac divinitatis suæ fidem omnibus faceret. Plana utique ex superioribus omnia, & cum Luciani, ut mihi quidem videtur narratione apprime consentanea. Quo & commode referri possunt, quæ de Melampode tradunt varii auctores, ac inter alios Plinius: *Qui credit ista & Melampodi profecto AURES LAMBENDO dedisse intellectum avium sermonis DRACONES non abnuet*, quod à Cæsare inverecunde contendebat; ut nempe Nummis imprimeretur cum sua, tum Draconis sui effigies; καὶ ΝΟΜΙΣΜΑ καινὸν ἐγκεχαρῆγμένον τῆ μὲν ἑστῆ Γλαυκωνῶν, καὶ πατέρα ἢ Ἀλεξάνδρα: alibi vero traditur, eundem Deum Glauconis nomine divinitus insignitum, ima-

Orat.
xxxvii.

Lib. x. cap.
49.

In Pseudo-
mant.

repræsentat: qui Romam scilicet Epidauro valetudinis causa accersitus Draconis effigie, Urbi salutem, Tiberinæ vero Insulæ nomen simul attulit ac tutelam. Sacra enim non solum inde Æsculapio hæc Insula, ut notum, Græcis quoque ΑΣΚΛΗΠΙΟΥΤ *iegi*, sed eadem ÆSCULAPII Insula, vel, quod idem, Pæonii aut Epidaurici Serpentis vulgo nuncupata. Unde jam in posterum non peregrini Medici, sicut Toxaris apud Athenienses Divis eo nomine adscriptus, sed quasi indigenæ vicem Urbi Æternæ præstiterit hic Medicorum Parens. En vero ibi Tempia, Pinus, Tiberis, Insula, Anguis seu Draconis sedes ac Nomen, luculentus denique Poëta Commentarius,

Dionys.
Halicarn.
lib. v.

Lucian. in
Scytha.

Ovid. Me-
tam. lib. xv.

*Scinditur in geminas partes circumfluis amnis
Insula nomen habet, laterumque à parte duorum
Porrigit aequales media tellure lacertos.
Huc se de Latia pinu Phæbeius anguis
Contulit: & finem specie caeleste resumpta
Luclibus imposuit: venitque salutifer Urbi.*

^a Lib. III.
cap. 22.
^b Arnobius
lib. VII.

Quo respexit etiam præter ^a Augustinum de Civitate Dei, ^b Africanus alter, qui ex Epidauro nihil aliud adlatum, nisi magni augminis colubrum ridet, alibi vero ÆSCULAPIUS inquitis Epidauro bonis Deus valetudinibus presidens, & Tiberina in Insula constitutus. Salutares nempe vulgo Deorum, sed maxime hujus Æsculapii Epiphaniæ, qui raro quidem, sed nunquam sine magno ipsorum bono visus Epidauriis, ut narrat in hac fabula Valerius, scilicet

Præsentem aliquid profit habere Deos.

Unde ΣΩΤΗΡΟΣ etiam illi nomen in nummis eorundem Epidauriorum sub eadem Draconis forma tributum videas, sicut in alio ΚΩΙΩΝ ΔΡΑΚΩΝ . Quo spectare etiam observo Nummum mole & magnitudi-
ne

ne singularem, inspectum nobis haud ita pridem in opulenta Christianissimi Galliarum Regis penu antiquaria, signatus ille Alexandri Severi ætate, cujus vultum præfert, & in averſa parte, serpentem cum Ara & Arbore, ac inscriptione ΕΠΙΔΑΥΡΙΟΝ. Neque vero mirum, si modo Draconis, modo serpentis Epidaurii nominibus designetur. Haud enim serpentis solum, sed peculiare etiam Draconis notas præferre nonnunquam videas, barbam puta, palæaria & coronam cristatam, sicut in sequenti denario gentis Aciliæ. Haud insuetum vero huic salutari Deo, sua quoque præsentia alias beare civitates, liquet ex Philostrato in vita Lib. 1. c. 5. Apollonii, & Coorum Nummis aliorumque locorum, in quibus idem ΣΩΤΗΡ inscribitur. Ut non mirum proinde, si laboranti Urbi Æternæ suam quoque operam præsens ac manifestus benigne voluit impertiri, quæ à Roma hujus Æsculapii filia nomen suum derivabat, juxta Marinum Lupercaliorum Poëtam, ut docet alicubi Servius. Unde quoque haud aliam mercedem navatæ operæ, quam in eadem stabilem sibi sedem, & quidem extra agrorum turbam voluit deligere. Ut ita Plutarchus hinc lucem mutuatur, qui Æsculapii In quest. Rom. fana Romæ extra urbem (sicut in hac Insula) apud Græcos vero in locis puris & sublimibus docet existisse. Multo minus adhuc Draconis speciem, in eodem hospite Epidaurio mirabitur, qui hanc illi familiarem videt passim in iisdem nummorum monumentis. Dracones nempe omnes sacri Æsculapio, ut observat Pausanias, si tamen excipias illum Erichthonium, quem In Corinthiacis. Athenis ad pedem Minervæ simulacri exsculptum alibi idem Pausanias refert, & firmat quoque præclarus In Atticis. nummus Atheniensium Mediceus, qui idem illud Palladis signum cum jacente ad pedes Dracone repræsentat.

tat.

De Idæ.

Unde & huic Deæ Draconem sacratum statuit alicubi Plutarchus, quem Apollini alias ac barbato ejus filio vulgo adferunt prisca hæc monumenta. Sed mirare mecum obiter fatum illius Insulæ serpentis Epidaurici, ut quæ salutis quondam ara & sedes Romanis exstiterit, eadem postea, ut ex Sidonio liquet aliisque, sub Christianis Imperatoribus rei capitalis accusatorum carcer exstiterit & carnificina. Plures vero mitto aliarum urbium Tutelares id genus Dracones & Pseudomantes, qualis etiam Lanuvinus ille, obuius vulgo in denariis Gentium Romanarum, & de quo Propertius,

*In Insulam
conjectus est
serpentis E-
pidaurici.
lib. 1. ep. 7.*

Lib. 1 v.
Eleg.

Lanuvium annoſi vetus eſt tutela Draconis.

Neque minoris erit pretium operæ, referre in hunc censum Draconem alium, illo vel Paphlagonio vel Epidaurio vix minus singularem; quem ex præclaro SEVERI Nummo descripsit quidem Erizzo, sed ita ut nec sensum nec locum signati Nummi sit adsequutus.

ΠΑΥΤΑΛΙΑ hæc Urbs Thracum, non vero incerta aliqua Græciæ Provincia, sed quæ corrupte apud Stephanum aliosque Παιτάλια, vel Παντάλια legitur: unde causam crederem ignorantix nobilis Antiquarii, nisi hanc viderem ejus frequentem in tradendis Græcis nummis infelicitatem. Occurrunt vero alii quoque ejusdem urbis inter Nummos cum M. Aurelii tum Ge-
tæ;

tæ; inscript. ΠΑΥΤΑΛΙΩΤΩΝ; unde corrigendum In Gaza
Christin.
Augustæ. iterum Stephani *παυταλιώνων*. Dicta quoque eadem
 urbs ULPĪA PAUTALIA ab ævo Ulp̄ii Trajani;
 sicut id rursus constat ex præclaris aliquot Nummis, si-
 gnatis in honorem Faustinae Junioris & Caracallæ,
 cum inscript. ΟΥΛΠΙΑΣ ΠΑΥΤΑΛΙΑΣ, quales & in
 Gaza Medicea, & in Regia Parisiensi, & in Museo
 Cl. Seguini mihi vidisse contigit. Geminum quoque
 notabam nuper in nummo Getæ apud Leonardum A-
 gostini celebrem Urbis Antiquarium, in quo Aquila
 cum fugientibus ac exesis litteris, quales tamen adse-
 quebar ΟΥΛΠΙΑΣ itidem ΠΑΥΤΑΛΙΑΣ. Ea nempe
 ratione, qua alia ejusdem Thraciæ urbs *Topirus*, &
 Daciæ *Serdica*, & præterea *Nicopolis*, *Anchialus*, *Mitylene*,
 aliæque nobiles civitates, ULPĪÆ itidem vocantur
 in selectis aliquot Nummis Severi, Caracallæ, Getæ,
 Gordiani & aliorum: ΟΥΛΠΙΑΣ ΝΙΚΟΠΟΛΕΩΣ;
 ΟΥΛΠΙΑΣ ΤΟΠΕΙΡΟΥ; ΟΥΛΠΙΑΣ ΣΕΡΔΙΚΗΣ;
 ΟΥΛΠΙΑΝΩΝ ΑΓΧΙΑΛΕΩΝ, & ΟΥΛΠΙΑΣ ΣΕΟΥ.
 ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ. Sed de hac appellatione & loco obiter.
 Sicut vero alii Nummi hujus urbis *Pautalia* modo
 adlegati, vel Patrium Amnem, solita cultum ab acco-
 lis religione; vel Bacchum cum thyrso & cyatho; vel
 Cybelen leonibus vectam, grata & solennia Thracum
 Numina, repræsentant; vel Salutem quoque familiari
 symbolo, serpente involutam, cui escam porrigit; ita
 iste supra depictus Draconem, tutelarem scilicet loci
 Genium, haud minus quam alii superiores nummi an-
 te excussi, omnino videtur mihi arguere. Magnitudi-
 ne certe ille simul & spirarum flexu magis adhuc admi-
 randus, & lingua exserta quasi alter Glaucon, ad fun-
 denda itidem Oracula accinctus. Huc facit quoque
 Dracon alter, plures ingens gyros, in vicina *Tomo Pontis*

Metropoli, quem repræsentat Nummus Gordiani Mediceus, cum inscript. ΤΟ ΜΕΩΣ ΜΗΤΡΟ. ΠΟΝΤΟΥ.

In Cimelio
Regin.
Sued.

Neque diversus alter sinuans immensa volumina, in rarissimo Nummo *Marcianopolitarum*, cum Severi Alexandri & Mammææ capitibus, in priori nummi parte,

Ως ἡ Δοξμων βλ. σουρωπὸς ἐλίσσεται ἀγυλίλ. Ἐρωτων.

Geminum quoque eidem vidi exstare in Regia Gaza Parisiensi, cum effigie Caracallæ & matris itidem Juliae Domnæ ac inscriptione ΕΠΙ ΚΤΗΤΙΑΙΑΝΤ ΜΑΡΚΙΑΝΟΠΟΛΕΙΤΩΝ.

Lib. xxvii.

Marcianopolis vero Mysicæ secundæ, seu unius è sex Thraciæ Provinciis juxta Ammianum civitas, à Marciana Trajani sorore ita cognominata. Paria vero cum ejusmodi Dracone facientem suppeditabat eadem Regia Gaza, in Nummo *Hadriano poleos*, alterius Thraciæ Provinciæ, signato itidem Caracallæ temporibus, cui similem apud Cl. Patinum inspexi, sicut & haud vulgarem *Dionysopolitarum*, quem præclaro ejusdem Viri his studiis excellentis beneficio, aliis quoque inspiciendum damus.

Præfert singularis hic Nummus, in priori quidem parte Gordiani & Serapidis capita (qualia Neronis itidem & Serapidis, aut aliorum id genus Cæsarum occurrunt) in posteriori vero, ut vides, Serpentem tortuosum, cum inscriptione ΔΙΟΝΥΣΟΠΟΛΕΙΤΩΝ, urbis itidem Ponticæ cum Tomo, seu Scythiæ illius quæ postea inter sex Thraciæ Provincias relata, & cujus celebriora oppida Dionysopolim & Tomum recenset.

sc.

set Ammianus. Ut haud mirum quoque, si eadem ser- Lib. xx.
pentis aut Draconis symbola præferre utramque vi-
deas. Apollinem alias & Bacchum tutelare utriusque
loci Numen, signant earundem nummi apud Gol-
tzium, & Tomi quidem Apollinem, utpote Colonia
Milesiorum, quibus Apollo cultus, alterius vero Bac-
chum, cujus nomine dictam eandem, & ipsa loci ap-
pellatio, & exul in iisdem oris poëta alicubi retulit.
Unicum præterea horum Dionysopolitarum num-
mum memini me observasse in penu antiquaria Colle-
gii Claromontani Parisiensis à Sirmondo collecta, &
quidem inter numismata Alexandri Severi. Haud ve-
ro crederem frustra me hætenus laborasse, in commo-
randis tam præclaris & vulgo reconditis antiquita-
tis monumentis, quæ Dracones & serpentes id genus
signant. Hinc utique non leve illud, sed singulare
quoddam beneficium præstare videar haud vulgares id
genus Nummos (& cujus generis Ægyptii aliquot, ad-
huc infra adducentur), quod ab iis etiam unice exi-
gendum Cl. Bochartus, cum suis ad me litteris, tum
alicubi in præclaro opere agnoscit. *Ex Nummis, inquit,* De Animal.
id genus, cum depictis Draconibus figura eorundem & magni- sacris pag.
tudo erui potest, quorum minimi quinque cubitorum, maximi 429.
quadraginta traduntur. Alterum præterea ex iisdem col-
ligas, in Macedonia, Thracia, Paphlagonia, Mysia, Ponto,
ac Bithynia, vicinis regionibus, haud alios locorum Ge-
nios & Custodes gratiores id genus Draconibus exsti-
tisse. Consulto enim omitto plures Græciæ Asiæque
nummos, in quibus eandem loci tutelam ac salutem
videntur arguere, & ad quos respexit divinus Maro,

Incertus Geniumne loci, famulumne parentis

Esse putet.

Ubi audiatur Servii glossa; *Nullus enim sine GENIO lo-*

cus est, qui per ANGUEM plerumque ostenditur. Persius: *Pinge duos angues; pueri sacer est locus.* Quales etiam duos angues videas, aut arcum & pharetram amplectentes in Nummis ΚΡΗΤΑΙΩΝ aut ASIÆ RECEPTÆ: aut vincientes duo ligna in nummo Cyzicensorum, aut obvolutos velut circulum cum duobus in medio torquibus in Romano Numismate; aut coronatos eodem cum Caduceo, Cornucopia, Palma, in nummo Otaciliæ Ægyptio. Etenim Ægyptiorum imprimis hanc fuisse de Serpentibus ac Draconibus opinionem, ut divini aliquid illorum naturæ tribuerent, docuit jam olim Philo Bybliensis apud Eusebium, ac proinde ut loci Genium ac Tutelam eorum symbolis adumbrarent, præter alia monumenta, arguunt plures inediti eorum Nummi, percussi sub Cæsaribus, Nerva, Trajano, Hadriano, Pio, aliisque; in quibus aut Dracones id genus coronati, aut iidem cum Caduceo, Sistro, Spica; aut etiam cum venerabili illorum Serapide depinguntur. Quo nomine etiam ΑΓΑΘΟΙ ΔΑΙΜΟΝΕΣ, seu *Boni Genii* iisdem nuncupati, ut observabam nuper in præclaro nummo Ægyptio Cimeliarchii Regii Parisiensis; in quo illinc Neronis effigies, hinc Draco coronatus cum inscriptione aliquantum exesa ΝΕΟ. ΑΓΑΘ. ΔΑΙΜ. seu ΝΕΟ. Αγαθός Δαίμων. Ut inde certe liqueat, non solis Phœnicibus ita appellatum Draconum genus, de quo aiebat Philo modo laudatus, Φοίνικες ἢ αὐτὸ ΑΓΑΘΟΝ ΔΑΙΜΟΝΑ καλεῖσθαι, Phœnices vero ipsum BONUM GENIUM vocant; quomodo & Servius interpretatur, ΑΓΑΘΟΙ ΔΑΙΜΟΝΕΣ, quos Latini GENIOS vocant. Tales utique duo illi Dracones, qui olim erranti Alexandro cum ductoribus & toto exercitu, ac inopi consilii viæ duces repente leguntur exstitisse, qui incolumem in Ammonis Ora-

In Gaza
Medicæ.

Apud Euseb. de Præpar. Evang. lib. 1.
Ad lib. III. Georg.

Φοίνικες ἢ αὐτὸ ΑΓΑΘΟΝ ΔΑΙΜΟΝΑ καλεῖσθαι, Phœnices vero ipsum BONUM GENIUM vocant; quomodo & Servius interpretatur, ΑΓΑΘΟΙ ΔΑΙΜΟΝΕΣ, quos Latini GENIOS vocant. Tales utique duo illi Dracones, qui olim erranti Alexandro cum ductoribus & toto exercitu, ac inopi consilii viæ duces repente leguntur exstitisse, qui incolumem in Ammonis Ora-

culi sedem ducerent reducerentve: Rem aut si mavis
 fabulam narrantem Arrianum nosti, quod alias non Lib. III.
 Draconibus sed Corvis (auguralibus scilicet avibus)
 tribuit Strabo. At vero inter Ægyptios Dracones ac Lib. XVII.
 Serpentes, antiquis nummis effigiatos, nonnullos ad-
 huc videas, quos haud male ad ASPIDES, notas
 utique in eo tractu, referunt eruditi antiquarii, & cu-
 jus generis unam hic exprimendam duximus, signatam
 in Ægyptio Faustinae senioris nummo,

E majorum nempe Aspidum genere, quibus haud in-
 juria, ut vides, tumidam cervicem ac latum corpus cum
 Nicander tum Lucanus noster tribuunt; neque male
 eadem ad Ammiani descriptionem comparata, *quas* Lib. XXII.
omnes magnitudine & decore Aspis facile supereminens, nun-
quam sponte sua fluenta egreditur Nili. Neque tamen u-
 nius magnitudinis Aspis apud Ægyptios, cujus duo
 genera Strabo, tria Galenus, plura quoque Ælianus
 recenset, & quidem aliquas trium quatuorve cubito-
 rum; ad quas proinde haud male superior videtur re-
 ferenda. Præcipuo vero honore cultam Aspidem apud
 Ægyptios, ceu divinæ potentiae symbolum, liquet
 alias ex Plutarcho, ut non mirum sit proinde solitis De Isis &
 Cereris insignibus, Papavere nempe ac spica, eandem Ovid.
 hic ornatam intueri. Quis vero foecundam frugibus re-
 gionem

gionem ignorat? aut ejus Metropolim (in qua procul dubio percussus hic & similes nummi) cum aliis rebus, tum frugum copia opulentam, juxta ^a Arrianum, ac ut ^b Ammianus loquitur, *alimentorum uberi copia circumfluentem* non audivit? Unde & alia mittam, & insertam Justiniani legem Codici Theodosiano ac Justiniano *de frumento Alexandrino*, & alibi in eodem Codice Theodosiano *Alexandrini status*, ceu commeatus frumentarii ex Alexandria Constantinopolim deferri soliti factam mentionem reperias. Quo spectant naves illæ *στρωγοὶ* apud Lucianum, quas similiter ex Ægypto in Italiam commeatum ejusmodi docet transportasse, *μίαν τ' ἀπ' Αἰγύπτου εἰς Ἰταλίαν στρωγοῶν*. Ut certe haud alio sit opus interprete, cur eadem urbs, vulgo in antiquis nummis, sub symbolo sedentis mulieris cum Cornucopia & duobus aut pluribus spicis adumbretur. De addito autem superiori Aspidi, præter Cereris insignia, peculiari capitis ornamento, agemus paullo infra. Sicuti vero pro Geniis, Oraculis, divinæ potentiae ac virtutis symbolis habitos vulgo Ægyptios Dracones ac Serpentes haud aliunde luculentius constat, quam ex hac ipsa Nummorum supellectile, sic aliis quoque gentibus frequentata eo nomine ac publico ære itidem signata eadem Draconum ac Serpentum symbola, abunde supra videbamus. Nec frustra Arabes quoque ab iis auguria captantes diximus, quos utique auguriorum non studiosos solum, sed inventores perhibet Clemens Alexandrinus. Hinc Draconem quoque spiris variis involutum suppeditat apud Ligorium, in inedito opere, nummus Arabum Δ Ο Υ Μ Α Θ Η Ν Ω Ν. Neque Romani, ut jam vidimus, alieni ab ea religione. Unde factum ut sequentibus etiam sæculis inter signa Romanorum militaria, præter Aquilas, recepti

* Lib. III.
πρ. αἰσθ.
b Lib. XXI.

In Navigio.

Lib. v. Stromat.

cepti etiam fuerint Dracones; qui summitati hastarum aptati, non minus in acie & in castris, quam cives in urbibus defenderent scilicet ac tutarentur. Res ex Vegetio, Ammiano, Claudiano aliisque jam nota. Volucres certe non minus ac priores illi, de quibus paullo ante agebamus,

Hi volucres tollunt Aquilas, hi picta Draconum

Colla levant, multusque tumet per nubila serpens.

Quo loco subiit mihi opportune Luciani memoria, qui ridet alicubi scriptoris belli Parthici ineptias, tradentis, à Parthis Dracones (non effigiatos jam sed vivos) contis adfixos & in altum sublato, procul in hostes coniectos, unde magna Romanorum strages orta esset. Addit vero Lucianus, Dracones Parthis signum esse multitudinis (hoc est militaris apud eos ordinis nomen) & quidem inde dictum, quod mille circiter Dracones vivos unus Draco regere aut formare soleat. Neque tamen carere plane exemplo haud absimile factum, ut testes alios mittam, liquet mihi ex Galeno, qui tradit virum quendam Carthaginensem in prælio cum Romanis, serpentibus ceu venenatis bestiis plenas ollas in hostes immisisse, & ita incautos multos oppressisse, neque enim tela ejusmodi in hostes mitti solita. Alias Aquila Draconem unguibus tenens, ut liquet ex Josepho, insigne olim fuit Spartanorum: quo signata erant illorum ad agnatos suos Judæos litteræ. Unde Aquilam etiam videas in Nummo horum Lacedæmoniorum Mediceo. Neque diversum ab eo fuisse symbolum Tyrannorum Ponti incolarum, arguit adhuc hodie eorum Nummus, in quo similiter Draconem in gyrum circumflexum ore gestat, cum inscript. ΤΥΡΑΝΩΝ. Aquilam alias ac Serpentem mutuo se respicientes videas in nummis Nicomediæ percussis cum effigie

Claud. III.
Consul.
Honor.

Quomod.
Confer.
Histor.

Lib. de
Theriaca
ad Pison.
pag. 460.
c. Græc.
Basil.

Lib. Anti-
quit. XI.
cap. 8.

effigie Commodi. Non alatum jam vero ac sublimem, sed jacentem ac prostratum Draconem, mysticum nempe illum, exhibent Nummi Christianorum aliquot Cæsarum, Valentiniani Junioris, Libii Severi, Heraclii & aliorum, de quibus alio loco. Sicut autem Draconem divinitatis cujusdam ac salutis, ita P A G U R U M Sapientiæ, ut volunt, symbolum, brachiis expansis papilionem apprehendentem exhibent denarii Gentis Durmiæ apud Urfinum, præter Græcos aliquot Nummos apud Goltzium.

Et ne solum vel propitios, vel infestos illos Aëris, Sylvarum aut Nili etiam incolas commemoremus, DELPHINOS vero *Φιλαθρωπες* & *Oceani Cælique decus* prætereamus ingrati, quos tamen magna Nummorum copia, haud minus ac Siculum vel Carpathium pelagus, conspiciendos præbet. Neque vero obvios ibi hospites, aut aliunde satis notos, frustra me credas adlegasse. Negat enim Bellonius, tales esse Delphinos, quales visuntur in Marmoribus & Numismatibus antiquis, repando nempe corpore, & dorso incurvo, quamvis in reliquis figuram consentire fateatur. Plinius vero postremam illam repandi & inflexi dorso formam iisdem tribuit. Mirum autem, ut hoc dicam in limine, & vix ulli, opinor, quam Bellonio credibile, tot ac tam variis vetustatis monumentis male expressam figuram hujus piscis, obviam passim & familiarem in iisdem locis, in quibus illa auro, argento, ære calabatur. Innumeri vero sunt, in quibus, ut paullo ante monebamus, vel capita exornat Urbium & Insularum Siciliæ, Græciæ Asiæque Delphinus, vel occurrit ille Nepruni Tridenti involutus, vel ubi modo singuli, modo plures etiam numero signant aversam Nummi partem. Cuiam vero persuadebit Bellonius in hunc errorem constanter adeo

adeo tot littorum accolas conjurasse, familiari obtutu facile revincendum? Sed non hic opus est ea defensione. Nummos enim & Bellonium, aliosque ab eo differentes expediemus haud difficili, ut spero, negotio. Signatus nempe Nummis Delphinus haud uno habitu, idemque modo quietus & fixus, modo frequentius salientis & vectoris instar; Unde etiam vulgo depictum in iis videas, cum inflexo capite, repando seu incurvo corpore, cauda vero prominente & erecta; scilicet dum veluti Chori in speciem ludit per undas, *lascivaque jactat corpora*. Obvia hujus rei exempla suppeditant magna copia nummi locorum maritimorum, ii-que præ ceteris in quibus sessorem habent, cujus generis nonnulli paulo infra adducentur. Aliquando vero quietior Delphinus, & tum citra illam repandi corporis, aut sublatae caudæ jactationem depingitur; sicut ille in nummo Vitellii, Tripodi innixus mox quoque inspiciendus. Falsus ergo Bellonius, qui eodem semper habitu depictum in Nummis Delphinum credit, aut repandum ejusmodi aut inflexum corpus omnino illi salienti & ab undis exilienti detraxit, ac ita monumentis id genus, quæ ut plurimum tales nobis Delphinos repræsentant, fidem omnem voluit derogare. Præter enim luculentam veterum ac oculatorum testium nubem, quibus frequenter inspecta forma repandi illius dorfi; unde & *curvi Delphines* vocantur Ovidio; neque nos voluptatis illius fuimus inexpertes, cum nuper in navigatione Melitensi, Siculum littus legeremus. Sed vicissim haud minus censuræ obnoxii Plinius, aliique nonnulli recentiores, qui vel ob inspectos tantum salientes id genus Delphinos, aut eosdem in prisca aliquot monumentis depictos ea forma, perpetuam, neque aliam, quam incurvi & repandi corporis

poris figuram iisdem inconsulto tribuere. Delphinos aliàs id genus, Tridente passim circumvolutos videas in nummis locorum mari adjacentium, Serpentum nempe instar tortuosos; qualis præter quamplures id genus, occurrit apud Goltzium in numismate Teni, unius è Cycladibus. Eorumdem vero Insulariorum nummum protulit quoque Trifstanus, signatum ætate Alexandri Severi; qui tamen non Delphinum, sed ejus instar serpentem Tridente involutum exhibet: quod ad Neptunum Medicum cultum in ea Insula refert nobilis antiquarius; quam & serpentibus olim abundassè tradidit Hesychius Milesius, & ο' Φισσων quondam dictam Stephanus. Quæ certe fati idonea mihi videntur testimonia, cur non audeam continuo oculorum aciem temere desiderare in viro haud parum perspicace in contemplatione id genus monumentorum, atque ita in eo nummo, Serpentis loco, Delphinum Tridente involutum, familiare Insulariis & quidem his Teniis symbolum adfirmare: quod alias cum situs loci, tum productus à Goltzio nummus, omnino videretur arguere. Neque tamen dissimulandum, alibi ab eodem Trifstano productum Maximiliani Herculi nummum, in quo itidem Serpens Tridenti implicatus visitur, sicut rursus mutatis vicibus Tridentem Apollini apud Tarsenses tributum legas, apud Dionem Chrysostomum, quod non debuit ibi viro magno negotium faceßere. Haud magis utique, quam Jovi Tridentem, Fulmen Palladi, Apollini Hederam, Baccho Radios, Isidi Lunam, Arcum & Pharetram Veneri, Serapidi juncta Jovis, Solis, Plutonis; aliorumque Numinum symbola, tributa spectare in priscis id genus monumentis; qua de re infra. Alias vero Anticyris, teste Pausania, urbis insigne occurrebat Delphino

Tabul. Insular. Græciar.

Lib. de Origin. Constantinop.

Orat. xxxiii.

infi-

insidens cum Tridente Neptunus, qualis nempe in Tarantinorum nummis loci conditor Tara vulgo depingitur. Sed ex iisdem etiam monumentis colligas ea, quæ de reliqua figura hujus piscium Regis, Plinius alii- que verius tradidere; rostrum nempe sumum, oris scif- suram longam, rictum latum, oculos magnos, pinnas in ventre ac dorso, ac duas in cauda veluti lunatas. Im- mo non figuram magis, quam naturam mansueti hujus hominum ac puerorum amatoris, discas ex adlatis mo- do iconibus, cum sessore puero: quam rem alias tot testibus & exemplis firmant vulgo auctores, ut ab in- credulis etiam fidem videantur extorquere. Ut minus jam mirum videatur, quod legebam nuper apud Ec- clesiasticæ Historiæ conditorem, non Citharœdum

Philosof-
gus Ecclef.
Hist. lib. 1.

nempe aliquem, sed Lucianum martyrem à Delphino depositum apud urbem Nicomediæ Helenopolim. Adeo ut haud dissimilem quoque vectorem ego mihi optarim, cum nuper Bajæ Puteolis commoto repente mari trajicerem, & exclamarim propemodum cum au- ctore veteris Epigrammatis inediti,

*Εἶθ' ἄλω δελφίῳ ἐμοῖς βασιλῆος ἐπ' ὤμοις
Πορθμολοθεῖς εἰσὶν πᾶν γλυκύπαιδα ῥόδον.*

Memineram enim forte illius adolescentis, quem dor- so placide exceptum ex Bajano Puteolos ad ludum lit- terarium quocunque diei tempore secure Delphinus deferebat. Sed nota imprimis ex eodem Plinio, Ælia- no, aliisque, Delphini illius apud Jansenes historia; qui extincti pueri desiderio, à quo se conscendi patieba- tur, mox contabuit. In cujus singularis adfectus me- moriam, signatum proinde Nummis Jansenium Del- phino insidentem puerum tradit alicubi præter Ælia- num Plutarchus, τῆ παῖδες ἄπλημον ἰασύσι τὸ χάρμα

De soler.
Animal.

ἔ ΝΟΜΙΣΜΑΤΟΣ ἐστὶ ΠΑΙΣ ὑπὲρ ΔΕΛΦΙΝΟΥ

Bb 2

ὄχρ-

ὄχι δὲ μὲν. Neque vero minus adludunt ad innoxios id genus amores, alii Nummi eximia vetustatis, quibus Delphinos itidem hominum, & maxime puerorum vectores aut collutores videas. Tales cum vulgo prisci Tarantinorum, Brundisiorum, Pisauriorum, Nummi, tum alii rariores Alifarnæ Urbis Troadis, in quibus homo Delphino veſtus, cum Victoria & Corona. Sed singulares imprimis hanc in rem & frequentes Corinthiorum nummi variæ magnitudinis, & nonnulli maxime cufi sub Divis fratribus M. Aurelio & L. Vero, in quibus modo Puer infidens Delphino, modo supra eundem erectus, modo etiam Delphinus jacet sub arbore, cui incumbit Puerulus dormiens; quales plures adſervat Gaza Medicea & Muſeum Patinianum. Quibus etiam adnumerandus venit ſequens nummus ſub Commodo percuffus.

Neque mirus adeo tibi videbitur, non jam in mari vector, ſed adjacens etiam in terra ſuper incubanti puero Delphinus; qui apud juniorem Plinium blandos legiſti procul dūbio Delphini & Hipponenſis cujuſdam pueri amores, & hæc inter alia: *Incredibile (tam verum tamen quam priora) Delphinum geſtorem colluſoremque puerorum, in terram quoque extrahi ſolitum, areniſque ſiccatum, ubi incaluiſſet in mare revolvi.* Equidem non familiare ſolum noſti horum Corinthiorum ſignum, Ario-

Lib. IX.
Ep. 33.

Arionem nempe Delphino insidentem, ut præter alios notavit quoque Dio Chrysofostomus, sed geminos id genus casus narrantem videas Pausaniam in Corinthiacis, unde nummi superiores possunt illustrari; & Lucianum præterea, qui puerum quendam mortuum, in Isthmum à Delphino deportatum narrat. Quin præter illum Citharædum, aut vulgares id genus pueros, recordaris, ut opinor, haud absimilem Icadii ipsius Apollinis filii navigationem, Delphini tergo delati prope Parnassum incolumis. Signant adhuc rei memoriam nummi Delphorum, cum figura Delphino insidente, tum sacratum inde Apollini Delphinus, ut liquet tum ex Vitellii & Vespasiani nummis, in quorum averfa parte Tripus Delphino impositus, cum inscriptione AUGUR, tum ex nummo ejusdem Vitellii Quindecimviri, supra obiter à nobis adlegato, in quo Cortina Apollinis Delphici cum Delphino itidem superincumbente, infra vero Corvo.

Eo lubentius mitto alias eruditorum de hoc nummo conjecturas, quod hic optimum illius & luculentum dabimus interpretem Servium; *Inde cum Italiam peteret* (Icadius nempe) *nausfragio vexatus, Delphini tergo excipus dicitur, ac prope Parnassum montem delatus, Patri Apollini Templum constituisse, & à Delphino locum Delphos appellasse; Aras deinde Apollini tanquam Patri consecrassse, quas*

B b 3

ferunt

ferunt vulgo Patrias dictas. Hinc ergo Delphinum aiunt inter
 sacra Apollinis receptum, cujus rei vestigium est, quod
 hodieque QUINDECIMVIRORUM CORTINIS
 DELPHINUS circumfertur, ob hoc scilicet, quia QUIN-
 DECIMVIRI Librorum Sibyllorum sunt antistites. Sibyl-
 la autem Apollinis Vates, & Delphinus Apollini sacer est. Vi-
 des utique, mi OCTAVI, quam amice mutuam sibi
 lucem præstent doctissimus Grammaticus ac Nummus
 iste Vitellianus, quod effugit alias Cl. Tristani diligen-
 tiam, in suscepta illius Numismatis explicatione: Et
 hoc pridem quidem notaveram, quum vidi postea in
 eundem quoque Servii locum jam incidisse Ruben-
 nium, eruditum Nummorum Areschotanorum inter-
 pretem. Obvias & mythologicas harum rerum expli-
 cationes mitto: neque enim id jam agimus. Præter
 Delphinum vero, *Corvus* in hoc nummo conspicuus,
 tanquam sacra Apollini, ut supra ex Plutarcho &
 Porphyrio notabamus, & bene etiam monuit Trista-
 nus; non autem *Cornix* hic statuenda, ut dubitabant
 tamen Viri docti, & cum iis idem ille peritus alias ve-
 teris hujus memoriæ explicator Rubenius. Gemino
 nempe errore, quem in Celso arguit alicubi Origenes,
 è Corvo, cujus mentio in sacra Diluvii historia, Corni-
 cem similiter faciente: Τὸν Κόρωνα εἰς Κορώνων μετέληφε.
 Ut vero ad Delphinos id genus gestatores redeamus,
 neque mirum proinde blandi hujus puerorum & can-
 tus amatoris sessorem videre nonnunquam Cupidi-
 nem, sicut præter denarios Gentis Cordiæ & Lucre-
 tiæ apud Ursinum, ac nummum Augusti cum selectis
 aliis à Cl. Seguino vulgatum, in sequente numismate
 hæcenus inedito.

Lib. 1 v.

Per-

In Gaza
Reginæ
Christinæ.

Percussus ille Nicomediæ temporibus Commodi, in quo similiter occurrit Delphino insidens puer iste Diogeneus, qualem etiam videas in nummo Perinthiorum signato sub Elagabalo, & nonnunquam in gemmis antiquis. Ut jam illam præteream, inspectam mihi apud vestratem Leonardum Agostini, in qua Cupido occurrebat, non Delphino quidem, sed vehiculo insidens, quod trahebant duo Delphini. Ac plane apposite ad superiores hujus Cupidinis Delphino insidentis imagines, legas olim adlusisse Palladam, in veteri Epigrammate,

Γυμνὸς ἔρωσ Διὰ τὸ γαλῶ, καὶ μέλιχος ἔστιν.

Οὐ γὰρ ἔχει τόξον καὶ πυρόεντα βέλη.

Οὐδὲ μάλιστα παλάμαισ' ἀσέχει Δελφίνα καὶ ἄνθ' αἶθ'.

Τῆ ἰσθ' γὰρ γαίαν, τῆ δ' ἰσθ' ἰσθ' ἔχει.

Nudus Amor ea de causa ridet, ac blandus est; Non enim arcum habet, aut ardentis sagittas. Neque frustra manibus Delphinum cohibet ac florem; Illa enim Terram, hac Mare tenet. Si floris loco, flagellum dextræ hujus sessoris tribuas, eundem continuo fatearis in superiori nummo ac illa imagine depictum, nudum nempe, inermem, & sinistra Delphinum, cui insidet, cohibentem: haud aliter nempe ac seminudas Nereides, Delphinorum quoque tergis inequitantes describit alicubi Lucianus; Sic alius adhuc Faustinae nummus occurrit in eadem Augustae Christinae Gaza, in quo Venus cum pomo & hasta,

In Dialog.
Marin.

sta,

sta, Cupido supra Delphinum, à sinistra autem parte monstrum aliquod conspiciuntur. Alium quoque, eundemque præclarum Laodiceorum Nummum possidet, Gaza Medicea, qui hinc nudam exhibet Venerem, ornandis capillis intentam, Cupidinem etiam cum pharetra & sagitta, illinc vero Delphinum. Quæ utique haud leviter firmant Ursini conjecturam, ad Veneris mari ortæ intuitum priores illos denarios Gentium Romanarum referentis, aut vero parum illustrant, quæ de hoc ἐπιφροδίτω pisce dixit ingeniosissimus vates,

Seu fuit occultis felix in amoribus index,

Lesbida cum domino, seu tulit ille Lyram.

Quis vero huic marinæ originis puero, non credat magis appositum vectorem Delphinum, quam vel Hircum forte, aut etiam Tigrim? quibus tamen inequantem videas Cupidinem in denario Gentis Fonteicæ apud Ursinum, ac præterea in nummo quodam M. Aurelii Mediceo. Neque aliter Matrem ejus παιδήμον,

Lib. v. 1.

Capro quoque impositam legas apud Pausaniam; unde prior denarius gentis Fonteicæ potest obiter illustrari. Ceteroquin haud aliena ab hac mansueta Delphinorum indole, quæ de iisdem ad naves placide accurrentibus ac apud eas corpora saltu jactantibus, socios etiam se iis ac duces præbentibus, vulgo narrant auctores auriti simul & oculati. Audi de navium adpulsu

Tom. v.
Hom. 1.
p. 1. edit.
Savil.

facundissimum Christianorum Tullium, Δελφίνων ἐν πολλῇ παιδείων γαλήνῃ, καὶ παρ' αὐτὸς τὴ νηὸς οὖν πίχης κυβισθέντων πλάκας. Delphinis placido tranquilloque mari ludentibus, ac sæpenumero apud ipsa Navis latera salientibus,

Lib. 1. cap.
xxxiii.
ep. 94.
In Gaza
Medicea.

capite in undas dejecto. Qua de re etiam videas Græcum Philippi Epigramma in Anthologia. Huc autem spectat inter alios præclarus Alexandri Severi Nummus, in quo media Navis cum velo, ad cujus latus duo Delphini

phini occurrunt coronam sustinentes, & inscr. ΤΑΡ-
 COΥ ΜΗΤΡ. ΑΔΡ. CΕΟΥ ΑΔΕΞΑΝΔΡ. Ex quo
 nummo alias, ut obiter hoc dicam, discimus quoque,
 caput Ciliciæ Tarsum, *Hadriana, Severa, & Alexandri-
 na* nominibus, à totidem scilicet Augustis, quorum
 beneficio restaurata fuit vel ornata, nuncupatam: haud
 aliter ac eadem quoque nomina obtinuisse legas *Ama-
 siam* Ponti Metropolim, in vetustis illius nummis, aut
 alterum insuper *Antoniniana*, ab Antonino nempe Ca-
 racalla, eidem Tarso tributum in alio nummo ejusdem
 Cæsaris, ΑΔΡ. CΕΟΥ Η. ΑΝΤΩΝΕΙΝ. ΜΗΤΡ. ΤΑΡ-
 COΥ, seu *Hadriana Severa, Antoniniana, Metropoleos, Tar-
 si*. Sed hæc alterius loci, & de Delphino hæctenus. Qui-
 bus & hoc obiter addam, PELAMIDUM celebratam
 olim Byzantii piscationem, de cujus ratione præter
 Aristotelem ac Plinium, prolixè disserit Strabo, qui Lib. vii.
 ex ea copiosum reditum Byzantinis Romanisque pro-
 venire commemorat. Tales autem occurrunt nonnun-
 quam in prisca Byzantinorum nummis, qui vulgo
 duos id genus pisces præferunt, ut bene conjecit Tri-
 stanus, ex Sabinæ Augustæ nummo Byzantino à se qui-
 dem non inspecto, sed descripto tantum ab Occone
 sub mentione duorum piscium; qualem utique videas
 in sequenti nummo Plautillæ Musei Patiniani jam Re-
 gii, hic quoque tuis & legentium oculis subjiciendum.

Merebantur equidem hi pisces signari in nummo suæ
 Cc Me

Lib. VII. Metropoleos, ut festive Archestratus apud Athenarum, ingentis cuiusdam *Θωνίδου* seu Pelamidis *Μηρέπλιου* vocat Byzantium. Unde patet etiam, cur hos pisces Oppianus sobolem Euxini maris indigitarit,

Lib. v. Halicutic. *Φύλαξ ἢ ΠΗΛΑΜΙΔΩΝ ἐκ μέρους ἢ ἐστὶ θαλάσσης Εὐξείνης.*

Lib. IV. c. 4. aut cur magnam piscatorum multitudinem inde Tarenti & Byzantii existisse, observet in Politicis Aristoteles. Erudite vero & ingeniose Tristanus, veteris illius oraculi de Byzantio (cujus Stephanus Byzantius, Eustathius, aliique meminere) versum extremum,

Ἐνθα ἰχθύες ἐλαφὸς πινόμενον βόσκονται ἐπ' αὐτὴν.

Ubi piscis nempe & Cervus pascuntur in eodem pascuo, de Pelamide & Cornu Byzantino explicavit; duce utique Strabone, cui *κέρας* istud dictum simile Cornui Cervino, & in cujus angustia Pelamides, eodem auctore, vulgo capiuntur. Alias apud Chalybes quoque frequentem fuisse Pelamidum piscationem alibi tradit idem Strabo. An vero commemorabo hic adhuc quatuor Pisces, expressos in præclaro quodam Neronis nummo, & quem jam excusere nobiles antiquarii, **POLYPUM, SEPIAM, CAMMARUM & POMPI- LUM.**

Erizzo ad denotandam Neronis impietatem, *sevitiam,*

tiã, libidines, signatum hunc nummum credit, cui certe suffragari non possum. Si Lucano enim forte licuit, ut viderunt jam viri docti, & aliquando pluribus ad elegantissimum Poëtam docebimus, Neronem oblique sub laudum involucris perstringere; non proinde existimabimus, nummum auctoritate publica & florentis Principis imagine percussum eum in finem, ut vitia ejus ac infamiam illo ære signaret. Trifanum aliquanto opportunius refert ad natales Claudiæ Neroni e Poppæa genitæ, & festum illud Amphidromia, quinto à natali die celebrari solitum, quo inter alia Polypi, Sepiæ, aliique id genus pisces mitti à propinquis & familiaribus consueverant, sicuti ab Athenæo aliisque observatum. Sed obstare videtur tum, (ut jam vidit Trifanum) quod mos ille Græcus foret, nummus autem vel Romæ, vel certe in Romana Colonia sit percussus, ut liquet ex Latina epigraphe anteriori nummi parte adscripta; tum illud insuper, quod vulgo non Cæsarium, sed Augustarum vultus præferant nummi illi, qui fecunditatem domus Augustæ solebant indicare. Neque tamen alienum crederem, ad fecunditatem Poppææ respexisse, qui nummum celandum curare; quam & Nero *ultra mortale gaudium accepisse* dicitur apud Tacitum, & Senatus votis, supplicationibus, Templo etiam Fecunditati decreto prosequutus. Opportune itaque in hujus fecunditatis memoriam, & incredibile illud Neronis gaudium inde conceptum, signati videntur ii Pisces; quos fecunditatis præcipuè observant Aristoteles, Athenæus, Plinius. Ne jam præteream Piscem alium singularem, quem in nummo Lopadussæ Africi maris Insulæ signatum videre licet apud Goltzium.

Annal. xv.

Tab. Insul.
xxviii.

Cc 2

Piscis,

Piscis, ut vides, ex aculeatorum genere, cum aculeis nempe à cervice ad caudam, & porrecto ac peculiari quodam Rostro. Qualis autem sit, neque indicat Goltzii interpres Nonnius, neque certiores reddent neoterici, qui de Piscibus scripsere, Rondeletius, Salvi- nus, Gefnerus, alique, apud quos ei similem vix facile reperias. At mox illud suboluit, ad APRINUM ceu PORCINUM piscis genus omnino referendum, quale cum marinum tum fluviatile agnoscunt antiqui auctores, Aristoteles, Athenæus, Plinius, & plures alii. Sicut enim obvii Elephanti, Leones, Boves, Equi, Canes, Asini, Vituli, Vulpes, Lepores, alique id genus, cum terrestres tum aquatiles, ita Porci etiam iique & sylvestres & domestici, cui generi superior Piscis videtur nobis adscribendus. Certe & Aprinum, quod præfert Rostrium, & setæ instar Apri à capite ad caudam porrectæ omnino illud arguunt; ut haud immerito idem statui possit cum eo Pisce, qui ΚΑΠΡΟΣ seu ΑΡΕΡ apud Aristotelem ac Athenæum vocatur. Obstare forte illud posset, quod non marinum sed fluviatilem videatur eum statuere Philosophus, dum illum in Acheloo amne generari observat; & ex eodem Plinius, apud quem *Caper* vocatur qui Aristoteli *κάρης*, manifesto librariorum errore, quibus potius quam cruditissimo auctori puerilem Græcæ illius vocis ignorantiam malo equidem transcribere. En utriusque verba, & Ari-
stote-

stotelis quidem, ἔτσι γὰρ ἀφιάσιν, ὡσπερ γρουλλισμὸν, καὶ Lib. 1 v.
 ὁ ΚΑΠΡΟΣ ὁ ἐν τῷ Ἀχελώῳ, hoc est, Gaza interprete, Hist. Anim.
 his enim quasi grunitus quidam emittitur. ΑΡΕΡ etiam cap. 9.
 piscis, quem amnis Achelous gignit, vocalis habitus est. Sic
 Plinius, Et is qui CAPER (legendum ΑΡΕΡ) voca- Lib. x 1.
 tur in Acheloo amne grunitum habet. At vero nihil ob- cap. 51.
 stat, cur non & Aprum piscem maris incolam statua-
 mus, quem Philemon Comicus apud Athenæum cum
 Scauro & Glaucisco marinis piscibus conjungit, & apud
 Argivos frequentem docet, Lib. vii.

Εἰ δ' ἔλαβον ἀπὸ Σκάρου, ἢ κ' πῆς Ἀττικῆς
 Γλαυκίσκου, ὡς δὲ σῶπερ, ἢ ἕξ Ἀργεὺς ΚΑΠΡΟΝ.
 Quod si mihi tum datus fuisset Scaurus, aut ex Attica
 Glauciscus, ὁ Joviter servator, vel ab Argis ΑΡΕΡ.

Argos quidem ad Inachum fluvium sita, sed mari satis
 vicina, unde facilis marinorum Aprorum proventus.
 Idem vero Athenæus alibi dubitari docet ab Epichar-
 mo, annon sues iidem sint cum Apro,

Καλκίδες τε Ἰέες τε Ἰέραιες τ' ἕξ ὁ πῶν Κύων,
 additque Athenæus, εἰ μὴ ἀεὶ ἔτσι οἱ αὐτοὶ εἰσι τῷ ΚΑΠΡῳ,
 Chalcides & Sues, Milvi, ac pinguis Canis; nisi forte sues ii-
 dem sint cum ΑΡΡΟ. Marini itidem ii pisces, quos ibi
 cum suis completitur. Male autem Dalechampius
 κάπερον ibi per Capriscum reddit, sicut alio apud eundem
 auctorem loco, quo juxta Aristotelem inter Pisces vo-
 cem solum edere observat, ΚΑΠΡΟΝ ἕξ τῶν ποταμῶν χοῖ- Lib. vii.
 ρον; ΑΡΡΟΝ, (non Capriscum) ἕξ τῶν ποταμῶν χοῖ-
 ρον; quem locum citat etiam alicubi Eustathius, ubi plures
 vocales Pisces enumerat. Nec prætereundus hic Hesy-
 chius, qui Aprum hunc eundem cum Phagro, marino
 itidem pisce, existimavit, ut ejus verba hodie præfe-
 runt, κάπερ ὁ ἀναρχος, ὡς ἀρχος, ἢ τὸ φάρον ἰχθυῶ. Mi-
 rum equidem, ut ingenue fatear, quod diversos pisces,
 M. pag. 1720.

Aprum & Phagrum, pro uno eodemque nobis obtrudat eruditissimus Grammaticus; quum diserte veteres accurate eosdem distinguant. Neque etiam si aliqua occurrat inter eos adfinitas, continuo nomen & genus idem utriusque statuendum. Quin de Phagro agens Athenæus, plures recenset Pisces, quos ei similes narrant auctores; puta Erythrinum, Hepatum, Chromin, Anthiam, aliosque id genus, nulla Apri facta ibi mentione, de quo tamen, ut vidimus, non uno agit loco. Strabo etiam inter pisces Nili peculiare, Porcum & Phagrum, sed ut diversos recenset; *χοῖρον καὶ φαγρόν*, ὃν καὶ φάγρον καλεῖσιν, Porcus est Phagrorius, quem Phagrum etiam vocant. De Phagro certe Nilotico testis luculentus Plutarchus, qui eum una cum Nilo apparere, ac optatum illius incrementum nunciare alicubi refert. Ex his autem modo adlatis omnino augurabar corruptum Hesychio locum, quem intactum reliquere novi editores, eundemque ita restituendum, *κάπρος ὁ ἀργεῖος ἢ τὸ ἀργεῖον ἰχθυῶν*. Aper nempe celebris apud Argivos piscis, ut supra ex Athenæo vidimus, & firmat præterea Eustathius, qui haud parum hanc nostram emendationem adserit; *ἰσχυρῆται δὲ καὶ ἐν ἰχθυῶν* EN APTEI KAPPOΣ εἶναι, ὡς δηλοῖ καὶ τὸ ἐξ Ἀττικῆς Γλαυκίσκον, ΕΞ ΑΡΓΟΥΣ ΚΑΠΡΟΝ. Adludit, ut vides, ad superiorem Philemonis versum citatum ab Athenæo, ac simul ad pervulgatum apud veteres proverbium de optimis piscibus, Glauciscus nempe ex Attica, & Aper ab Argis. Ignari autem huius rei librarii, ἀργεῖον ἰχθυῶν, vel si mavis τὸ ἐξ Ἀργεῖος, in notum sibi piscem φάγρον ἰχθυῶν mutanda credidere. Certe majora lectionum portenta in optimum auctorem irreplisse, vel nova quæ modo prodiit ejus editio fati evincit, & quæ plura adhuc in eodem restant emulanda,

Lib. v. 11.

Lib. de Isid.

Ad Γλαυκ.

A. pag. 853.

culanda, cujus luculenta liceret hic nobis dare specimina, qui aliquam operam in emendatione Grammaticorum Coryphæi etiam pueri olim posuimus, favente tum his conatibus eisdemque promovente magno Salmasio. sed hæc alterius loci. Cæteroquin idem Hesy chius alibi, *Φαγώεξ ἰχθύς μέγς*, pro quo *Φάρεξ* reponunt viri docti in nuperis adnotatis. At vero constare posse illam vocem *Φαγώεξ*, aut vero in *Φαρεώεξ* mutandam, liquere videtur ex superiori Strabonis loco, ubi hunc piscem utroque *Φαρεώεξ* & *Φάρεξ* nomine dictum docet. Sed quod hic præcipue spectandum occurrebat, illud utique liquidum, cum marinos tum fluviatiles Porcos veteres agnovisse, & quidem priores cum mole spectabiles, tum aculeatis, & periculosis spinis armatos; quæ certe haud male cum superiori effigie quadrare videntur. Plinius, *Apion maximum* Lib. xxxi. *piscium esse tradit Porcum, quem Lacedæmonii Orthragoniscum* cap. 2. *vocant, grunnire eum cum capiatur.* Idem alibi, *In-* Lib. xxxii. *ter venena sunt piscium Porci marini, spina in dorso, crucia-* cap. 5. *tu magno laserum.* Non autem hic moror recentiores, qui de Piscibus scripsere; quos in tradenda vel Apri vel Porci aquatilis veteribus commemorati figura graviter inter se dissentire videas, diversasque ac multum inter se dissimiles nobis obtrudere; ut ex Gesnero ac productis à Rondeletio & Bellonio iconibus constare poterit. Cautior, ut verum fatear, Rondeletius, qui Piscem quendam pro Apro, cujus Aristoteles meminit, sed dubitanter exhibet, in quo Rostrum quidem superiori Lopadoussiorum haud valde dissimile; sed cujus in reliquis figura squamosa & orbicularis haud perinde convenit, immo longe fatis recedit. Quæ dubitatio aut dissensio neotericorum non mira adeo iis videbitur, qui & veteres etiam aliquos hic suspensos & in-

& incertos observat; ex Athenæo certe haud liquido constare, an $\tau\epsilon\varsigma$ & $\tau\alpha\iota\upsilon\delta\epsilon\varsigma$ idem sit piscis genus, & quod locus supra à nobis adlegatus fati innuit, an rursus $\tau\epsilon\varsigma$ illi seu *sues* iidem sint cum Apro. Unde non continuo accedo vestrati Salviano, qui unum & eundem piscem omnino statuit, qui Græcis dictus $\kappa\acute{\alpha}\pi\epsilon\sigma$, $\kappa\alpha\pi\epsilon\lambda\omicron\upsilon\kappa$, $\kappa\acute{\alpha}\iota\phi$, $\tau\epsilon\varsigma$ & $\mu\acute{\upsilon}\varsigma$, Latinis autem, *Caper*, *Aper*, *Porcus*, *Sus* & *Mus*; neque vero alium ab eo pisce, quem vestrates *pesce balestrà* solent nuncupare. Quod certe, ut alia mitam, vel fati refellit adlatus supra Athenæi locus, quo juxta Aristotelem, Aprum & fluviatilem Porcum distinguit. Ne jam ulterius perstringam illum errorem, quo ipse Salvianus aliique pro $\kappa\acute{\alpha}\pi\epsilon\sigma$ & $\kappa\alpha\pi\epsilon\lambda\omicron\upsilon\kappa$, ex corrupto aut certe vitioso Plinii loco, *Caprum* & *Caprisium* nobis obtrudere; quæ utique Caprina nomina non quidem $\kappa\acute{\alpha}\pi\epsilon\sigma$, quæ vox Græcis Aprum seu Porcum

^a Lib. VIII. sylvestrem sonat, sed $\tau\epsilon\delta\gamma\gamma\omega$ pisci quadrare poterant, hist. Anim. cap. 30. cujus digna apud ^a Aristotelem ac ^b Athenæum occur-

^b Lib. VIII. rit mentio.

Nec pigebit iis adnumerare fictitia illa & fabulosa Veterum Animantia, CAPRICORNUM, SPHINGEM, SIRENEM, STYMPHALIDEM, SCYL-LAM, CHIMÆRAM, CERBERUM, HYDRAM, GRYPHEM, PEGASUM, CENTAURUM, MINOTAURUM, PHOENICEM denique; quæ non magis inter Poëtarum figmenta, quam inter mysteria Gentilium locum frequenter habuere, & quorum figuram varie nonnunquam authoribus traditam, Nummi veteres ob oculos ponunt. CAPRICORNI, quidem vulgaris apud antiquos effigies, Capri nempe cum cauda piscis involuta, ex monumentis id genus eruitur. Signatus ille vulgo in obviis Augusti nummis, & causam quidem adferente Suetonio, quod natus esset illo

De FABU-
LOSIS A-
nimantibus
in Nummis.

illo fidere, magnamque inde fati ac thematis sui fiduciam haberet. Hinc ortæ de natali Augusti, ejusdemque horoscopo graves inter Principes hujus ætatis Chronologorum dividiæ ac velitationes; aliis ad vetus Kalendarium, aliis ad emendatum seu Julianum, natalem ejus diem referentibus; unde de horoscopante sidere diversæ oriebantur sententiæ, & inexplicabiles quidam nodi. In iis vero solvendis haud infeliciter videtur laborasse Gotifredus Vendelinus, dum referente ac probante Alberto Rubenio in postremis operibus nuper editis, in Genethliaco themate Augusti, sortem Fortunæ Capricornum docet obtinuisse, vel ut ipse potius Vendelinus sæculi nostri Ptolomæus eidem Rubenio dictus, suam hac de re sententiam promit, *natum Augustum cum Horoscopo surgentis Virginis, natumque eundem sidere Capricorni quintam sub terris domum Fortunæ signante.* Hinc utique apposite (quod jam vidit eruditus hujus memoriæ investigator ac interpretus Rubenius) addita plerumque Capricorno in nummis Augustæis solita Fortunæ insignia, Gubernaculum navis, Orbis, Cornucopia, sicut videre licet in sequenti cætypo.

Epist. Gotifredi Vendelini ad Albertum Rubenium.

Unde jam liquet, cur ille *Αἰζονίπυς*, Augusti exemplo, fausti ominis ergo, aliis quoque vel agnatis vel Cæsari-

D d bus

In Gaza
Reg. Chri-
stin. & Me-
dicca.

Lib. 11.

bus in Nummis sit tributus. Hinc & in L. Cæsare ejus
Nepote occurrit apud Trifanum, ac in Julia Paulla
Elagabali Conjuge, & cum adstante Muliere, in præ-
claris nummis cum Hadriani, tum Antonini Pii,
inſcriptis FELICITAS AUG. Quæ inſuper ſatis ar-
guunt, cur *Felix* dictus ſit Manilio Capricornus,

quid enim mirabitur ille

Majus in AUGUSTO FELIX quam fulſerit ortum.

Ita etiam geminos id genus Capricornos, ut luculen-
tos duorum Cæsarum felicitatis indices, videas in num-
mo aureo Veſpaſiani ac Titi.

Sicuti & in altero Augusti æreo, cum illa supremæ fe-
licitatis laude servatorum Civium, seu OB CIVES
SER. Ut non mirum proinde signatum quoque Ca-
pricornum, non in Romanis solum, sed in rarioribus
aliarum etiam Græciæ aut Orientis Urbium Nummis,
sicut Zeugmatis Syriæ, & Anazarbi Ciliciæ: neque
proinde opus cum Trifano hoc ad situm eorum loco-
rum, partim montosum, partim ad mare aut ad Eu-
phratem referre. Quam vero cum Ægipane commu-
nionem habeat Capricornus, docere potest Theon ad
Aratum.

DE SPHINGE, in qua tradenda non omnes Oedi-
pi fuere, res magis anceps videri posset. Hanc enim
inter Ægyptiorum inventa antiquarii vulgo referunt;
quod tamen ab Agatharchidis apud Photium, Diodori,
Pli-

Plinii, aliorumque constanti relatione alienum, qui eas inter veras Simias recentent, & ex Æthiopia in Ægyptum deferri contendunt. His accedit recentior & oculatus quidem testis Philostorgius, qui ubi varia Simiarum genera, αἰγοπήκων, ἀρκίοπηκων, λεονόπηκων, κωκοειφάλων, Capris nempe, Ursis, Leonibus, aut Canibus similiarum enarrasset, in illo ipso terrarum tractu familiarium, in eandem etiam Simiarum classem refert Sphingem à se visam, ad muliebrem formam accedentem. Sed operæ pretium erit audire auctorem ipsum hoc adferentem in illo Historiæ Ecclesiasticæ compendio, quod primus evulgavit magnum nuper Patriæ meæ ac litteratæ Jurisprudentiæ decus, Jac. Gottofredus. Καὶ Lib. III. cap. II. μὲν ἡ ΣΦΙΓΞ ἦν ἐστὶ ΠΙΘΗΚΩΝ (αὐτὸ γὰρ ΘΕΑΣ Α-ΜΕΝΟΣ ΓΡΑΦΩ) ἢ τὸ μὲν ἄλλο σῶμα λάσιον ἐστὶν ὡς τοῖς ἄλλοις πηκείοις, τὸ δὲ σέρον ἀχνεῖ γὰρ αὐτῷ. Ἐτραχηλὶς ἐπίλωται, μάλῃς δὲ γυναικῶς ἐχθὴ ἐρυθρὰ πνὸς βραχέων κεντροειδῆς, ἐπινασημάων, ἀπὸν ἐν κύκλῳ τὸ γυμνωμένον δὲ σώματι περιτόντων, καὶ εἰς πολλὰ πνα δὲ πείπειαν ἀνθρώπων φανεί. ἐν τῷ ἐν μίση γυναικῶν σωματιζομένη (leg. Gott. σωματιζομένη) τότε πρὸς ὡπὸν ἐνεργω γυναικῶν μᾶλλον, καὶ εἰς γυναικῶν ἑλκὸς μορφῶν. Sed & SPHINX SIMIÆ genus est, (id quod CONSPICATUS SCRIBO) cuius quidem reliquum corpus hirsutum est, ut aliarum Simiarum: pedes vero ad collum ipsum usque glabrum est, mammæ muliebres habet, rubra quædam tenuique, quæ milio similis est, papula totum corpus, qua nudatum est, in orbem percurrente, multumque decoris & gratia colori, qui in medio humano similis est, conciliante; facies vero rotunda plusculum est, & in muliebrem formam vergit. Additque in sequentibus, Græcanicam de hac Sphinge narrationem inde natam, quod Thebas ab Ægypto delatum hoc animal, ferum in primis & ab Oedipo interfectum, fabulæ locum de-

derit; alasque ob motus celeritatem eidem tributas, muliebri pectus ob similitudinem, & leoninum corpus propter innatam feritatem; sermonem vero illius animalis ad humanum accedentem, sed sono obscuro, ad ænigmaticum detortum. Neque mirum id esse, nam & multa alia Græcis (non Gentilibus hoc loco, ut vertit doctissimus interpres) morem esse in fabulam vertere: & ille hætenus. In eo itaque discrimen statuendum, quod fabulosæ omnino illæ fuerint Græcorum Sphinges, sicuti notat etiam Palaphatus; qualis nempe juxta Aufonianam descriptionem, *volucris pennis, pedibus leo, ore puella*, in obviis cum Augusti, & Chiorum nummis, tum in aliis simulachris Dianæ Ephesinæ, aut Galea Palladis, vulgo occurrit quum Ægyptias Sphinges ab iis diversas ac *ἀνέπευς*, cum ex auctoritate veterum, tum ex monumentis in Urbe passim adhuc obviis, ac insuper ex Nummis etiam aliquot liceat observare. Quibus etiam accedit Ægyptii, & quidem luculenti scriptoris, Clementis nempe testimonium; qui nullas utique alas Sphingibus, sed totum corpus leonis, faciem autem hominis tribuit. Ita ut hinc errare pateat, tum qui non alias nisi alatas Sphinges credidere; tum qui inde omne hoc animantium genus continuo fabulosum statuunt. Nec juvat, quod vulgo tradunt antiquarii, ex Virgine ac Leone fictum ideo ab Ægyptiis, ut Nili sui incrementa hoc veluti simbolo adumbrarent: Notum enim, cum feracem monstris vel ignotis alibi animalibus Ægyptum & vicinam Æthiopiam, ut Strabo, Plinius, Ammianus, aliique observarunt, & juxta eisdem Theophylactus Simocatta, qui in specie de Nili animalibus *ἀνθρώπων ποσὶς* multa veteres tradit commemorasse; tum è media rerum natura, & obviis in ea gente animalibus,

sym-

lib. v.
Stromat.

Histor.
lib. vii.
cap. 16.

symbola ac figuras virtutum ac rerum cœlestium vulgo Ægyptios desumpsisse. Nec diffiteor tamen, illam mixturam hominis & bestię, Ægyptiis olim familiarem, ut præ aliis docet eximius apud Porphyrium locus, qui in aureo libello tradit volucrum & ferarum permixta ab iis cum hominibus corpora, ut ostenderent ex Deorum sententia, hanc quandam inter se communionem alere. Hinc Isis sub forma Leonis itidem, & cum facie muliebri occurrit nonnunquam in nummis Ægyptiorum, sicuti in quodam Antonini Pii, quem servat Gaza Medicea: Ut mittam petiæ quoque ab aliis mixturæ illius humanæ & ferinæ exempla; sicut adlati supra Amphipolarum & Nicomediensium nummi evincunt, in quibus Dracones cum humano capite visuntur. Sed ut modo è Philostorgio, Simocatta, aliisque notabamus, cum Æthiopiæ, Arabiæ, tum Ægyptii vel in primis Nili familiares accolæ id genus ἀνθρωπομορφοί, seu *ambiguae hominum & belluarum formæ*, apud Tancitum: unde & propter novitatem animalium, jucundam in eo tractu terrarum suscepisse peregrinationem jam olim Severum, refert in ejus vita Spartianus. In eandem vero Simiarum id genus singularium elassẽm, quibus juxta Sphingem, multa cum Homine & Leone communia, κήρες etiam (aliis κήρες) relatos à veteribus novi, Agatharchide, Aristotele, Strabone, aliisque; qui leoninam faciem, pantherinum corpus, priores autem pedes manibus, posteriores humanis pedibus similes tradunt. Neque tamen, ut verum fatear, unam semper iis formam adfingentes eõsdem videas. Cebos certe inter Simias referentem observo Proclum in Chrestomathia apud Photium, ο' κηβος *Cebus est autem Simia genus,*

ἐστὶ δὲ ΠΙΘΗΚΟΥ ἄδου, *eõsdem*

D d 3

eõsdem

De Absti-
nent. lib. iv.

Annal. 15.

Cod. ccxxxiv.
Biblioth.

Lib. x r.
pag. 485.
edit. Græc.
Basil.

eosdemque cum Simiis conjungentem Galenum, in
eximio tractatu de usu partium, ubi docet, cur infer-
rior maxilla, magna quidem Suibus, Afinis, Bobus,
Equis contigerit, ἐλαχίστη ἢ ἀνθρώποις, καὶ ΠΙΘΗΚΟΙΣ,
καὶ ΚΗΒΟΙΣ, καὶ Λυγξίν, minor vero Hominibus, & SI-
MIIS, & CEBIS & Lyncibus. Alibi vero eundem,

Anatomic.
lib. v r.
pag. 167.

Galenum legas cum Simiam, tum Cynocephalum, Sa-
tyrum, Lyncem rursus commemorantem, ὡσηρ καὶ ἔλωρ
δοσσηρ Πιθήκας, Κυνοκέφαλον, ἢ ΣΑΤΥΡΟΝ, ἢ Λύγκα, ubi
vero plane Simia indigeas, Cynocephalum, aut SATYRUM
aut Lyncem desumendum. In quem magni auctoris lo-
cum, quum opportune incidissem, dum in ejus ope-
rum lectione versarer, haud dubitavi continuo, per Sa-
tyrum (ignotum alias feræ genus) ad Cebum eundem
respexisse; ut liquere mihi videbatur ex superiori lo-
co, ubi eadem animantia, excepto Cynocephalo, con-
junctissem memineram. Rem vero mox confecit Strabo,

Lib. xvi.

qui non solum alicubi Sphinges, Cynocephalos & Ce-
bos itidem conjungit, ΣΦΙΓΓΕΣ, καὶ Κυνοκέφαλοι, καὶ
ΚΗΠΟΙ, & SPHINGES & Cynocephali, & CEBI; sed
clare alibi cultum docet apud Memphitas Babylonios
Cebum, non jam ut priores leonina facie, sed Satyro

Lib. xvii.

simili; ἐστὶ ἢ ὁ ΚΗΠΟΣ τὸ μὲν πρὸς ὡπὸν ἑωυτοῦ ΣΑΤΥΡΟ,
τ' ἄλλα ἢ κυνὸς καὶ ἀρκτοῦ μέσῳ; Est autem CEBUS facie
quidem SATYRO similis, cætera vero inter canem & ur-
sum. Unde etiam colligas, haud unam fuisse horum
Ceborum speciem, aliam quippe leonina facie & pan-
therino corpore; aliam vero Satyrum facie referentem,
(ut cætera mittam) & Satyrum proinde magno Gale-
no nuncupatam. Quo etiam respexisse videtur Plinius,

Lib. vii r.
cap. 54.

dum itidem juxta Galenum, Cynocephalos, Satyros
& Sphinges alicubi conjungit, Effertior Cynocephalis na-
tura sicut mirissima SATYRIS & Sphingibus. Neque
agre

ægre ferent opinor Medicorum filii, haud magis ipsorum, quam Criticorum parenti hoc loco, & alibi quandoque lucem aliquam adtulisse. Sicuti vero inter diversa illa Simiarum genera, Cebi isti ad virilem aut Satyrorum formam accedebant; ita Sphinges rursus magis ad muliebrem, ut supra tradentem Philostorgium, testem oculatum, videbamus, & arguunt antiquæ illarum effigies ære aut marmore insculptæ. Neque vero hæc evertunt aliquot Nummi sub Cæsariibus signati, & ad Ægyptum spectantes cum vulgatis etiam Græcorum Sphingibus, non virgineis solum, sed alatis; quale ejusmodi Παρθένων Σφίγγων, ut Euripidi alicubi vocatur, occurrit in nummo veteri, cum inscriptione Æ-
In Phœnic. s. v. 813.
 GYPTOS, sed qui Romæ proculdubio percussus, non vero in Ægypto, ut existimabat Tristanus, sub Græco Sphingis habitu vulgo notiori, Provinciam illam veris alias Sphingibus abundantem designavit.

Sed ut demus aliquot id genus in Ægypto etiam percussos, quales utique occurrunt, fabulosas pro veris Sphingibus obrudentes, cujus generis etiam suppeditat Mensa Isiaca; non ideo tot aliis veterum auctorum ac monumentorum testimoniis diversas apud Ægyptios Sphinges ceu Simias tradentibus, omnem continuo fidem valebunt derogare. Alatas quidem illas
 Græ-

Græcorum Sphinges quod spectat, mirantur docti antiquarii, cur eas passim in Chiorum Nummis liceat videre expressas; quum nemo id veterum dixerit, & Sphingem in Thebano tantum agro habitasse fabulentur. Quasi vero fons & ratio omnium symbolorum aut insignium, quæ occurrunt etiamnum in veteri illa suppellectile, indicari aut erui hodie possent, aut vero res ejusmodi continuo dent nobis explicatas, pauci illi qui supersunt, priscae historiae aut locorum enarratores? Mirentur vero iidem haud potiori jure cur illo Sphingis signaculo usum quoque olim Augustum constet. Quod à Suetonio, Plinio, ac Dione observatum, non solum arguunt adhuc hodie hujus Cæsaris nummi, & signatus, ut Fulvio videtur, in Gente Carisia denarius cum Sphinge, sed expressa eadem cum Augusto ac reliqua ejus progenie, in incomparabili illo Cimelio Regiæ Gallorum Gazæ, de quo post Tristanum novissime egit Albertus Rubenius eo opere, cujus editione præclare meritum dicerem de his nostris studiis J. Georgium Grævium, ni ille propriis ingenii ac doctrinæ bonis dives, iis etiam litteras ac eruditos large liberaliterque demereretur. Cæterum en hic quoque Sigilli illius, seu Sphingis in nummo Augusti occurrentis effigiem.

Sed ut ad Chiorum Sphingem revertamur, quid vero obstat,

obstat, cur non statuamus continuo eandem tanquam fortitudinis & industriæ, juxta Plutarchum & Clementem apud Veteres symbolum, cum ab Augusto, tum à Chiis usurpatam? Nota certe abunde ex scriptoribus antiquis, Thucydide, Diodoro, Strabone, aliisque horum Insulariorum cum potentia mari quondam formidabilis, tum singularis quondam virtus ac industria, adeo ut omnium Ioniæ insularum nobilissima haud immerito Stephano nuncupetur. Nisi potius & illud placeat, Sphingem, tanquam in ænigmatica cujusdam & Oraculis allegorice involutæ sapientiæ symbolum à Chiis adhibitam videri. Neque id solum Ægyptiorum exemplo, quibus vulgo Sphinges ideo ante Tempula positæ, quod, juxta eundem Clementem, doctrina de Deo esset ænigmatica & obscura; sed & recepto quoque apud alias Græciæ aut Asiæ urbes more. Sic à Phlegonte jam olim observatum, ut è Stephano Byzantio discimus, in prisca Gergithiorum Troadis Nummis, cum Sibyllam, tum Sphingem expressam, *ἀφ' ἧς Γεργι-* In voce
θία ἡ χρησμολόγος ΣΙΒΥΛΛΑ, ἡ περὶ τὸ πῶλο ἐν τῷ ΝΟ- Γεργι.
ΜΙΣΜΑΤΙ τῶν Γεργιθίων, αὐτὴ τε καὶ ἡ ΣΦΙΓΞ, ὡς Φλέ-
γων ἐν Ὀλυμπιάδων πρώτῃ. Inde vero explicandus mihi videtur denarius Gentis Caristæ, qui hinc caput muliebri, illinc Sphingem exhibet.

Haud alia nempe illa Mulier, de qua silet Fulvius, quam Sibylla Phrygia, quam recepto, ut è Phlegonte audivimus,
 Ec

mus, more una cum Sphinge exprimendam curavit Triumvir Monetalis Carifus, ita ut etiam ad signum Augusto familiare respexerit, quod monuerat Urfinus. Nota autem non Phrygia solum, sed Erythræa etiam Sibylla, quas duas solas, non autem decem vult existisse Martianus Capella, & postremam hanc Erythræam eandem cum Cumana contendit. Erythræam autem & Chios, vicinæ ac sociæ urbes, ut cum aliunde

Lib. xxxi. constat, tum ex errore Ammiani Marcellini, qui quod de Chio dixit Homerus, nempe superpositum illi montem Mimanta, id tanquam de Erythris ab eodem dictum refert, loci vicinia proculdubio deceptus. Hæc autem præclare illustrat Græcus Euripidis Interpres, Sphingem illam Thebanam, Socrati pro Vate aut Si-

Ad Phoc-
nissas.

bylla aliqua traditam narrans; *Σωκράτης ἡ ἐρχομένη αὐτῷ Φασὶ χρησμολόγον δόσγνωσα μαλθροιδίην*, *Socrates vero tradit Vatem illam fuisse indigenam, obscura proferentem Oracula.* Accedit insuper celebris illa Prodicii Chii de virtute ac vitio fabulis & allegoriis involuta tractatio, & quam diserte Clemens refert inter illustra ænigmatum & allegoriarum exempla, quibus veritatem sacris litteris contentam, à Græcis Barbarisque frequenter traditam satis fuisse ostendit. Adeo etiam, ut brevi post factam doctoris illius Chii, ejusdemque allegoricæ doctrinæ mentionem, Sphingum usurpata eam in rem apud Ægyptios symbola, eodem loco moneat eruditissimus Patrum. Cui sententiæ de hac ænigmatica Chiorum Sphinge, videtur & hoc non parum suffragari: jactasse se imprimis hanc Insulam veri Fabularum & Allegoriarum parentis natalibus, unde & signatam accepimus illius Urbis monetam, illinc cum Sphinge, hinc cum Homeri effigie, cujus generis nummi nonnulli adhuc prostant, & qualem quoque adser-

Lib. v.
Scromat.

vat

vat Gaza Palatina. Quo loco præterire non possum ingeniosam ac eruditam doctissimi Bocharti notationem; Sphingem nempe *φίνα* Bocotis dictam, (ut liquet ex antiquis Grammaticis, Hesychio autem *βίνα*) Schol. Hesiod.
 de muliere sagaci & per gryphos ac ænigmata, sui generis ingenia exercente, à voce Phœnicia פִּיקָה, *Pikea*, aut *phikea*, quæ apertum ac videntem notat, unde & Picus insignis olim apud Aborigines vates sit nuncupatus. Dum vero in eo versor, casu quodam incido in aliam Cl. Tristani ea de re conjecturam; nempe ideo Tom. 1. Comment. pag. 382.
 videri sibi signatam in Chiorum Nummis Sphingem, tanquam peculiarem notam ab iis impressam doliis illis aut vasibus, quibus forte vina Marcotica ab Ægypto delata continebantur, & quidem ad distinctionem, ut existimat, vinorum, quibus alias ferax erat eadem insula. Optassem equidem, ne excidisset nobili ac erudito antiquario inanis adeo ac omnino indigna reliqua Viri solertia & accuratione observatio. Quasi vero copioso præstantissimi vini proventu non abunde fuerit nobilitata hæc insula, (quod præter veterum testimonium nubem, Chia illa fictilia, quorum Athenæus Lib. 1.
 meminit, & in iisdem Chiorum nummis vulgo cum Sphinge expressa, continuo arguunt; nec diffitetur Tristanus), ut necesse habuerit à peregrinis, & quidem Ægyptiacis vinis celebritatem quarere monumentis id genus? Galenus certe, inter ea vina, quæ antequam aucta Romanorum potentia celebratum fuisset Falernum, pro præstantissimis habita commemoret, tria recenset Asiaticæ, Chium seu Arvisium, Lib. 1. de Antidot. pag. 427.
 à loco Insulæ ubi nascitur, Lesbium & Tmolitum à colle Tmolo, nulla ibi Marcotici facta mentione. Immo idem paullo ante monuerat, in tantum vinum Falernum eo præstare quod vulgo in cauponis venale pro-

Lib. 1.

stat, in quantum vino, quod in Ægypto nascitur. Eandem Chio & quidem Arvisio vino, præ aliis Asiaticis aut Insulariis palmam tribuunt eruditi illi compotatores apud Athenæum. Unde licet colligere, non quidem caruisse haud incelebri vino Marcotico Ægyptum, sicuti Barthio videbatur, quem jure eo nomine perstringit Trifstanus; neque rursus eam fuisse hujus vini Ægyptiaci præ aliis præstantiam, ut Chii multum de eo debuerint esse solliciti, quibus longe optimum & commendatissimum domi nascebatur. Aut quasi etiam (ut demus his Insulariis frequentatam vini Ægyptiaci vecturam) ideo Sphinx non solum fuerit continuo imprimenda vasibus vino scilicet Marcotico onustis; sed digna res utique visa esset, quæ publice moneta nobilissimæ illius urbis, ad posteritatis memoriam perpetuo signaretur? Quidni eadem ratione Alexandrum, compotatorem utique strenuum, Sphingem pro signaculo usum dicat, ac illius proinde nummis additam nonnunquam, ut videmus, Sphingem, (quæ percussæ à Chiis nummi indicium) in memoriam scilicet aut custodiam vini illius Marcotici, quo forte præ aliis delectaretur? Haud aliter nempe ac frumentum in quodam Indiæ loco repertum, sigillo suo hunc Herodotus obsignasse, jumentisque impositum tradidisse, apud Arrianum legisse memini. Neque vero ideo Augustum, Sphingem sigilli loco dicet usurpasse, quem non Marcoticis, sed Rheticis vinis maxime delectatum Tranquillus refert. Aut quasi denique non liceat nobis, aliquanto magis probabiliter, immo certe confidenter statuere, vel ad fortitudinis ac industriæ, vel ad ænigmaticæ cujusdam & Oraulis allegoriisque involutæ sapientiæ studium indicandum, familiare in eam rem & sibi haud male conveniens Sphingis symbolum,

Lib. 1 v.
arg. d. 106.

bolum, Chios olim opportune usurpasse. Sed quæcunque tandem fuerit ejus rei ratio, certe Sphingem signatam vidi in omnibus, quotquot versare mihi hætenus licuit, nobilis illius Insulæ numismatibus. Hujus generis aliquot, præclara in primis ac minus obvia, occurrunt in Cimeliarchio cum Palatino tum Mediceo, & in posteriori quidem nonnulla cum monetæ pretio, nempe ACCAPIA TRIA, aut etiam ΟΒΟΛΟΣ, & præterea cum singularis cujusdam pretii & raritatis epigraphæ, ΣΤΕΦΑΝΗΦΟΡΟΣ ΧΙΟΣ. Cujus attributi rationem, ut obiter hoc dicam, non adsequeretur in hac memoria versatissimus alias Cimeliarcha nuper Mediceus, Petrus Filton, qui à vini & frumenti copia, Cornucopiæ & Amphoræ symbolis in eodem nummo expressa, *Stephanephorum* ceu *Coronigeram* dictam hanc urbem existimabat. Alia enim longe causa hujus nomenclationis, quam cum aliunde, puta è Platone, Athenæo, Philostrato; tum in primis ex Marmore Arundelliano, & Nummo quodam veteri, quem videbam nuper in Regia Gaza Parisiensi, præcipui magistratus constat existitisse, cui Religionis & sacrorum cura incumberebat: qua de re consulendi ad utrumque illud antiquitatis monumentum Cl. Viri Seldenus ac Tristanus. Illud vero inditum haud licet præterire, Nummum ea de re sub Trajano Decio percussum, quem adtulit Tristanus, aliter ab eo descriptum, quam reperi in eodem vel simili numismate, quod possidet, ut modo innuebam, Regia Gallorum Gaza. Eadem nempe in utroque symbola hinc Decii Imperatoris, illic vero Bacchi & Ariadnes in Bigis Pantherarum, nisi quod Regius nummus præeuntem insuper habeat Cupidinem, epigraphen vero accurate mihi inspectam, ΕΠ. ΑΥΡ. ΑΠΦΙΑΝΟΥ ΑΘΗΝΑΙΟΥ ΑΡΧΙ.

ΚΑΙ ΣΤΕΦΑΝΗΦ. ΜΑΙΟΝΩΝ, hoc est, *sub Aurelio Appiano, Athenæo, Pontifice & Stephanesoro, Μαονiorum.*

Tom. 11.
Comment.
pag. 595.

Quam vero inscriptionem adfert Trifanus, ΕΠ. ΣΤΡ. ΑΨΥΤΙΑΝΟΥ ΒΑΧΑΡΑΤΟ Β. ΣΤΕΦΑΝΗ. ΜΑΓΝΗΤΩΝ, de qua potest consuli. Nollem equidem de fide nobilis antiquarii & de his nostris studiis bene meriti temere dubitare. At crederem facile, præter attritas vetustate litteras, eo inductum, ut Magnesiis hunc nummum tribueret, ob additum illud ΣΤΕΦΑΝΗΦΟΡΟΤ attributum, cujus in fœdere Smyræorum & Magnesium factam mentionem reperiebat in Marmore Arundelliano. Horum vero ΜΑΙΟΝΩΝ, sicuti scriptum in nummo Regio; plura memini me vidisse numismata; unum quidem cum Herculis effigie in Cimeliarchio Palatino, alterum vero in Gaza Reginae Christianæ, cum capite muliebri velato & turrato, ac inscriptione ΜΑΙΟΝΙΑ, in averfa vero parte cum Fortunæ effigie, & epigraphe ΜΑΙΟΝΩΝ. Quod si revera similem nummum vidit Trifanus, qualem nobis descripsit, à Magnesiis sub eodem Decio & cum iisdem symbolis percussum; tum inde magis recepta in publicis monumentis horum Στεφανηφόρων auctoritas elucescit. Illud vero singulare habet superior Nummus Mediceus, quod non jam præsidi sacrorum, sed ipsi etiam Urbi tribuatur hoc nomen Στεφανηφόρα; adinstar nempe earum urbium, quæ Νεωκόρων appellationem, ædituis & sacrorum curatoribus propriam, ad se quoque derivarunt, & continuo in publicis Nummorum aliisque monumentis, loci aut Gentis nomini adscribere: ut obvia passim hujus rei exempla contestantur. sed hæc obiter.

SIRENUM vero genuina illa, quam iis veteres adscribunt, forma ex Nummis demum eruitur; superior nem-

nempe Virginis, reliqua, non in piscem, ut vulgo, sed in avem desinens, juxta Ovidianam descriptionem,

Pluma, pedesque avium, cum Virginis ora geratis.

Errat vero mea sententia Aldrovandus, qui adserit obiter Grammaticos Græcos à pectore ad superiora, avis vel passeris effigiem, inferiori vero parte, formam Virginis illis tribuisse: plane contra Nummorum & auctorum veterum fidem. Vellem ut Grammaticorum illorum loca adtulisset; quum & Eustathius, & Apollonii Scholiastes, & alii id genus nequaquam id tradant, nec ab Homeri, Apollonii, Ovidii, aliorumque descriptione discedant. Sed facilis fuit hic lapsus homini, qui omnibus aliis præfidiis potius, quam Græcis litteris instructus, apprime tamen instituto operi necessariis, præclarum alias & victurum opus adgressus mihi videtur. Errat enim gravius idem Aldrovandus, quum volucres id genus Sirenas haud plane fabulosas censet, earumque visa superioribus sæculis in Neapolitanis oris vestigia, quibusdam id tradentibus credit. Nimis certe credulus hic fuit, & Luciano confidentior, qui instituta quadam cum Sirenibus comparatione, continuo hanc addit cautelam, *si unquam ta-*

men exstiterint, ἐν τῆς ἀγῆ ἐρῶντο. In Nigri-
no. Quis enim nescit, tres

illius nominis Virgines Siculas, in totidem canora monstra à Poëtis conversas, fabulæ locum dedisse, quod præter alios docere illum potuisset Servius, *secundum fabulam tres in parte Virgines fuerunt, in parte volucres, Acheloi fluminis & Calliopes Musæ filia.* Ad lib. v.
Æneid. Quod vero tradit idem doctissimus Grammaticus, unam voce, alteram Tibia, tertiam Lyra cecinisse, firmant adhuc ex parte nummi antiqui Neapolitanorum in quibus Parthenope Siren cum Tibia visitur, qualis ille qui in Gente Petronia Fulvianæ collectionis occurrit.

Hinc

Mytholog.
lib. 1.

De Abstin.
l. III.

Hinc nempe Augusti effigies, à quo instaurata Neapolis; illinc ut jam vidit Urfinus, Siren Parthenope. Ubi videas etiam gallinaceos pedes haud immerito Sirenibus à quibusdam ex antiquis tribui, sicut inter alios à Fulgentio; *Sirenes volatiles & inde gallinaceos pedes, quia libidinis adfectus omnia quæ habet spargit.* Ingeniose vero doctissimus Bochartus nomen illud Sirenis, ab Hebræorum vel Phœnicum *Sir* seu *Cantico* derivat: nisi placeat potius Græcis, post metamorphosim dictas *Σειρήνες*, à voce *Σείρη* ὀρνιθόμορον τι ποῖόν, exigui volucris genere apud Hesychium, quo illas etiam Poëtæ vulgo induunt. Alas certe illis & cantum cum Musis communem tribuunt Veteres; unde Porphyrius, *τὰς Μῦσας ἐπιέρωσαν καὶ τὰς Σειρήνας.* Quin alatum etiam Sirenem, infra sellam sedentis mulieris spectare licet in nummo quodam Demetrii Soteris Mediceo, si fides habenda erudito nuper Admirandis Magni Ducis præposito: neque enim omnia & singula observare mihi licuit, quæ in tam ampla & divite penu omnis antiquitatis prostant. Recentium vero pictorum errorem in piscem eas convertentium, refellere poterant pictores antiqui apud Ælium; quem jam ante Antonium Augustinum jugulasse animadverti vestratem Annibalem Caro, plurimæ elegantix Virum, in vernaculis Epistolis. Unde nollem amicissimum virum, & optime jam de hac antiquitate meritum, ac ulterius in dies meriturum, vulgato illo errore deceptum, Nummum

Gen-

Gentis, ut existimat, Cossutiæ primum à se editum, in quo superne mulier, infra piscis, ad Sirenem detorfisse.

Nereidos nempe alicujus figuram continuo hic agnoscis, cujus generis, uti & haud dissimilem Amphitrytes, ac Tritonum videmus passim in antiquis Græcorum & Romanorum nummis. Consentanea iis quoque Syriæ illius Dercetos effigies, quæ dimidia itidem parte mulier, à femoribus autem ad pedes piscis, à Luciano commemoratur. Unde frequentes etiam ejusmodi figuræ, Mulieris nempe scopulo insidentis & parte inferiori aquis immersa, in priscis Syriæ ac Mesopotamiæ nummis occurrunt, de quibus alibi. In eundem etiam errorem incidisse observo vestratem Fortunium Licetum, qui in opere de reconditis veterum Lucernis novissimæ revisionis, ejusmodi Nereida vasi insidentem, superne nempe mulierem, infra vero piscem, de Sirene Parthenope accepit; cujus tamen longe aliam figuram paullo ante in denario gentis Petroniæ vidimus. Equidem (ne quid dissimulem) popularem illum errorem, implumes, vulgo Sirenes tradentium, tueri forte illud posset, quod apud Stephanum Byzantium ac Suidam legas; Sirenas nempe, suscepto cum Musis in Creta certamine, cantu inferiores deprehensas, præ dolore plumas abjecisse, indeque vicinum locum Apteræ seu *Implumis* nomen consequutum. Cui rei aut fabulæ posset suffragari rarissimus il-

F f

lius

lius urbis nummus qui exstat in Gaza Medicea, illincum capite muliebri ac epigraphe ΑΠΤΕΡΑΙΩΝ; hinc cum figura quadam stante, sed obscura ob nummum injuria temporis male acceptum, & quam ad Sirenem ejusmodi implumem forte liceret cum Cime-liarcha Mediceo referre. Sed neque eadem definens in piscem, ut vulgo Siren hodie traditur; ac ut verum fatear, potior hic longe auctorum illorum & monumentorum veterum ratio, qui haud aliter quam alas id genus Sirenas representant, tum non alias earum fedes, quam in Siciliae & Magnae Graeciae seu Italiae oris vulgo adsignarunt.

Ut vero in hos Sirenum scopulos impigisse intelligas ipsos antiquariorum antesignanos, neque praeter-eundus hoc loco error Fulvii Ursini, qui cum in Gente Petronia traditam supra Parthenopes Sirenes effigiem erudite observasset, aliam tamen haud parum diver-sam, obviam in denario Gentis Valeriae, de Sirene quoque explicavit.

Neque enim Siren, galeata haec avis & spiculis arma-ta, sicut Ursinus existimabat, aut vero Harpyia juxta Antonium Augustinum; sed STYMPHALIS, nota è scriptoribus ac Poëtis antiquis Arcadiae volucris, de quo avium genere & ratione nominis Lucretius,

Lib. v.

— unciſque timenda

Unguibus Arcadiae volucres Stymphala colentes.

quæ

quæ nempe homines invadentes, juxta Comicum, pinnis ferratis seu spiculis emissis advenas conficiebant, æreis autem crepitaculis juxta Apollodorum, aut vero crotalorum strepitu cum Diodoro, ab Hercule fugatæ primus, dein sagittis confixæ leguntur, sicut præter alios Boethius,

Lib. 1. Biblioth. lib. v.

Fixit & certis volucres sagittis.

Hinc videmus Herculem, in veteri nummo Stymphaliorum, in memoriam scilicet hujus beneficii, signatum cum inscriptione ΣΤΥΜΦΑΛΙΩΝ ΣΩ, Σωτήρ nempe, seu servatoris illius tractus. Unde etiam *Herculeas aves* vocat illas Stymphalidas Claudianus, quo non possumus dare meliorem superioris nummi interpretem,

Lib. 1 v. Consol. Philos.

Audieram memorande tuas Stymphale volucres,

Spicula vulnifico quondam sparsisse volatu.

Nec mihi credibilis ferrata fabula penna

Visa diu, datur ecce fides, & cognitus Hystrix

Herculeas affirmat aves.

In Hystri-
con.

Agnoscis utique, *monstra hæc Stymphalia*, sicut vocantur Catullo, spiculis armata, & plane ad nummi fidem; quamvis Galeæ loco, cirrum iis in capite tribuentem Plinium norim; sed non mirum, armatam avem & ad prælia accinctam, Galea quoque à pictoribus aut cælatoribus antiquis ornatam. Ut certe haud parum sim lætatus in eadem de hoc Nummo sententiam incidisse quoque commendatissimæ famæ & eruditionis Virum, Nicolaum Heinsium nostrum; sicut ex litteris ejus ad virum omni laude virtutis ac doctrinæ ornatissimum Emericum Bigotium exaratis, haud ita pridem lubens percipiebam. Vides utique nihil fuisse huic monstro cum Sirene, præter alas, commune; quam non spiculis aut pinnis ferratis, sed aut Lyra

In Ma-
lium.

Lib. x 1.
cap. 37.

aut Tibia, ut supra videbamus, armant ac induunt Veteres; aut vero cum obscœnis illis Harpyis, si vel Apollonii vel Virgilio descriptionem de iisdem confulas, qui non spiculis rursus, sed contactu omnia foedare illas docent. Adeo ut cum Pythia vate apud Æschylum exclamare liceat, haud esse diras illas volucres, quas utique aliter in tabula depictas vidisse sese meminerat,

In Eumenid.

Οὐδ' αὖτε Γοργείοισιν εἰκόσω τύποις
Εἶδον ποτ' ἤδη Φινέως γεγραμμένας
Δείπνον Φερέσας.

Signatas vero crederem (ut obiter hoc addam) has aves Arcadicas in denario hujus Valerii, vel in memoriam alicujus expeditionis in Arcadiam & vicina Stymphalo loca susceptæ; haud aliter ac à geminis id genus incolis, marinis monstris, Elephantibus, Camelis, Crocodilis, Maritimas, Africanas, Arabicas, Ægyptias victorias vulgo in nummis antiquis signatas nosti: Aut vero ad denotandam forte Familiæ originem, tanquam ex iis Arcadiæ locis in Italiam deductæ; consueto iterum Gentium Romanarum more, memoriam ejus rei symbolis id genus posteris prodendi, de quo alibi. A Sabinis quidem Romam translata gens Valeria, juxta Halicarnassensem, Sabini rursus à Pelasgis, Arcadia autem olim Pelasgia, ut vel ex Stephano liquet, nuncupata. Ut mittam Arcadis Euandri ejusdemque comitum in Latio sedem; aut stellam in vertice capitis, anteriori parte ejusdem nummi expressam, quo Stymphalis depingitur, in memoriam forte Arcadum *περσελλέων*.

Lib. IV.

SCYLLAM vero cum latrantibus canibus infima inguinum parte, obvius Sexti Pompeii denarius exhibet; figura ita Maronianæ descriptioni consentanea, ut.

ut illius nummi circa eadem tempora percussi interpres divinus Poëta extitisse videatur. De monstri vero hujus origine ac nomine, illud præter Grammaticos tradit Procopius, inde Scyllæ nomen ei inditum, quod in ea freti partē magna sit *σκυλάκων* seu canum piscium copia, quos catulos vocant. Alias idem monstrum quoque exhibet singularis quidam Nummus à Tarsensibus percussus, quem observabam nuper in Regia Gallorum Gaza, & cujus estypum jam vulgavit Trifanum. CERBERUM autem, CHIMÆRAM, utrumque triceps animal & Poëtarum itidem figmentum, depictum, haud semel nosti in vetustis nummis. CERBERUM quidem cum Hercule ejus domitore in altera nummi parte, nummus Pisauriorum apud Goltzium & eidem geminus in Gaza Medicea repræsentat; sicut eundem Herculem, Cerberum percutere paratum exhibent nummi Perinthis & Conticæ Heracleæ sub Gordiano percussi. Qui utique egregie illustrant id quod præter alios à Libanio traditum notaveram, & jam vidisse Trifanum postea deprehendi; domitorem demum illo monstro, conditam ab hoc Heroë urbem sibi cognominem Heracleam; in quam alias deductum ex inferis ab Hercule Cerberum refert Diodorus; Eundem rursus tricipitem Canem cum Plutone, seu juxta sedentis pedes, spectare licet in Gaza Medicea, in nummo insigni Trallianorum, cum Antonini Pii effigie. CHIMÆRAM vero non solum ostendunt vulgares Corinthiorum nummi, una cum Bellerophonte, sed & alii etiam Seriphiorum, cujus rei causam ignorare sese fatentur eruditi antiquarii. Haud aliam vero existimarem, nisi deductam forte in ea loca à Corinthiis Coloniam; sicut de illo more inde vulgo petendi gentis insignia agetur paulo infra. Ab Athenien-

Histor.
Goth. lib.
III. cap. 27.

De Vita sua
pag. 12.

Lib. VII. fibus quidem deductos primum novi Seriphios ex Herodoto; sed ita ut nihil obftet, alio tempore eosdem à Corinthiis instauratos. Polydecten vero & Dictyn Seriphi conditores referri ab Apollodoro videas. Alias non Bellerophontem quidem Chimæra debellatorem, sed Perseum in Insulam illam appulisse memorant auctores, qui ad lato Gorgonis capite incolas in lapides converterit. Ut non mirum sit proinde *Saxi Seriphii* nomine ab Annalium scriptore eandem denotari, sicut alias Origeni vocatur in opere contra Celsum, minima & ignobilissima Insula. Neque prætereundum hoc loco, observatum à me alicubi in penu antiquaria Pyrrhi Ligorii, quam habet Christina Augusta, nummum Hadriani, in cuius itidem averfa parte Bellerophon Pegaso vectus, & Chimæra depinguntur, cum loci nota ΑΛΑΙΩΝ ΚΙΛΙΚΩΝ. Interpretem vero illius Nummi dabimus Stephanum Byzantium, qui in voce *Ταροσς* observat, lapsum in terram cum Pegaso Bellerophontem, in solo hujus Ciliciæ Urbis oberrasse καὶ ΒΕΛΛΕΡΟΦΟΝΤΗΝ ἐν τῷ ΑΛΗΙΩ πεδίῳ καλαινῆσαι. Idem vero in voce *Αλαί* notaverat, urbem illam esse Ciliciæ, à qua dictum sit *Αλῆιον πεδίον*, & ad quam etiam spectat hic nummus. Consona quoque his legas apud Hesychium, in voce *Αλῆιον*. Chimæram alias cum Ibide calcantem Crocodilum, videre licet inter editas Gemmas antiquas Leonardi Agostini. *HYDRAM* autem, non jam triceps, sed septiceps monstrum, ejusdemque debellatorem Herculem, signatum quoque vidimus in variis Græcorum nummis, qui decantatos illius Amphitryoniadæ labores subinde ante oculos ponunt. Quo spectat præclarus quidam & plane singularis nummus Herculi Maximiliani, haud semel mihi inspectus in Gaza Christianæ Augustæ, & è maxi-

DE PRÆST. ET USU NUMISM. 231
 maximorum, seu *Medaglioni*, quos vulgo appellant ve-
 strates genere: in quo Hercules visitur Hydræ illius *π-*
λυκέφαλε, cum qua decertat victor, cum inscriptione
 HERCULI DEBELLATORI. Per Hydram au-
 tem, renascentem post tot funera, Christianorum gen-
 tem intendit designare novus hic Hercules; qui de pro-
 strata scilicet eadem ac triumphata, cum Jovio suo
 Collega, hoc apud posteros monumentum voluit per-
 ennare. Gemina laus utrique Augusto impie quæsitæ
 jam olim in veteri lapide, quem adtulit etiam emi-
 nentissimus Annalium scriptor,

DIOCLETIANVS IOVIVS ET
 MAXIMIAN. HERCVLÆVS
 CÆSS. AVGG.
 AMPLIFICATO PER ORIENTEM
 ET OCCIDENTEM
 IMPER. ROM.
 ET
 NOMINE CHRISTIANORVM
 DELETO QVI REMP.
 EVERTERANT.

Vides utique eum lapidem, luculentum nummi hujus
 commentarium, & utrumque vanæ haud minus quam
 impiæ jactationis monumentum. Sic Julianum in Epi-
 stolis audias Constantium vocare, *πλυκέφαλον* γ- Epist. xxiii.
 ΔΡΑΝ, HYDRAM *multorum capitum*, ut germanum
 illius Cæsaris in Christianos odium agnoscas. Ita im-
 proborum quoque supplicia, Hydræ renascenti com-
 parat alicubi gentilis itidem Libanius; sicut alias Pro- In Basilico.
 æresii æmulos sophista Eunapius. Neque vero ad Hy-
 drum serpentem ab Hercule peremptum, ut vulgo my-
 thologi, sed ad Hydram quandam mulierem sophisti-
 ces.

In Euthy-
damo.

ces peritam, & ab Hercule non citra opem Jolai fratris devictam retulit jam olim eam fabulam Plato. Quod proinde symbolum, Hydræ nempe nummo, de quo agimus, expressæ, haud male scilicet in Christo addictorum sectam, & sociam utriusque Augusti in eadem debellanda operam, quadrare furentibus videbatur. Alias adinstar hujus Hydræ, ceu Draconis vulgo cum septem capitibus depicti in iisdem nummis, ἐπι κεφαλῆς Dracones apud Brachmannos exstitisse observantem lego Damascium in vita Isidori apud Photium. Quamquam novem etiam capita videas alios huic Hydræ adscribentes, atque inter eos Gregorium Nazianzenum, eo loco, quo apposite has ipsas quatuor, de quibus agimus, multicipes belluas commemorat ac describit; & cujus locum proinde, ut luculentum sequentium Nummorum interpretem haud pigebit hic adponere; πλὴν ΥΔΡΑΝ ἣ εἰς πᾶσι τῶν ἡμερῶν, ὅτι ἐν νῆα κεφαλὰς ἀντὶ μιᾶς πρὸς ἑκάστην· εἴ τι τῶ μύθῳ πιστεῖν· εἰ δὲ τὸ Παταρικὸν ΧΙΜΑΙΡΑΝ, ὅτι τρεῖς καὶ ἀνομοίους, ὡς εἶναι Φοβερῶτερων ἢ τὸ ἐν ἅδῃ ΚΕΡΒΕΡΟΝ, ὅτι πρὸς αὐτῶν καὶ ὁμοίους· ἢ τὸ θαλάσσιον κακὸν τὸ ΣΚΥΛΛΑΝ, ὅτι ἐξ ἐν κύκλῳ καὶ φθόκιστος. Atqui HYDRAM nemo unquam mansuetam dixit, quod novem capita pro uno proferret; nec Patavicam CHIMÆRAM, quod tria ac diversa, ut terrorem majorem adferret; aut illum apud Inferos CERBERUM, quod totidem est similia, aut SCYLLAM, equoream pestem, quod sex in orbem, maximeque horrenda. Mitto quæ in hac descriptione non videntur satis consentanea iconibus horum monstrorum, quas exhibent nummi antiqui; ut quum vel Hydræ, ut diximus, novem, aut Scyllæ sex in orbem capita tribuit, quum tria tantum ima inguinum parte eidem adscribant denarii Gentis Pompeiæ. Novi enim aut quam diversa nonnunquam de iisdem rebus tradant

Tom. I.
Orat. III.
in Julian. I.

in Julian. I.

in Julian. I.

in Julian. I.

in Julian. I.

in Julian. I.

in Julian. I.

in Julian. I.

in Julian. I.

in Julian. I.

in Julian. I.

in Julian. I.

in Julian. I.

in Julian. I.

in Julian. I.

in Julian. I.

in Julian. I.

in Julian. I.

in Julian. I.

in Julian. I.

in Julian. I.

in Julian. I.

in Julian. I.

in Julian. I.

in Julian. I.

in Julian. I.

in Julian. I.

in Julian. I.

in Julian. I.

in Julian. I.

in Julian. I.

in Julian. I.

in Julian. I.

in Julian. I.

in Julian. I.

in Julian. I.

in Julian. I.

in Julian. I.

in Julian. I.

in Julian. I.

in Julian. I.

in Julian. I.

in Julian. I.

in Julian. I.

in Julian. I.

in Julian. I.

in Julian. I.

in Julian. I.

in Julian. I.

in Julian. I.

in Julian. I.

in Julian. I.

in Julian. I.

in Julian. I.

in Julian. I.

in Julian. I.

in Julian. I.

in Julian. I.

in Julian. I.

in Julian. I.

in Julian. I.

in Julian. I.

in Julian. I.

in Julian. I.

in Julian. I.

in Julian. I.

in Julian. I.

in Julian. I.

tradant antiqui fabulatores; aut quantum sibi nonnunquam pictores ac cælatores jam olim indulerint in iisdem exprimendis; aut denique quam veniam mereantur, qui in talibus recensendis minus se præstant accuratos. Verum ut habeant otiosi, quo ad illas horum Monstrorum Imagines, veterum id genus Auctorum de iis loca, & Poëtarum, quas ferunt fabulas jucunde exigant, en cum SCYLLAM biforem cum latrantibus Canibus, tum tricipitem CERBERUM; CHIMÆRAM triformem; septicipem HYDRAM; qualia in antiquis Nummis, cum suis debellatoribus Bellerophonte aut Hercule depinguntur. Neque enim hæc antiquariis solum scribimus, aut iis quibus obvia id genus monumentorum supellex continuo ante oculos posita, & quibus proinde levia hæc & trita forte videbuntur.

Gg

GRI-

GRYPHAS autem & PEGASOS, alata & fabulosa monstra, Græcorum & Latinorum nummi frequenter repræsentant, quamquam de postremis videatur dubitare Plinius, an eadem fictitiis velit adnumerare: Æthiopiam enim multa similia monstra generare, pennatos equos & cornibus armatos, quos Pegasus vocant, alicubi agnoscit, at alibi, *Pegasus, equino capite volucres, & Gryphas aurita aduncitate rostri, fabulosos reor, illos in Scythia, hos in Æthiopia.* Ctesias vero in Indicis, veros id genus Gryphas agnoscere non veretur; ut alios mittam, quibus ad Euphratem traduntur inspecti, & proinde *Εὐφρατῆσσι γρύπες* nuncupantur; aut Magistrum Benjaminem, cui *הגדול הנקרא גריפו* *magna Aquile Gryphes dictæ.* Marinos autem Gryphas, in caudam nempe tortuosam desinentes, videre licet in nummis Yeliton apud Goltzium. Quod vero hic minime licet præterire, occurrit apud Tristanum nummus cum Gryphe & adscriptis litteris ΠΑΝ, quas ad Panem continuo refert, quem inde colligit priori nummi parte signatum, atque inde longam de Pane *ῥῆσιν* instituit. At vero ab ea facile potuisset ibi superfedere nobilis antiquarius. Neque enim Panem, sed Panormitanos Siculos innuunt initiales illæ litteræ ΠΑΝ, ut mihi continuo liquebat ad primum nummi apud Tristanum intuitum. Ita enim noveram signatos frequentissime Panormitanorum nummos. Et consultus mox Paruta id verissimum docuit, qui eundem inter Panormitanorum nummos refert.

Lib. viii.
cap. 21.
Lib. x. cap.
49.

In Itinera-
rio.

Tom. 111.
Comment.
pag. 83.

Idem

Sicilia Pa-
rura &
L. Agostini
Tab. 1x.

Idem vero ille nummus, quem expressum à Tristano reperies. De barbata & hirsuta figura consule Augustinum Jueges in Annalibus Panormitanis, quibus traditos à Paruta nummos Panormi inseruit & explicavit. Gryphem quod spectat, & de quo hic sermo vertebatur, haud mirum eundem, qui Apollini, ut supra vidimus, sacer habebatur, frequenter nummis variorum locorum insculptum. Eundem certe crebro etiam signant nummi ejusdem Insulae Syracusani. Vetus alias Panormi insigne, non Phœnicem existitisse, ut nonnulli crediderant, sed Aquilam, ex antiquis id genus Panormitanorum nummis colligit vir doctus in scripto vernaculo Antiquitatum Panormitanarum. Gryphis vero vulgo haud dissimiles PEGASUS I, quod nomen alias velocibus aut Circensibus Equis tributum itidem nosti; quo & adludit Aufonius, ex emendatione viri magni,

Marianus
Valgarnera
Antichità
di Paler-
mo.

*Pegasus hinc dexter currant, ibi levus Arion,
Funi sed quartum det tibi Castor equum.*

Sic alium Pegasum, multis quidem palmis nobilem, sed tandem ad pistrinum infelici fato condemnatum, & eo nomine cum Thessalia patria sua expostulantem legas in veteri Epigrammate incerti auctoris,

*Σοὶ πάτερ Θεσσαλίη πωλοστέφε μέμψιν ἀνάπλω,
ΠΗΓΑΣΟΣ ὡς ἀδινε πέμαϊ Ἐλευπιάου.*

Gg 2

Ne-

Neque vero multo felicius fatum nobilioris hujus, de quo agimus, Pegasi; à cuius fracto nempe calcaneo, & impresso ejusdem vestigio, caput Ciliciæ Tarsum denominatam tradit Polyhistor ille Alexander apud Stephanum Byzantium, & Avienus,

Impressaque solo liquit vestigia calcis.

A fessore vero ejus Bellerophonte, & inde orta pedis claudicatione, urbis etymon deducere malebat Thrax Dionysius, eodem Stephano auctore. Certe adhuc hodie rei seu fabulæ memoriam signare videtur impressus in Tarsensium nummo Mediceo, percussio temporibus Alexandri Severo, pes aut vero crepida. Haud aliter ac Lacedæmone olim locum quendam Sandalium appellatum tradentem lego Ptolemaum

Cod. cxc. Hephæstionem apud Photium; ab Helenæ itidem Sandalio, quod illic exciderat, dum eandem Alexander persequitur. Σανδαλιῶπις alias dicta olim Sardinia, ut pro Σανδαλιῶπι bene apud Hesychium emendarunt viri docti, à figura, ut videtur, Sandalii. Cæterum ut *Pegasi*, sic *Volucres* dicti celeres id genus equi, qualis ille cui simulacrum aureum erexisse L. Verum Capitolinus refert, aut nonnunquam *Phænices*, *Coraces*, sicuti Lib. v r. Cleosthenis Equi apud Pausaniam; vel etiam *Aquila*, ut in veteri Epigrammate,

Οπερὶν ἀελοπόδων λάμψας πλέον ΑΙΕΤΟΣ ἵππων
aut nonnunquam *Aquilones*, ut in faxis antiquis, & qua ratione *Ventosos* eisdem jam olim dixit Ovidius,

Fest. 1 v. *Primaque ventosis palma petetur equis*, hoc est juxta Silium, de Equo itidem Circensi, & *ventos post terga relinquit*. Hyginus autem de Oenomaio, *Equos aquilone velociore habuit*. Sed ut ad Pegasum redeamus, occurrit ille frequens in nummis Corinthiorum insigne, vel solus vel cum fessore Bellerophonte, modo cum

Stephanus
de Urbibus.
Hesychius.
Eustathius
ad Iliad. B.
290.

Lib. IX.

veteres Grammatici docent, Κορινθιάζουσι idem esse quod ἑταιρεῖν, aut quod adhuc foedius, τὸ μαζρωπῶδες. Ut proinde satis opportune moneta illa Corinthiorum Pegaso signata, πῶλⓄ iisdem juxta Pollucem vocaretur; καὶ ΠΩΛΟΣ τὸ ΝΟΜΙΣΜΑ τὸ ΚΟΡΙΝΘΙΟΝ ὅτι ΠΗΓΑΣΟΝ ἔχει ὀκπετυπωμένον; PULLUS autem dicitur Nummus CORINTHIUS, ideo quod PEGASUM haberet insculptum. Ea autem voce, non pullus solum, ad quem ibi respicit Pollux, sed praeterea merx illa Corinthiorum vendibilis, si Hesychium consulas, vocabatur; πῶλⓄ ἑταίρα, πῶλες γὰρ ἀντὶς ἔλεγον, οἷα Λυδοδότης πῶλες. Unde & Euripides ὄλιμ, πρὶ τῷ Κορινθῶ, ἑταιρείδων, (ut citatur eidem Polluci alia occasione hic locus) seu de Corinthiacis agens prostibulis,

καὶ πρὸς μὲν ἄλλὰ πῶλον ἀνευθεῶς.

Illud praeterea ex iisdem Pegasis, aut πῶλοις Corinthiacis colligas, cur in praeis Corcyraeorum & Syracusanorum nummis, obvius passim occurrat Pegasus. De postremis res obvia in Sicilia Paruta à Leonardo nostro recensita; & nos quoque haud unum hujus generis nacti sumus nuperrime in illa ipsa Syracusanorum urbe. Corcyraeorum vero Nummum cum signato Pegaso Severi temporibus exhibet Gaza Medicea, & alterum cum Plautillae effigie, τιμειῖον Augustae Christianae. Corcyrae nempe sicut & Syracusanorum Metropolis, quod Thucydides alique authores docent, Corinthus. Retenta autem vulgo à Colonia ceu Filiabus, Matris suae insignia, & eadem publicis monumentis, ad memoriam prodendae originis, consueto more contestata; quod vel haec nummorum supellex clarissime nobis ante oculos ponit. Hinc idem Pegasus in nummis Ennae Siculae Urbis signatus, quippe à Syracusanis, quod Stephanus tradit, conditae. Neque aliud arguunt vel

vel frequens *Minotaurus*, in aliis Siculis urbibus, vel *Hercules* in Thasiis, vel *Noctua* in Lebediorum Nummis, (ut sexcenta id genus mittam) nisi id quod aliunde etiam constat, à Cretenfibus, Tyriis, Atheniensibus, eisdem illos populos propagatos. Ut vel inde factis liqueat, quantum lucis ad Geographiam veterem, & locorum origines emendandas, conferant id genus monumenta. Sed hæc alterius loci. Neque tamen Corinthi solum, aut Coloniæ ab ea deductarum, sed Africæ etiam insigne Pegasus videas in antiquis aliquot nummis, ob celerum nempe Equorum in ea regione proventum, ut bene jam monuit Cl. Trifan. Præclarus autem alius quidam Antonini nummus, in quo apparet Mercurius Pegasus manu ducens, qui scilicet Aquilæ vice, alterum illum Ganymedem in cælum veheret. Quo spectat alter insignis à Cl. Seguino nuper vulgatus, qui eundem catamitum exhibet sublimem inter Gryphis alas vectum: aut similiter Pegaso raptus in cælum, ut Trifano visum, Augustus, ut Peireskio Marcellus, aut juxta Rubenium (cui & ego assentior) Drusus Germanicus, in illa incomparabili Gemma Tiberiana. Honestiori utique vectura sublatis in Deorum sedem, quam Vulcanus ille *negotius*; quem Asino alato, in cælum à Baccho reductum, apud Aristidem legas. Mitto enim aut Comam Berenices ab eodem Equo alite in cælum deportatam, juxta Catulum; aut eodem vectam vel Auroram, vel filium ejus Hesperum, juxta Lycophronem, aliaque prisca monumenta, quod jam erudite observavit Belgarum par insigne, Gevartius ac Rubenius.

CENTAURI & MINOTAURI, ut feritate, ita forte nascendi æquales, si Plutarcho credimus & Phlegonti Tralliano, qui ex promiscuis hominum & belluarum

In Bac-
chum
Tom. 1.

rum congressibus nata hæc monstra credidere. Geminum legas in eam rem apud Philonem locum, qui ut Minotaurum ex Pasiphaes cum Tauro concubitu, ita ex infandis id genus hominum bestiarumque συνθεσίαις, tradit natos forte Centauros, Chimæras, aliaque id genus monstris similia. Quæ ratio forte vel authoritas movit beatum Hieronymum, ut dum visum Eremitæ simile monstrum refert, in incerto ponat quæ de illius natura ac veritate dicuntur: quod alias refellit Lucretius,

*Ne forte ex homine & veterino semine equorum
Conferi credas Centauros posse;*

In vita
Pauli Eremitæ pag.
238. edit.
Froben.

More
Nevoch.
Part. 1. cap.
60.

Lib. 111.
de usu Partium pag.
392. edit.
Græc. Basil.

& cum Lucretio, ut alios mittam, non Palæphatus solum, sed aliquanto majoris auctoritatis Galenus. Hunc enim videas aperte negantem *ἰπποσκελετῆ* ejusmodi *ἀνθρώπων*, aut *ἰπποάνθρώπων* (ut hoc monstrum vocat, haud aliter ac Maimonides in præclaro opere, סוס אדם, hoc est, *Equum Hominem*) posse ex infandis id genus congressibus procreari, & Pindaro, utpote Poëtæ condonandum, à quo traditum sit, homines quondam Magnesiis equabus mixtos; unde continuo natus sit mirabilis exercitus, matribus quidem inferne, supra autem patribus similis. Plura audies eam in rem disputantem, in insigni illo de usu Partium commentario. Ut certe non ferenda sit vestratis F. Angeloni credulitas, optimo jure à Cl. Tristano jam castigata, dum ideo Centaurum in Gallieni nummis depictum statuit, quod scilicet ejusmodi monstrum Populo Romano exhibuerit spectandum Gallienus. Equidem haud unius generis nummi ita Centauros illos exhibent depictos, præter residua adhuc veterum statuarum monumenta, ut fabulosa monstra facile sese prodant. Hinc marem etiam & feminam Centauros spectamus in pulcherrimo Num-

Nummo Juliae Severi à Cl. Seguino evulgato, curram Liberi Patris trahentes, & feminam quidem infantem fistulam.

Reliqua quæ ad præclari hujus nummi explicationem faciunt, petere licet ex eodem Seguino. Bacchum quidem itidem cum Ariadne sedentem exhibet alius nummus Faustinae junioris, ab iisdem Nicæensibus percussus. Illud vero spectamus hoc loco Centaurorum ministerium, quale utrique præstant in superiori nummo; ut non mirum sit Centauros Baccho militantes, legere passim in Nonni Dionysiæis. Neque aliter Centaurus sagittarius occurrit comes Baccho adjunctus, aut Prusiae sub Bacchi habitu depicto, in antiquis hujus Regis nummis Mediceis. Similem quoque Centaurum exhibet in eadem Gaza Medicea nummus Antonini Pii Ægyptius: Ut inde liqueat mos vetus Centauros illo habitu in nummis signandi, quem à Gallieno repetitum arguunt varia ejusdem numismata cum Centauro id genus Sagittario, & inscriptione Apollinis. Sagittarius enim, quod jam viderunt viri docti, vulgo in Dianæ tutela & Apollinis. Baccho itaque juxta & Apollini Centauri illi in antiquis nummis aut monumentis adscripti, unde & Manilius illustratur,

Et Phæbo sacer ades, & una gratus Iaccho

Crater, & duplici Centaurus imagine fulget.

Alias idem quoque ministerium, quod Libero Patri in

Hh

supe-

In Gaza
Christinae
Augustæ.

Vid. lib. v.
xiv. &
xxxiii.

Lib. i.

superiori nummo, aliis quoque exhibentes cernimus hos *ἰπποκυβάρους*. Sic Bigas Triumphales quas duo Centauri trahunt, memini me vidisse inter nummos Trajani Gazæ Farnesianæ. Victoriâ quoque cum Bigis Centaurorum notavi rursus in alio Trajani nummo Ægyptio. Centaurorum etiam Quadrigas eandem operam Herculi præstantium exhibet nummus M. Aurelii, cum inscriptione TEMPORUM FELICITAS. Quum tamen Centauros Herculem fugientes, suavi Sirenum cantu periisse tradat Ptolemæus Hephæstio apud Photium, & inde Sirenas dictas Lycophroni Centauricidas. Quemadmodum vero Bacchum & Ariadnen à duobus Centauris in superiori nummo Nicænsium, sic vel à duabus Pantheris ductos videas, ut in nummo Magnesium Trajani Decii, modo etiam à Satyro & Panthera ut in sequenti numismate, cujus cœtypum mihi indulsit illustris antiquarius Franciscus Gottifredi.

In Gaza
Barberina.

Percussus ille nummus, ut vides, sub Antonino, Pio, ac ut licet augurari, in aliqua celebritate Bacchanalium. De Satyro vero aut Panthera Bacchi vehiculo subjunctis, trita omnia, & in superioribus etiam excussa.

De PHOENICE vero, res forte anceps cuiquam videri posset, an continuo in hanc fabulorum animalium classem veniat adscribendus. Equidem illibenter,
non

non Tacito jam dicam, Plinio, aliisque id genus auctoribus, sed tot sanctissimis Viris, Clementi, Tertuliano, Origeni, Cyrillo, Gregorio Nazianzeno, & geminis sermonibus cogimur dicam mendacii scribere, qui aut veram, aut dubiam vel *possibilem* saltem de Phœnice narrationem credidere. Postremum certe videas omniscium Origenem haud refugientem in præclaro opere contra Celsum, quod ab aliis rursus nostri impu- Lib. IV.
gnatum, qui nullum id genus animal *μνοαδινὸν* esse posse statuerunt, & quorum sententiæ lubentius & nos quoque suffragamur. An vero Græcæ vocis apud Regium Vatem homonymia, & Palma in Syagris renascens, cujus Plinius meminit, occasionem illi de Phœ- Lib. XIII.
nice fabulæ dederit, ut nuper observabat doctissimus ^{cap. 4.}

Bochartus, fateor equidem haud mihi continuo probari. Ut enim demus sacros Christianorum Antistites, illa vocis *Φοίνικ* apud Regium cantorem ambiguitate deceptos; at certe nemo dixerit eandem imposuisse Herodoto, aliisque antiquissimis inter Gentiles scriptoribus, à quibus traditam, & non à se repertam illam de Phœnice narrationem, avide in suos usus pii Antistites transtulere; Eo nempe consilio, quo irrisum & explosum adversariis resurgendorum aliquando corporum Mysterium, familiari apud ipsos Gentiles symbolo, adumbrarent tuerenturve; quod primum omnium nec perfunctorie factum à vestrate Clemente in aurea illa ad Corinthios Epistola; quod cedro & auro omni præstantius aurei sæculi monumentum Britannico orbi, ab annis haud ita multis acceptum ferimus. Inde etiam Phœnicees vulgo in Cœnotaphiis Martyrum depictos, tanquam resurrectionis symbolum, liquet ex Actis Passionis S. Cæcilie, ut jam observarunt viri docti. Illud vero sanctissimorum ho-

minum institutum egregie vel firmant vel illustrent obvii passim in nummis consecratorum apud Romanos Phœnices; qui Gentilium sententiæ de Augustis suis è busto ad cœlum proficientibus, & in novam eandemque æternam vitam adfertis, prodita symbola adhuc hodie conspiciuntur. Hinc solemnes illæ inscriptiones, depicto Phœnici adscriptæ, **ÆTERNITATI AUG.**; ne miremur *æternam ævem* dictam jam olim Claudiano,

Æternam ne perdat ævem.

aut vero illud Christiani Vatis apud Eusebium, post recitatam de Phœnice Gentilium narrationem,

Ἑλληνικαῖς Ἑλλήνες εἰς αἰῶνες λόγοις

Πείθητε, λοιπὸν τίτῳ ἀνάστασιν σέθεν.

Græci ergo Græcis fabulis si creditis,

Ne jam negetis suscitari mortuos.

Unde Christianis etiam Cæsaribus idem novæ vitæ, vel novi quasi & fortunati quidem sæculi symbolum frequentatum. Præclarum inprimis ejus rei argumentum præbent obvii alias Nummi Constantini Junioris, in quibus Phœnix modo supra rupem, modo supra sphæram, ut in sequenti nummo, collocatus cernitur, cum memorabili illa inscriptione, **FEL. TEMP. REPARATIO**, seu *Felix Temporum Reparatio*. Cui insuper præmittemus insignem alium Nummum magni Constantini parentis, in cujus aversa parte occurrunt duæ figuræ cum Globo, supra autem Phœnix itidem radiatus, cum inscriptione illis temporibus familiari **GLORIA SÆCULI VIRTUS CÆSS.** Ejus autem iconem exprimendam curavimus beneficio viri commendatissimi nominis, Amplissimi Joachimi Camerarii nostri, præclari illius Nummi possessoris.

Ubi

Ubi videas nempe Phœnicem eadem figura, qua illum nobis Herodotus, Plinius, Solinus, vetus Poëta apud Eusebium, Claudianus, aliique tradidere; Aquilæ nempe magnitudine cum plumeo apice seu corona radiata, quam in ejus descriptione *solis imaginem* vocat Achilles Tatius; ut facile inde sacrum soli animal & Horo in Lib. III. Hieroglyphicis, dictum *solis symbolum* adsequamur.

ACCEDUNT præterea alia quædam cælata in Nummis id genus monstra, quibus symbolorum aut Naturæ Interpretes, possunt industriam suam excitare aut ornare luculentius. Unum quod inter Hieroglyphica Ægyptiorum animalia retulerim, exhibet Nummus Medicæ Hadriani, in quo cauda, corpus & pedes Leonis, pectus Crocodili, caput Isidis cum flore, & desuper

Hh 3 Sphinx

De Mon-
stris
Animali-
bus in
Nummis.

Lib. VIII.
cap. 21.

Sphinx cum rota. Hæc enim omnia Ægyptium nummum satis arguunt, & mea sententia, juxta familiaria illis symbola, Lunæ concordem cum Sole in hæc inferiora virtutem, & recurrens stas vicibus Jovis sui Ægyptii incrementum. In vicina quidem Æthiopia haud unum agnoscit monstrum Plinius, ex variis id genus animalium formis concretum, collo etiam, cauda, pectore Leonis, cætera diversum. Neque alienus ab hoc loco Nummus quidam plane singularis Gordiani Pii à Nicænsibus in Bithynia percussus, in quo figura inequitans monstro, capite equino, cum brachio veluti loco dextri pedis baculum serpenti involutum apprehendente, priori sinistro pede humano, duobus posterioribus equinis, cauda vero instar serpentis inflexa. Eques autem ipse ornatus galea ac thorace, dextra coronam tenens. Ipsa vero monstri inscriptio haud minus singularis, ΠΙΠΟΝ ΒΡΟΤΟΛΟΔΑ ΝΙΚΑΙΕΩΝ. Sed operæ pretium est, ipsam rarissimi & plane singularis Nummi iconem conspiciendam dare, beneficio Christianæ Augustæ, cum aliis id genus ex Regia vere ejus Gaza depromptam.

Quid autem monstri alat hæc figura, fateor me juxta ignarissimos scire, neque ad quam vel histrioniam vel fabulam adludat hæc inscriptio, adsequi adhuc certo potuisse. Neque vel ex antiquis Strabo, vel Dio Chry-

sosto-

sofotomus, vel Memnon apud Photium, aliique, qui multa de hac primaria Bithyniæ Urbe, ejusque vel Conditoribus, vel Tutelaribus Diis, Hercule, Baccho, Nicæa, Naiade, cæterisque observarunt, vel quos consului, eruditi monumentorum id genus interpretes, faciem hic mihi prætulere. Si Arriani opus exstaret, quo *τὰ μνημῆα* Bithyniæ complexus apud Photium traditur, aut Alexandri, Menippi, Demosthenis commemorata antiquis Grammaticis Bithyniaca, haberemus forte hanc rem magis explicatam. Quo loco mihi in solatium occurrit magni illius Herculis Mufarum, Josephi Scaligeri confessio, profitentis tam multa in Nummis & inscriptionibus antiquis latere, quæ nos fugiunt, & ex quibus tot præclara ac recondita liceret eruere, si illa utique possemus adsequi. Alius quidem Nummus ejusdem Gordiani & ab iisdem Nicæensibus signatus, Bacchum cumque seniore illum Barbatum exhibet, cujus cum ^aDiodorus meminit, tum ad Demosthenem ^bUlpianus, Pantheræ super incubantem; urbis nempe illius ^cAd Orat. *περὶ τῆς πόλεως*, ut supra notabamus, cum Victoriâ, quam ^dAgrippa *μνημῆα* gestat, & quæ ad Nicææ nomen videtur adludere.

In Scaligerianis pag. 222.

Lib. IV.

Ad Orat.

Agrippa *μνημῆα*.

Sed nihil Nummus ille ad priorem, neque magis alter Macrini Nicææ itidem percussus, cum figura monstro simili, non Equo quidem sed Elephanti insidente, quem videbam nuper in Collegio Claromontano Parisiensi. Cebos quidem Simiæ genus, priores pedes manibus,

nibus, posteriores autem humanis pedibus similes habuisse, supra ex Aristotele & Agatharchide tradebamus. At non Simiam hic, sed Equum cum dextra & pede humano, eique insidentem Equitem licet intueri. Ne quid tamen hic intentatum relinquamus, crederem facile ipsum Gordianum designari illo emblemate Bithyniam peragrantem, & quasi alterum Æsculapium, ceu gratum salutis auctorem conspicuum iisdem factum. Designati enim vulgo, ut nosti per Figuras Cæsarum Equestris, eorundem Adventus, & quidem ali quoties in residuis hujus Gordiani nummis. Instar vero præsentis Æsculapii exceptum à Nicæensibus arguere videtur baculus ille serpente involutus, familiare hujus Epidaurii Dii symbolum; cujus etiam, ut antea monebamus, præ numinibus aliis salutaris & frequentata vulgo apud Græcos Epiphania. Æsculapium certe Nicææ cultum, haud minus ac Epidauri liquet ex Nummo Antonini Pii, in quo Æsculapius cum serpente ac epigraphe $\Theta\Omega\text{T}\text{H}\text{P}\text{I}\ \text{A}\text{S}\text{K}\text{L}\text{H}\text{P}\text{I}\text{O}\ \text{N}\text{I}\text{K}\text{A}\text{I}\text{E}\text{I}\text{C}$. Ut mittam Acesium juxta Æsculapium, & in ejus æde cultum apud Epidaurios, in alio nummo eorundem Nicæensium obvium, sicut præclare eruit illum & explicavit Trifan. Neque cuiquam mirum videbitur, apprehensum aut gestatum ab illo Equo Æsculapium, qui equorum simul & hominum salutem huic Deo Epidaurio curæ olim fuisse meminerit, & eundem proinde juxta Equestris Neptunum, invocari ab Hierocle in præfatione Veterinariæ Medicinæ, $\text{Κεκλησῶ δ' ἡμῖν συμφορεῖς ἔλγυ τῶδε, ποσειδῶν τε ἵππειος, καὶ ὁ ἔτ' ἀνθρώπων γένος ΣΩΤΗΡ Ἀσκληπιός, ὃ πάντως πικρῶν μέλες}$. *Invocentur vero & nobis operis hujus adjutores, Neptunus quidem Equestris, humani autem generis SERVATOR ÆSCULAPIUS, qui omnino etiam EQUORUM CURAM gerit.* Neque alias

alias à Gordiano abludens hujus Equitis effigies, maxime si Græcorum & Barbarorum nummorum rationem habeas, in quibus vulgo Cæsarum minus decoræ & inconcinniores formæ conspiciuntur, & adeo nunquam, ut fatente Cl. Seguino, Imperatores isti non vultu, sed solo nominis indicio agnoscantur. Ut certe id in eos quadret, quod de primis nascentis picturæ rudimentis observat alicubi Ælianus, adeo rudi & imperita arte efficta à pictoribus animalia, ut necesse haberent ad ea adscribere, hoc est Bos, Equus, Arbor. Accedunt vero firmandæ huic conjecturæ, aliorum quoque Cæsarum cum monstris cælatorum figuræ, in aliis barbaris & Ægyptiis nummis. Talis Hadrianus cum monstro Cynocephalo, in Nummo ejusdem Cimiarchii inclytæ Reginae. Ut jam mittam Isidem monstro etiam insidentem cum Sistro, quam Faustinae nummus exhibet in eadem Gaza. Sed hoc fateor turbare videtur inscriptio illa superioris Nummi, ΙΠΠΟΝ ΒΡΟΤΟΔΟΔΑ ΝΙΚΑΙΕΩΝ, quæ & sensum reconditum & vocem Helladi hæctenus, quod sciam equidem, inauditam videtur continere. *Βροτοδαίμονας* quidem novi dictos Græcis post mortem cælo insertos, ut ex Hesychio constat; sicuti alias *βροτολοιζόν*, Martem Homero, quod nemo ignorat, Amorem autem in veteri Epigrammate, quod Argentario, in Anthologia adscribitur, nuncupatum. Unde haud difficulter licebat illas voces in nummo distinguere, & supplere ΙΠΠΟΝ ΒΡΟΤΟΔΟΙΓΟΝ ΔΑΙΜΟΝΑ ΝΙΚΑΙΕΩΝ, *Equum hominum perniciem, Genium Nicaensum*. At non continuo licebat adsequi, quomodo illud attributum huic Equo conveniat, qui Æsculapii salutare numen apprehendit, ac proinde salutis potius quam pernicipi auctor statuendus. Faceffant certe præ illo Equite ei

Ii infi-

In select.
Nummis.

Lib. x. Var.
hist. c. 10.

Lib. 1.
Epig. 77.

insidente, Bellerophontes, Persei, Antinoi, aliique in Pegaſo, aut Gryphe ſublimis; Hoc vero Equinum monſtrum cum humano pede & brachio, quo Epidaurium Serpentem tenet, opportune mihi in memoriam revocat ſimulachrum illud apud Phigdenſes Arcadas,

In Arcadiciſ.

cujus meminit Pauſanias, Equino itidem capite, corpore tunica velato, una manu Delphinum, altera Columbam tractans. Aliud quoque in Syracuſanorum nummis ſuppeditat Gaza Medicea, capite itidem Equino, cauda bifurca, ſtipiti incumbens, & Draconi cætera ſimile. Alterum rurfus in iisdem videas alatum, Equino capite, cum duabus tibiis equinis, infra pectus caudam ſerpentinam. De quibus proinde uſurpes illud Gregorii Nazianzeni, *Θηρίον ἐκ πολλῶν θηρίων συγκείμερον πολυειδὲς καὶ πολύμορφον* ex multis belluis conſtatam variam quandam & multiplicem belluam.

Orat. I.

Neque Serpens ille prætereundus, Equi dorſo impoſitus, in rariffimo nummo Ægyptio Domitillæ Auguſtæ, Veſpaſiani Conjugis, quem vidiffe contigit in Muſeo Lomeniano Cl. Patini, ac pro ſolita ejus comitate, illius cætypum ab eodem impetrare.

Similem etiam Nummum habet Gaza Medicea ſub Domitiano percuffum. Referendum vero illud monſtrum ad hieroglyphica id genus Ægyptia, ex diverſis animantibus vulgo apud eos conſtari ſolita; ſicuti ex Porphyrio ſupra videbamus, aliisque antiquis eorum monumentis paullo ante commemoratis, & de quibus iterum

Ornitho-
log. lib. II.
de Aquila.

testimonium præbuit; *Ut modo studiosi omnis Antiquitatis utilitatem aliquam ex nostris hisce Natura & historiis percipiant, suis propriis ac aptis locis NUMISMATUM Imperatorum, aliarumque Familiarum antiquissimarum, & præsertim Aquilæ inscribuntur, utrumque latius declarare decrevi: Atque id eo lubentius facio, cum cognoscam hoc eruditissimo sæculo in maximo haberi honore illa studia in quibus varia traduntur Historia, & PRÆSERTIM ILLA QUÆ AD NUMISMATUM, Marmorumque antiquorum lectionem spectant. MULTA enim sub eorum cortice LATENT MYSTERIA NATURÆ, qua maxime & perscrutantium palato arrident animumque oblectant: Fateor equidem me EX HISCE STUDIIS MAXIMUM SEMPER FRUCTUM PERCEPISSE, atque hic inter alios aucthores Aeneæ Vici, Huberti Goltzii, Gulielmi Chouli Galli, Sebastiani Erizzi opera usum fuisse. Sed studia isthac imprimis promovet autopsia ipsa, ideoque tum Roma, Florentia, Ferraria, tum etiam in aliis locis apud Serenissimos Principes rarissima multa vidisse MIHI PLURIMUM PROFUIT. Quid potuit obsecro diu luculentius ad commendationem hujus mercis in hoc ipso contemplationis genere, idque ab homine nullo ad id peculiari consilio & tractatione adducto? suffragatur eidem clarissimum Gallia: suæ lumen, & cum monumentis aliis recondita: doctrina: tum novissimo de sacris Animalibus immortale, Samuel Bochartus. Ille enim lecta priori hujus libri editione, & de nova ista, quam adornabam certior factus, ab hoc imprimis singularium in Nummis cælatorum animalium argumento, immane quantum huic suppellectili pretium statuit, & quam inde magni nunquam satis æstimandæ utilitatis fructus percipi possent, suis ad me litteris haud ita pridem significabat. Superfedeo à verbis ejusdem commemorandis, quia cum mea laude conjuncta versantur.*

DIS-